

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

L. Paulus Æmilius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

Prosequuta est virorum & mulierum infinita caterua, quorum species omnium coronatorum & candidis vestibus amictorum festum diem representavit. Iam voces & lacrymæ cum mortui confusæ laudibus, non honoris defunctionem, nec munus publice iniunctum, sed verum desiderium prætulere, & synceri gratiam amoris. Lecto denique in rogam illato, Demetrius, præconum illius memoriæ omnium vocalissimus, scriptum decretum recitavit huiusmodi, P O P V L V S Syracusanus sciuit Timoleontem hunc Timodemi filium Corinthium, quod tyrannis obtritis, barbaris superatis, & amplissimis vrbibus quæ eversæ fuerant incolarum multitudine frequentatis, leges suas Siculis reddiderit, ducentarum minarum impensarum funerandum, honorandum insuper in perpetuum ludis musicis, equestribus, & gymnasticis. Ad hæc corpori monumentum in foro fecerunt, quod porticibus postea cinxerunt, ibique palæstris inædificatis parauerunt iuventuti gymnasium, quod Timoleonteum appellauere. Atque illi, institutis vtentes & legibus quas hic tulerat, per diu in magna egerunt felicitate.

P L V T A R C H I
L. P A V L V S
A E M I L I V S.

VT DESCRIBENDAS vitas susciperem, feci aliorum gratia: in hæc autē nunc & immoror mei ipsius causa, enitens, tāquā in speculo, in historia ad illorum virorum virtutes vt cumque vitam meam componere & confirmare. Est enim hæc res prorsus contubernio & conuictui affinis, quum vnumquenque eorum, tanquam ad nos diuertat, vicissim lectione excipientes inuitantesque, reputamus animo qualis quisque & quantus fuerit, ac quæ præcipua sunt cognituque pulcherrima, ex rebus eorum gestis excerpimus. Quod gaudium, per deos immortales, eo maius cupias & ad mores limandos efficacius? Democritus enim optandum ait vt auspicias imagines adipiscamur & consentientes, atque vt bonæ in nos ex aere quam malæ & sinistrae inciderent potius, doctrinam falsam & ad infinitas euehentem superstitiones coniciens pro fundamentis in philosophiâ. Nos verò e commentatione historiarum & lectionis consuetudine comparamus nos ipsi, dum præstantissimorum & clarissimorum virorum memoriâ assidue animis nostris excipimus ad elidendum & propellendum, siquid labis vel vitii vel inertiarum ex contagione nobiscum necessario versantiū contraxerimus, conuertentes ad elegantissima exempla sedatâ & placidam mentem. Ex quibus hic in manibus sumpsimus Timoleontis Corinthii & Pauli Æmilii vitam, qui non modo institutis, sed prospera etiam fortuna pariter vsi ad res gerendas fuere, & ambiguum reliquerunt, felicitate an prudentia potius res maximas gesserint.

Æmiliorum gentem Romæ patriciam fuisse & vetustam plerique consentiunt scriptores.

Τὸν Αἰμιλίων οἶκον ἐν Ρώμῃ, τῶν δι' ἡμᾶς γεγενημένων καὶ παλαιῶν, οἱ πλείστοι συγγραφεῖς ὁμολογοῦσιν.

A παρ' ὑπερμποῦν τὴν πολλὰν μυριάδα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὧν ἕξις μὲν ἦν ἑορτὴ παρέπουσα, πρῶτων ἐστὶ φωνημένων καὶ καθ' ἑαυτὰς φορηῶτων· φωναὶ δ' καὶ δ' ἀκρυα συσκευασμένα ὡς μακροισμῶν τῶν τεκνηκῶτος, οὐ μὴν ἀφοσίωσιν, ὥστε λήγουργίαν ἐκ παροουλόματος, ἀλλὰ πόθον δίχρον ἐπεδείκνυτο, καὶ χάριν ἀληθινῆς βουλοίας. τέλος δ' ἐκλήθη δὲ τὴν πύραν τελέσης, Δημήτριος, ὅς ἐστι μέγαλοφρονότατος τῶν τότε κηρύκων, γεγραμμένοι αἰεὶ πε κήρυγμα τοῦτον, Ὁ ΔΗΜΟΣ τῶν Συρακυσίων, Τιμολέοντα Τιμοδμήμου, Κοεῖνιον τόνδε, θάπτει μὲν Δι' ἀχρῶτων μνηῶν, ἐτίμησε δ' εἰς τὸν ἀπὸ μὲν χρόνον ἀγῶσι μοισκῆσι, ἰππικῆσι, γυμνακῆσι ὅτι τοῖς τυράννοις καὶ ἀλύσας, καὶ τὰς βαρβάρους καὶ ἀπολεμήσας, καὶ τὰς μεγίστας τῶν ἀσάτων πόλεων οἰκίσας, ἀπέδωκε τοῖς νόμοις τοῖς Σικελιώταις. ἐποίησε δ' ἐπὶ τὴν παλαιὰν τῶν σώματος ἐν ἀγορᾷ, καὶ τοῖς ὑπερῶν παρὰ βλάπτες, καὶ παλαιῶν ἐνοικοδομήσαστες, γυμνασίον τοῖς νέοις ἀνήκον, καὶ Τιμολέοντος παροισι γόρβουδον· αὐτὸ δ' ἡρώδης πολιτεία καὶ νόμοις οἷς ἐκείνος κατέστησεν, ὅτι πολὺν χρόνον διδάσκοντες διετέλεσαν.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΓΑΥΛΟΣ.

FΜοι τῆς τῶν βίων ἀψαδα μὲν γραφῆς συνέβη δι' ἑτέροις, ὅτι μὲν δὲ καὶ φιλοχάρην ἦδη, καὶ δι' ἑμαυτὸν, ὡς ὅτι ἐσὶ πρῶτη τῆς ἰσορίας πρῶτον ἀμωσγάτως κοσμηθῆναι καὶ ἀφομοιοῦν παρὰ τὰς ἐκείων ἄρετας τῆς βίου. ὥστε γὰρ ἀλλ' ἢ συνδιατήσῃ καὶ συμβιωσῃ ὁ γινόμενον εἰσικεν, ὅταν ὡς ὅτι ὅτι ξενουόμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν μέρει Δι' ἡ τῆς ἰσορίας ὑποδεχόμενοι καὶ ὡς λαμβάνοντες, ἀναπαύσασθαι ὅσους εἴω, οἷός τε, τὰ κυριώτατα καὶ κάλλιστα παρὰ νόστον ἀπὸ τῆς παρὰ ξέων λαμβάνοντες. Φεῦ, Φεῦ· τί πύτου χάριμα μείζονα ἢ λάβοις, παρὰ ἐπιμόρθωσιν ἠθῶν ἐνεργότερον; Δημόκριτος μὲν γὰρ δὲ χεῖρα φησὶ δεῖν ὅπως βίολογῶν εἰδῶλων τυχερῶν καὶ τὰ συμφύλα καὶ τὰ χρεῖσ' ἀμᾶλλον ἡμῶν ἐκ τῶν παρὰ ξέων ἔσῃ, ἢ τὰ φαύλα καὶ τὰ σκαμὰ συμφύλα, λόγον οὐτ' ἀληθῆ, καὶ παρὰ ἀπερῶντοις ἐκ φέροντα δὲ σιδαμονίας εἰς φιλοφρίαν καὶ ἀβᾶλων ἡμῶν δὲ τῆς παρὰ τὴν ἰσορίαν Δι' ἀπειρῆ, καὶ τῆς γραφῆς τῆς σωτηρίας, ὡς ἀσκαθᾶζομεν ἑαυτοῖς τὰς τῶν δειῶν καὶ δοκιμωτάτων μνημας ὑποδεχομένοις αἰεὶ τῆς ψυχῆς, εἴτι φαῦλον ἢ κακῶδες ἢ ἀχρῆνες αἰετὶ συνόντων ἐξ ἀνάγκης ὁμιλία παρὰ ἀλλοιοσιν, ἐκκρῆν καὶ διωπῆσθαι παρὰ τὰ κάλλιστα τῶν παρὰ ξέων, ἵλεω καὶ παρὰ εἰαν ἀποσρέφοντες τῶν δειῶν. ὦν ἐν τῶν παρὰ ξέων παρὰ ξέων μὲν ἀσισι τὸν Τιμολέοντα τῶν Κοεῖνίου καὶ τὸν Αἰμιλίου Γαύλου βίον, ἀνδρῶν οὐ μόνον τὰς ἀρέσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχῆς ἀγαθῆς ὁμοίως κεχρημένων ὅτι τὰ παρὰ ξέων, καὶ δὲ ἀμφοισθῆσιν παρὰ ξέων, πότερον δὲ ποτὶ μᾶλλον ἢ φρονήσῃ τὰ μείζονα τῶν παρὰ ξέων κατὰ ῥῶσιν.

ὅτι δὲ ὁ παλαιὸς αὐτῶν, καὶ τὰ γὰρ τὴν ἐπισημότητα ἀπο-
 λιπὼν, Μάρκος ἢ Πυθαγόρα πᾶσι τῶν σοφῶν, δι' αἰμιλίαν
 λόγου καὶ χάριν, Αἰμιλίος προσσηγορεύεται, εἰρήκασιν ἔτι
 τῷ Πυθαγόρα τὴν Νεμᾶ τῶ βασιλέως παύδου ἀναθέν-
 των. οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῷ εἰς δόξαν ἀπὸ τῆς οἰκίας ταύτης
 προελθόντων, δι' ἀρετὴν ἢ ἐξήλωσαν δὴτύχησαν. Λα-
 κίου ἢ Παύλου δὲ παρὲς Κανίνας ἀτύχημα τὴν τε φρονησιν
 ἀμαχῆ τὴν ἀδρείαν ἐδίδξαν. ὡς γὰρ οὐκ ἐπέσει τὸν σωμαρχον-
 τῶν, κωλύων μάχεσθαι, τῶ μὲν ἀγῶνος ἀκὼν μετέχον ἀπὸ
 τῆς ἢ φυγῆς οὐκ ἐκοινώνησεν, ἀλλὰ τῶ σωμαρχοντῶν κίν-
 διων ἐγκαταλίπῶντος, αὐτὸς ἕως καὶ μαχόμενος τοῖς πο-
 λεμίοις ἐτελεύτησεν. τούτου θυγάτηρ μὲν Αἰμιλία Σκη-
 πίωνι τῷ μεγάλῳ σωμαρχῶν ἦν. ἢ Παύλος Αἰμιλίου,
 παρὲς οὐ τὰδε γράφεται, γερωνὸς ἐν ἡλικίᾳ καὶ χαρῶν ἀ-
 ποιωτῶν δόξαι καὶ ἀρεταῖς ἐπιφανέσων ἀνδρῶν καὶ με-
 γίστων, διέλαμψεν, ἔταυτὰ τοῖς δὴδοκιμοῦσι τότε νέοις ἐπι-
 τηδύματ' ἀζηλώσας, ὁ δὲ τὴν αὐτῶν ὁδὸν ἀπὸ ἀρχῆς πο-
 ρεύεται. οὐτε γὰρ λόγον ἢ σκῆ παρὲς δικῶν, ἀπασιμῶν τε καὶ
 δόξαι καὶ φιλοφροσύνῶν, αἷς ἔπορεύοντες οἱ πολλοὶ
 τὸν δῆμον ἐκτῆντο, ἢ ἀπὸ τῶν καὶ ἀποδοῦναι γυμνασίου,
 πᾶσι πασιν ἐξέλιπε, πρὸς ὁδὸν ἀφύσας ἔχον, ὡς δὲ
 ἐκαστέρῳ κρείττονα τὴν ἀπὸ ἀδρείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πί-
 στειος δόξαι αὐτῶν παρὲς ποιούμενος, οἷς ἄλλοις διέφερε τῷ
 κατ' ἡλικίαν. παρὲς τῶν γὰρ ἐπιφανέσων ἀρχῶν ἀρετα-
 νομίᾳ μετελθὼν, παρὲς δὲ δέκα δυνάμεις ἀνδρῶν σωμαπο-
 ρεφάρων, οἷς ἕσπερ ἀπὸ τῶν ὑπατευσῶν λέγουσιν. γυμ-
 νῶν δὲ ἱερῶν τῶν ἀγῶνων προσσηγορευόμενων, οἷς τῆς
 ἀπὸ ὀρθῶν καὶ ἀρετῶν ἀποδοῦναι οἱ Ῥωμαῖοι μαθη-
 κῆς ἐπισκόπους καὶ φύλακας, οὕτω προσέχε τοῖς παρὲς οἷς
 ἔτεσι, καὶ κατενόησεν τὴν τῶν παλαμῶν παρὲς τῶν δὴ δὴ
 ἔθαν, ὡς τε ἡμιλίᾳ δοκῶσιν εἶ) καὶ ζήλου μὲν ἄλλως
 ἐνεκα δόξαι τῶν ἱερῶν τῶν ἀκροτάτων μίαν ἀποφύσασαι
 τεχνῶν, καὶ μὲν τῶν τοῖς φιλοσόφοις, ὅσοι τὴν δὴ δὴ
 ὠρεῖσιν ἢ ἀρετῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἐπισημῶν εἶ). πᾶσι γὰρ ἐδρα-
 ῶ μετ' ἐμπειρίας ἔσπερ αὐτῶν καὶ ἀποδοῦναι, ὁ μὲν τῶν ἄλ-
 λων ἀγῶνος, ὅτε γίνοιτο πρὸς τούτῳ, καὶ παρὲς οὐ
 δὲν, ὁ δὲ κακομοιῶντος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σωμαρχῶν αἷ καὶ
 παρὲς τῶν μικρῶν ἀφροσύμων, καὶ διδάσκοντες ὡς εἶ τῶ
 θεῶν δὴ δὴ πῆς ἡγεῖται καὶ ἀμεμφῆς εἶ) τῶν ἀμελειῶν,
 ἀλλὰ τῆ γε πόλῃ χαλεπὸν ἢ παρὲς ταῦτα συνηώμη καὶ
 παρὲς οἷς. ὁ δὲ γὰρ ἔσπερ ἀρχῆς ἄλλοις, μεγάλῳ παρὲς
 νομῆματι κινεῖ πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν μεζόνων φρο-
 σῶν καὶ ἀλλοῖσιν οἱ παρὲς οἷς τὴν τῶν μικρῶν ἀκεί-
 ρειαι. ὅμοιοι ἢ καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἔθων τε καὶ παρὲς οἷς
 ἀρετῶν ἢ καὶ φύλακα παρὲς ἑαυτὸν, οὐ δὴ μαχῶν ἐν
 τῶν στρατηγῶν, οὐδὲ ὡς παρὲς οἱ πλείστοι τότε, δὴ δὴ ἀρε-
 τῶν τῶν παρὲς οἷς μιν ἄλλοις, ἀλλὰ τῶν χαλεπῶν καὶ παρὲς οἷς
 εἶ) τοῖς ἀρχῶν, ἀλλὰ ὡς παρὲς ἱερῶν ἄλλων ὀργῶν δὴ δὴ
 τῶν παρὲς τῶν ἀρετῶν ἔθων, ἀπὸ τῶν ἄλλοις, καὶ φο-
 βερῶν ὡς ἀπειθοῦσι καὶ παρὲς οἷς οἷς, ὡρθου τὴν πα-
 ρείδα, μικρῶν δὲ πᾶρρησιν ἢ ἀρχῶν τῶν πλε-
 μίοις, τῶ παρὲς οἷς οἱ πολῆς. συρῶντος ἢ τῶ πρὸς Ἀντίοχον τὸν μέγαν πολέμου τοῖς Ῥωμαῖοις, καὶ τῶ ἢ
 γεμονικῶν ἀνδρῶν τεταμμένων πρὸς ἐκείνῳ, ἄλλοις ἀπὸ τῆς ἀπὸ ἀρετῶν ἀνέστη πόλεμος, ἐν Ἰβηρία κί-
 νημάτων μεγάλων γυμνασῶν. ὅτι τούτῳ ὁ Αἰμιλίου ἐξέπεμψεν στρατηγῶν, οὐχ ἔσπερ ἔχων πελέκει, ὅσοις ἔχου-
 σιν οἱ στρατηγῶντες, ἀλλὰ παρὲς οἷς ἔτεροις ὁσούτοις, ὡς τε τῆς ἀρχῆς ὑπαρχῶν γυμνασῶν τῶ ἀξίωμα.

A at eorum autorem qui nomen reliquit familiae,
 Mamercum fuisse Pythagorae sapientis illius filium,
 qui ex dicendi lepore & venustate nomen inue-
 nit Amylii, praedicauerunt nonnulli qui Pythago-
 rae regis Numae institutionem attribuunt. Maxima
 pars eorum, qui clarum nomen ex hac domo ade-
 pti sunt virtutis causa, quam persequuti sunt, letos
 successus habuere. L. Pauli vero clades Cannensis
 iuxta prudentiam atque virtutem declaravit. Ut enim
 adduceret collegam in sententiam suam, pugna ut
 abstineret, nequiuit, praelii dedit se inuitus socium,
 confors fugae non fuit, sed quum autor praelii dese-
 ruisset exercitum, mansit ibi, & pugnas cum hosti-
 bus cecidit. Huius Emilia filia nupsit Africano
 maiori. filius Paulus Aemilius (de quo hic agimus)
 ea adoleuit & emicuit aetate, quae gloria & virtute
 florebat clarissimorum & summorum virorum, & non
 eadem atque illius seculi nobiles iuuenes sequutus
 studia, neque eandem a primo ingressus viam. Neque e-
 nim causas dicere in foro meditabatur: salutare,
 complecti, prensare (quibus rebus insinuantes se multi,
 auram popularem captabant, sedulo populum obser-
 uando) profus nihil curauit, neutroque inhabilis,
 sed utroque excellentiore fortitudinis, iustitiae, fidei
 quae sit gloria, quibus ilico aequales suos anteiuit.
 Primum ex maioribus magistratibus edilitius can-
 didatus duodecim competitoribus, quos post ea om-
 nes memorant consules fuisse, praefatus est. Augur
 creatus, (augures Romani auspicio et prodigio
 enuntiatorum habent inspectores & custodes) ita veteri-
 bus institutis fuit intentus & perdidit maiorum
 religionem, ut quod sacerdotium honor esse ab
 quibus videbatur & peti nominis tantum causa, vna ostē-
 deret id esse ex summis artibus, suffragareturque
 philosophis qui religionem definiunt colendi
 Dei scientiam esse. Omnia enim perite facie-
 bat & sedulo, ac quum in hoc esset, feriebatur ab
 aliis, neque praetermittebat vel nouabat quic-
 quam, verum cum collegis semper disceptabat de
 minutis quoque, docebatque eos, ut facilem
 deum & conuenientem delictis existimes, at esse
 reipub. hanc condonationem & veniam grauem.
 Nemo enim magno scelere ab initio rempub.
 turbat statim, sed maiorum curam conculcant,
 qui soluti sunt in paruis. Parem se disciplinae mi-
 litaris maiorumque exactorem & custodem
 praebuit, non blandiebatur in imperio, neque
 (quod eo tempore faciebant plerique) secundos
 magistratus annuebat primis concedendo, &
 venditando se iis quibus praerat, verum tan-
 quam sacrosanctarum aliarum antistes ceremo-
 niarum, ita in disciplina militari singula praescri-
 bendo, contumaces & peccantes plectendo,
 rempublicam constituerebat, institutionis ci-
 uium hostes vincere prope accessorium ducens.
 Bello, quod populus Romanus cum Antiocho
 Magno gerebat, quum praestantissimi duces ef-
 sent contra eum missi, aliud exortum ab occiden-
 te est bellum in Hispania motibus concitatis. Mis-
 sus ad id est praetor L. Paulus, non cum sex fasci-
 bus, quot praetores habent, sed additis sex aliis.
 Ita huius praetura dignationem accepit consularem.

Bis barbaros acie fudit triginta millib. cęsis. Videtur ea victoria plane prudētia attribuenta ducis, qui loci opportunitate, & amnis cuiusdā trāfitu, p-
 cliuē militib. dedit victoriam. Ducenta quinquaginta oppida vltro venientib. in fidem incolis in potestātē redegit. Prouincia pace & fide composita decedens, Romā est reuersus, ne terūcio quidē ex bello opulētior. Fuit etiā alias minus ad rē attentus, splendidus tamen & liberalis ex pręfeti copia, quę ampla nō erat, sed vix doti quę debebatur vxori post obitū eius soluēda. Papiriā duxerat Mafsonis viri consularis filiā, quā quūm lōgo spatio in matrimonio habuisset, licet egregiā sobolē sustulisset ex ea, repudiavit. Hęc fuit quę inclytū illum Scipionē & Fabiū Maximū genuit. Cur eā dimiserit, nō peruenit ad notitiā nostrā causa, sed apparet vere dictum qđ fertur de diuortio: Romanus qui spriā nūtiū vxori remiserat. hic corripiētib. eū amicis, quęrentibusqđ, nōne casta, nōne formosa, nōne fęcūda est? prolato calceō, Nōne ornatus est hic, inquit, nonne nouitius? At nemo videt vestriū, vbi pedē meū vrgeat. Profecto magna peccata aperta diuortii excitauerūt inter alios cōiuges. Illę ex asperitate quadā & diffidētia morū leues & ceterę offensiones prętereūt quidē alios, verū alienationes efficiūt in cōsuetudine domestica implacabiles. Ita relicta Papiria, alterā Paulus sibi matrimonio adiūxit, ex qua duos filios editos retinuit in familia. Priores summis & nobilissimis domib. per adoptionem inferuit, maiorē Fabii Maximi, qui cōsul quinquies fuit, minorē Scipionis Africani filius cōsobrinū suum adoptauit, Scipionēqđ nominauit. Filiā vnā Pauli Catonis filius secū matrimonio iūxit, alterā Aelius Tubero, vir optimus, & qui magnificentissime tulit paupertatē. Nā sexdecim propinqui omnes erāt Aelii. Aedes his erāt perangustę, prędio omnes vno se tolerabāt, qui vno in domicilio habitabāt cum numerosā sobole & multis vxoribus, inter quas fuit Pauli, qui bis consul fuerat, bis triumphauerat, filia, verēcundiam paupertatis viri nō habēs, sed per quā erat pauper admirans virtutem. At huius tēporis fratres & cognati, nisi regionibus, fluminibus, murorum diuortii distinxerint communia, & multum inter se spatii interiecerint, non cessant a mutuis contētionib. Hęc consideranda & reputanda cōsiliū admittentibus suggerit historia. Porro Paulus cōsul factus, in Ligures Subalpinos cū exercitu profectus est, bellicosam gentē & ferocē, qui peritiam bellicā a Romanis ditcebāt ex vicinitate. Nam extremā orā Italiae & Alpibus subiectam, eamqđ Alpiū quę mari Tusco alluntur, Africa ex aduerso posita, colunt Gallis & marinis cōmixti Hispanis. Tractabāt id tēporis etiā rem maritimā, nauigiisque piraticis vsqđ ad columnas Herculis prouecti spoliabāt & deprędabātur mercatores. Hi inferētē arma xl millia numero exceperunt Paulum, ille non plus octo millib. secū ducens cū quintuplo pluribus hostibus signa cōtulit. Vt fusos fugatosqđ muris inclusit, venię & pacis ostēdit iis spē.

Γαλιίας, καὶ κατὰ λήρῃα πρὸς τὰς Ἀλπεὺς, αὐτῷ τε τῷ Ἀλπεῶν τὰ κλυτὰ τεύχεα τῶν Τυρρηνικῶν πελάγῃ, καὶ πρὸς τὴν Λιβύην ἀπὸ τῆς ἡμετέρας, μεμιγμένοι Γαλάταις καὶ τοῖς παρὰ τοὺς Ἰβήρων. τότε ὅτι καὶ τῆς θαλάσσης ἀφάρμονοι σκάφεισι πηροχίταις, ἀφηρεῖντο καὶ παρὲς τῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐμπορίας, ἀχειρηλατῶν Ἡρακλείων ἀναπλέοντες. ὁπτινὸς οὖν τῶν Αἰμιλίου, τετρακισμύριοι ἡρόδομοι ὁ πλῆθος ὑπέστησαν· ὁ δὲ τοῖς συμποδῶν οὐκ ἀκίχλιους ἔχων, πέντε πλάστοις οὖσιν αὐτοῖς, σινέβαλε καὶ βεβήκατος, καὶ κατακλείσας εἰς τὰ τεῖχη, διέδωκε λόγον φιλάμθετον καὶ συμ-

Α μάχη μὲν οὖν δις ἐκ παραπύξως ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους, καὶ τεισμεῖοις ἀελῶν· καὶ δοκεῖ δὲ κατόρθωμα τῆς στρατηγίας παρὰ τὸν ἡμέτερον, καὶ ἡρώων δύφύα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡννοσ Ἀφάσῃ, ῥασιώνω παραρόντος αὐτῶ πρὸς δὲ νίκημα τοῖς στρατιώταις. πόλις δὲ πεντήκοντα καὶ ἀκαχσίας ἐχειρώσατο δεξαρμόνας αὐτὸν ἐκουσίως. ἐν εἰρήνῃ δὲ καὶ πρὸς σπιρμωσμένω ἀπολιπὼν τὴν ἐπαρχίαν, εἰς Ῥώμην ἐπαῖνῃσεν, οὐδὲ στραχμῆ μιᾷ γερονῶς διπορώτερος ὑπὸ τῆς στρατείας, ἡ δὲ καὶ παρὰ τὰλλα στρατηγίας δειρότερος, διδάσκαλος δὲ καὶ ἀφάδης ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. οὐ πολλὰ δὲ ἡ δὲ, ἀλλὰ καὶ φερνῆς ὀφθαλμοῦ τῆ γυναικί, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆ, γλίχρωσ ἐξήρκεσεν. ἐγημῶν δὲ Γαπριαν ἀδερῶς ὑπατικοῦ Μνασῶνος θυγατέρα, καὶ χροῖον σπυροικῆσας πολὺν ἀφῆκε τὸν γάμον, καὶ ἄρ δὲ αὐτῆς καλλιτεκρότατος ἡρόδομος. αὐτῆ δὲ ἡ τὸν κληρότατον αὐτῆ Σκιπίωνα τεκοῦσα καὶ Μαξιμον Φάβιον. αἰτία δὲ γεγραμμένη τῆ ἀφάσως οὐκ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' εἴκειν ἀληθῆς ἐστὶ λόγος παρὰ γάμου λύσως ἡρόδομος, ὡς αὐτῆ Ῥωμαῖος ἀπεπέμπετο γυναικα. τῶν δὲ Φίλωνιοθεπιωτων αὐτὸν, Οὐχὶ σὺ φρον; ἐκ δὲ μορφος, οὐχὶ παυδοποιός; παρτείνας δὲ ὑπόδημα (καὶ λίον αὐτὸ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν) εἶπεν, Οὐκ ἀπορῆσθης ὅτι; οὐ νεουργῆς; ἀλλ' ἐκ ἀνείδειν τίς ὑμῶν καθ' ὅ, πῶ θλίβεται μέγας οὐμός ποῖς. τῶ δὲ ὄντι, μεγάλα μὲν ἀμύρτια ἀναπεπταμένα γυναικας ἀδερῶν ἄλλας ἀπῆλλαξάντας δὲ ἐκ λινος ἀνδίας, καὶ δεξαρμορίας ἡδῶν, μικρὰ καὶ πυκνά παρσοκευμάσα, λαίθωνοι τὰς ἄλλοις, ἀφραζέται τὰς ἀμυρῆσους ἐν ταῖς συμβιώσειν ἀλλοτερότητας. οὕτω δὲ οὖν Αἰμιλίος ἀπαλλαγῆς τῆς Γαπριίας, ἐπέσειν ἡγάγετο, καὶ δύο παῖδας ἀρρένας τεκούσης, τούτοις μὲν ὅτι τῆς οἰκίας εἶχεν, πρὸς δὲ παρτερίσιν εἰσεπέπῃσεν οἰκοῖς τοῖς μεγίστοις καὶ ἡρόδομοις ὅτι φανερὰ αἰτοῖς, τὸν μὲν παρσοβύτερον, ἀπὸ Μαξιμου Φαβίου τῶ πεντάκις ὑπατῆσαιτος, τὸν δὲ νεώτερον, Ἀφεικῆμοδ Σκηπίωνος υἱός, ἀνεψιὸν ὄντα, γέλυμος, Σκηπίωνα παρσογηρόσεν. τῶν δὲ θυγατέρων τῶν Αἰμιλίου τῶ μὲν ὁ Κάπτωνος υἱός ἐγημῶν, τῶ δὲ Αἰλίου Τουβέρων, αὐτῆ ἀεισος, καὶ μέγαλο παρτερίσασα Ῥωμαίων πείνα στρατηγῶν. ἦσαν δὲ ἐκκαδέκα συγγενεῖς, Αἰλίοι πρῶτες. οἰκίδιον δὲ πρῶτον μικρὸν ἡ αὐτοῖς, καὶ ἡρώων ἐν ἡρώ πᾶσιν, μίαν ἐστὶν ἀνέμοσι μὲν παύδων πολλῶν καὶ γυναικῶν. ἐν αἷς καὶ ἡ Αἰμιλίου τούδε θυγατῆρ ἡ δὲ, δις ὑπατῆσαιτος καὶ δις ἀριαμῶσαιτος. οὐκ ἀχρωμοδῆ τὴν πείναν τῶ ἀνδρῶς, ἀλλὰ θαμάζουσα τὴν δειρότη δὲ τῆς πείνης ἡ δὲ. οἱ δὲ μὲν ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς, αἰ μὴ κλίμασι καὶ πρῶμοῖς καὶ ἀφραζέσιμασιν οὐλοῦσιν πακοῖνα, καὶ πολλῶν ὀρυχρῶων ἐν μέσῳ λαβῶσιν ἀπ' ἀλλήλων, οὐ παύονται ἀφραζέδομοι. ταῦτα μὲν οὖν ἡ ἰστορία λογιζέσασιν καὶ παρτερίσασιν δίδωσι τοῖς σῶζεσασιν βουλοδομοῖς. ὁ δὲ Αἰμιλίος ὑπατῆς ἀποδῆρθεῖς, ἐστρατῶσεν ὅτι τὰς παρσοπῆσις Λίγυας, οἱ εἶνοι καὶ Λιγυσίνοις ὀνομάζουσι, μάχμον καὶ θυμοειδῆς ἔδνος, ἐμπείρωσ δὲ πολέμῃσι διδασκῶν

Φρόνον ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀφὰ τὴν γῆν ἡμετέραν. τὰ γὰρ ἐξ ἡμετέρας τῆς ἡμετέρας τὰ κλυτὰ τεύχεα τῶν Τυρρηνικῶν πελάγῃ, καὶ πρὸς τὴν Λιβύην ἀπὸ τῆς ἡμετέρας, μεμιγμένοι Γαλάταις καὶ τοῖς παρὰ τοὺς Ἰβήρων. τότε ὅτι καὶ τῆς θαλάσσης ἀφάρμονοι σκάφεισι πηροχίταις, ἀφηρεῖντο καὶ παρὲς τῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐμπορίας, ἀχειρηλατῶν Ἡρακλείων ἀναπλέοντες. ὁπτινὸς οὖν τῶν Αἰμιλίου, τετρακισμύριοι ἡρόδομοι ὁ πλῆθος ὑπέστησαν· ὁ δὲ τοῖς συμποδῶν οὐκ ἀκίχλιους ἔχων, πέντε πλάστοις οὖσιν αὐτοῖς, σινέβαλε καὶ βεβήκατος, καὶ κατακλείσας εἰς τὰ τεῖχη, διέδωκε λόγον φιλάμθετον καὶ συμ-

βαπτόν. οὐ γὰρ ἔω βουλομένοις τοῖς Ῥωμαίοις πρυτανίαν ἐκκλῆσαι τὸν Ἰταλίαν. οὐ γὰρ ἔρχετο ἢ πρὸς τὸν ἐμποδῶν κείνον τοῖς Γαλακτοῖς κινήμασιν ἐπαρωρυμένους αἰεὶ πρὸς τὴν Ἰταλίαν. πρὸς δὲ οὕτως αἰμυλίως πᾶς τε ναὺς καὶ πᾶς πόλις ἐνεχείρισαν. ὁ δὲ, πᾶς μὲν πόλις ἐσθλὴν ἀδικήσας, ἢ μόνον τὰ τεῖχη πρὸς ἐλεῶν ἀπέδωκε· πᾶς δὲ ναὺς ἀπάσας ἀφείλετο, καὶ πλοῖον ἐσθλὴν ἀδικοῦν τριτοκάλμου μείζον ἀπέλιπε. τοῖς δὲ ἠλωκτοῖς ὑπὸ τῆς γῆς ἢ κατὰ γὰλακτῆαν ἀεσώσατο, πολλοὺς ξένους καὶ Ῥωμαίους ἀρεθείας. ἐκείνη μὲν οὖν ἡ ὑπατεία πᾶς εἰρημίνης πρὸς ἄλλους ἐπιφανεῖς ἔχεν. ὑπερὸν δὲ πολλάκις ποιήσας φανερόν αὐτὸν αὐτῆς ὑπατείας βουλομένον, καὶ ποτε καὶ πρὸς Ἰταλίαν, ὡς ἀπέτυχε καὶ παρώφθη, τὸ λοιπὸν ἡσυχίαν εἶχεν, τῆς ἱερῶν ὀπιμελέμενος, καὶ πρὸς παιδείας ἀσκῶν τὴν ὀπιμότητα παιδείας καὶ πάτριον, ὡς πρὸς αὐτὸς ἠσκήσας, πᾶσι δὲ Ἑλληνικῶν φιλοδοξότερον. ἔγδο μόνον γραμματικοὶ καὶ ἄλλοι καὶ ῥητορες, ἀλλὰ καὶ πλάσται, καὶ ζωγράφοι, καὶ πῶλων καὶ σκυλακῶν ὀπιμότητες, καὶ διδάσκαλοι θήρας ἔλθον, ἔφησαν πρὸς τοῖς νεανίσκοις. ὁ δὲ πατήρ, εἰ μή τι δημοσίον ἐμποδῶν εἴη, παρῶν αἰεὶ μελετῶν καὶ γυμναζομένοις, φιλοτεκνίατος Ῥωμαίων ἡρόδοτος. τῆς δὲ δημοσίαν πρὸς ἄλλους κατέλιπε ἔχεινος τότε, καθ' ὃν Γερσί τῶν Μακεδόνων βασιλεὶς πολέμοι ὄντες, ἐν αἰτίαις τοῖς στρατηγῶν εἶχον, ὡς δὲ ἀπφείαν καὶ ἀπολμῖαν ἀγρῶς καὶ κατὰ γὰλακτῆαν τοῖς πρὸς ἄλλους ἡρωμένοις, καὶ παρῶντες καὶ καὶ μᾶλλον ἢ ποιῶντες. ἀπφείαν γὰρ Ἀντίοχοι τὸν ὀπιμότητα μέγαν, εἰς ἄλλας τῆς ἄλλης Ἀσίας, ὑπὸ τὸν Ταδρον ἐκβαλόντες καὶ κατὰ κλείσαντες εἰς Συρία, ὀπιμότητα μείζονας καὶ πρὸς ἄλλους ἡρωμένοις ἀγαπήσαντα τὰ, ἀπφείαν ὀλιγὰς ὀπιμότητα πρὸς Θεσσαλία σωτείφαντες Φίλιππον, καὶ τοῖς Ἑλλήνας ἀπφείαν Μακεδόνων ἐλθόντων ὀπιμότητα βασιλεὶς ἐσθλὴν πρὸς ἄλλους εἰς πόλμαν ἢ διώμαν, Ἀντίοχου ἀπολεμήσαντες. ἐσθλὴν ἀπφείαν ἡρωμένοις, Γερσί, καθάπφ ἀπφείαν τῆς Ῥώμης, ἴσον φερῶντο συμπεπλήσαντα, πολλῶν ἢ ἡρωμένοις ἀπφείαν ἡρωμένοις τῆς παρῶν ἡρωμένοις πολέμοι ὄντες πρὸς ἄλλους. ἀπφείαν ὀπιμότητα πολλῶν τῶν Μακεδόνων διώμαν ἡρωμένοις Φίλιππος ἐρῶντο ἡρωμένοις καὶ μαχίμων ὀπιμότητα πρὸς ἄλλους. ἀπφείαν ἀπφείαν. Ἀντίοχος μέγαν διώμαν τῆς Ἀλεξάνδρου ἀπφείαν καὶ στρατηγῶν, κησῶντο εἰς αὐτὰ καὶ ἡρωμένοις τῆς βασιλείας πρὸς ἄλλους, ὄντες ἡρωμένοις, οὐ πᾶς Ἀντίοχος ἡρωμένοις, ὁ Γονατῶν ἐπονομαδεῖς. τῆς δὲ, Δημήτριος ὄντες αὐτὸς τε βασιλεὶς καὶ ἡρωμένοις ὄντες, ὄντες πᾶσι δὲ ἡλικίαν ἀπολιπὼν Φίλιππον, ἐτελεύτησεν. δῖσαντες δὲ τῶν ἀπφείαν οἱ πρὸς ἄλλους Μακεδόνων, Ἀντίοχον ἐπᾶσαντα, τῆς τε διήκτους ἀπφείαν ὄντες, καὶ σιωπηλοῦσαι αὐτὰ τῶν μητέρας τῆς Φιλίππου, πρὸς τὸν μὲν ὀπιμότητα πρὸς ἄλλους στρατηγῶν, εἶτα, πρὸς ἄλλους μετείου καὶ κησῶντο βασιλεὶς πρὸς ἄλλους. ἐπᾶσαντα τῆς Δώσαν, ὡς ἐπᾶσαντα μὲν, οὐ τελεσιουργῶν τῆς πρὸς ἄλλους. μετὰ τὸν βασιλεὶς σῶντος ὁ Φίλιππος, ἡρωμένοις ἐπᾶσαντα τῆς βασιλείας, ἐπᾶσαντα μὲν ὄντες, καὶ δόξαν ἔχον ὡς αἰασήσει Μακεδονίαν εἰς τὸ παλαιὸν ἀπφείαν, καὶ μόνος ὀπιμότητα πρὸς ἄλλους ἡρωμένοις τῶν Ῥωμαίων διώμαν ἀπφείαν κατὰ ἄλλους. ἡρωμένοις δὲ μέγαν μάχην πρὸς Σκωπιδῶν ὑπὸ Τίτου Φλαμίνιου, τότε μὲν ἐπᾶσαντα, καὶ πρὸς τὰ κατὰ ἑαυτὸν, ἐπᾶσαντα Ῥωμαίοις, καὶ τυχῶν ὀπιμότητα μετείου ἡρωμένοις. ὑπερὸν δὲ βαρῶς φέρων, καὶ τὸ βασιλεὶς κατὰ Ῥωμαίων, ἡρωμένοις ἀπφείαν ἀπφείαν ὀπιμότητα μᾶλλον,

A Neq; enim placebat populo Romano gentem Ligusticam prorsus excindere, quasi praefidiū & propugnaculum Gallicis motib. semper in Italiam ingruētibus obiectum. Itaq; in fidem Pauli naues & oppida sua tradidere. Hic vrbes nulla re, nisi quod muros diruit, violatas reddidit iis, naues omnes ademit, nauigiumq; reliquit trium scalmorū nullū maius, multos externos, multosq; ciues Romanos ab illis terra mariq; aptos recepit. Fuit ille cōsulatus his rebus gestis clarus. Post quum saepius declarasset se secundum consulatum cupere, & verò aliquādo fuisset etiam candidatū se professus, vbi
B tulit repulsam & praeteritus est, quieuit deinceps, & sacris curam intēdit, filiosq; in disciplina Romana & veteri, quomodo ipse ante fuerat, exercuit. verū in Graeca ambitiosius. Non solum enim grāmatici & sophistae & rhetores, sed plastes quoq; pictores, equorū & catulorum rectores, magistri venandi cū adolescentibus versabantur. Pater in liberos Romanorū indulgentissimus, nisi negotiis publicis districtus, spectabat meditante & exercentes se. Ea tempestate, quod ad publicā pertinet, cum Perseo rege Macedonum bellū gerens populos Romanus criminabatur duces, quod imperitia & ignauia tempub. turpiter & fœde administraret, & plus acciperet detrimenti quā inferrent. Qui enim modo Antiochū cognomēto Magnū reliqua cedente Asia vltra Taurū summoueant, atq; in Syriam redegerant (quomā praclare tamen secū agi putaret, quod quindecim millibus talētorum redemisset pacē) pauloq; ante in Thracia Philippum opprēsserant, atq; liberauerant a Macedonum iugo Graecos, & cui rex nullus audacia vel viribus erat conferendus, deinceps Antinibalem, indignum existimabant, cum Perseo tanquā populi Romani iusto aduersario, diuina a quo decertare Marte, qui a paternae cladis reliquiis secum belligerabat, nesciū Macedonū vites lōge a victo Philippo valētiores redditas & pugnantiores, q; strictim percurrā, rem ex alto repetēs. Antigonon, qui in Alexandri successoribus & ducibus potētissimus fuit, parata sibi posteriq; appellatione regis, filium Demetriū habuit: cuius fuit Antigonus filius Gonatas dictus, huius Demetrius. Qui quū non diu regnasset, filio etate imberbe relicto Philippo, decessit. Principes verò Macedonū venturi confusionē, quod orbi rege forent, Antigonom defuncti patriuelem ascuerunt, eique collocata
E Philippi matre, primum tutorem atque ducem, deinde moderatum & regno experti vitem, regem consalutauerunt. Hic Deion cognomēto vocatus fuit, quasi promissor non effector pollicitorum. Huic succedens Philippus inter praestantissimos reges adolescens emicuit, praebuitque de se expectationem tanquam Macedoniam in antiquam asserturus maiestatem, & solus incubantem iam omnibus potentiam Romanam retenturus. Caeterum magno praelio apud Scotufam a T. Quintio superatus, tunc quidem metu trepidans, omnia sua populo Romano permisit, ac moderata multa defunctus, acquieuit. Post anxius, & F regnum obtinere beneficio populi Romani ratus captiui potius esse, qui viuere contētus sit in luxu,

quam viri celfo & alto animo præditi, cœpit bellum animo voluere, seq; clã & astute parare. Nam vrbes viæ propinquas & marinas debilitari permittens & aliquatenus defolari (quo despectui esset) magnas vires in mediõ regio coegit: mediterraneas arces, præsidia, & vrbes magna vi armorũ, pecuniæ & iuuenum complẽs, instruebat bellum comprimebatq; velut in tenebris abditum. Armarum enim, quantũ triginta millibus militum sufficeret, cõgesserat in armaria. Frumẽti intra muros clausi decies octingẽta millia medimnorum. Stipendiũ in decem annos decem millium mercenariorum militũ ad tutelã regni præparatum. Cæterum ille antequã hæc moueret & in opus educeret, tristitia & mœrore animi est extinctus, q; alterum filiũ Demetrium rescuisset ex calumniis se deterioris immerentẽ interfecisse. Superstes filius eius Perseus, hæreditarium cum regno in Romanos suscepit odiũ, tãta molib ignauia & improbos mœres impar: in quo, quũ vitia multa multiq; morbi inessent, dominabatur avaritia. Fama est eum nec legitime fuisse natũ, vxorem autem Philippi eũ post partum sustulisse à matre fatrice quadam Argolica, Gnathania nomine, & clam sibi subiecisse. Hinc potissimum videtur metu Demetrium peremisse, ne legitimum habẽs filiũ domus suam aperiret ignobilitatẽ. Attamen, quãuis fociors & sordidus, virib; regni elatus, diu bellum sustinuit reluctatũq; est Romanis: duces Romanos consulares exercitus & classes ingẽtes repulit, nonnullos etiã pepulit. Nam P. Liciniũ inuadentẽ primum in Macedoniã equestri prælio fudit fugauitq; duo millia quingẽtos strenuos milites occidit, cepit alios sexcentos. Classẽ quã ad Oreũ stationẽ habebat, repente adortus viginti cum ipso onere naues onerarias cepit, reliquas frumẽto onustas depreffit. Ad hæc quatuor quinquere-mibus potitus est, & alterã est pugnam ausus, in qua virum consularem retudit Hostilium, quem per Elimiam in Macedoniam vi conantem pertumpere, inde occulte iter molientem per Thessaliam, laccessens ad pugnam, conterruit. Pro accessione autem belli, quasi, contemptis Romanis, otio abundaret, expeditionẽ fecit in Dardanos. Ibi decem millia barbarorum concidit, & ingentem prædam auertit. Solicitauit etiam clam illos qui Danubium accolunt Gallos, (Bastarnæ dicuntur) gentem equitatu valentem & bellacem. Ille exit præterea per Genthium regem ad societatem belli Illyrios. Fama tenuit barbaros ab eo mercede inductos, vt per inferiorem Galliam secundum mare Adriaticum superfunderent se Italia. Quæ nuntiata mouerunt populum Romanum, vt omi-missa in ducibus deligendis gratia atque ambitione, virum prudẽtem & rerum magnarum gerendarum peritum præficerent exercitui. Is Paulus Æmilius erat, prouecta iã ætate & annos natus circiter sexaginta, sed corpore viuido, succinctus propinquis & filiis iuuenibus, item præpotẽtium amicorum frequentia & necessariorum: qui omnes suaferunt ei vt consulatum deferenti morem gereret populo. At ille fastidiosius primum reiiciebat plebem, & quasi auersus à magistratu gerendo, repudiabat munus eius & studium

A ð φρόνημα καὶ θυμὸν ἐχόντος ἀνδρός, ἐπεὶ καὶ τὸ πολέμα τὴν γνώμην, καὶ συνετάπητο λαθρα καὶ πθοῦργως. τῷ γὰρ πολέων τὰς ἐνοδοὺς καὶ πῶδα λαπίους, ἀδυνάτους ἠμομένους πειρορῶν καὶ ὑπορήμοις, ὡς καὶ αὐφρονεῖσθαι, πολλῶν αὐτοσυνῆχῃ δυνάμει, καὶ τὰ μεσσηγά χειρία καὶ φρουρία καὶ πόλεις, ὀπλων καὶ χερμαίων πολλῶν καὶ σωμάτων ἀκμαζόντων ἐμπέπληκώς, ἐσωμάσθη τὸ πολέμον, καὶ συνείχεν ὡσπερ ἐκκεχυμένον ἀδύλωτος ὀπλων μὲν γὰρ χερμαίων ἀπέκειντο θεῖς μυριάδες· ὀκλακρίσαι δὲ οἴτου μεδύμων ἦσαν ἐκὰτὰ χερμαίων τοῖς τείχεσι χερμαίων δὲ πλῆθος, ὅσον ἦρκει μισθοφόρους ἔτη δέκα μυριοὺς βέφην πωροπολεμωῦτας τῆς χώρας. ἀλλ' ἐκείνος μὲν οὐκ ἐφθι ταῦτα κινήσασθαι καὶ πωροσαγαγεῖν εἰς ἔργον, ὑπολύτης καὶ διζυμίας πωροθέμνος τὸν βίον. ἐργῶ γὰρ ἀδίκως τὸν ἔτερον τῷ ἑαυτὸν Δημήτριον οὐκ ἀλαβολῆς τὸ χείρονος ἀηρηκώς. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως ἦεν αὐτὸν Περσὲς, ἀμα τῇ βασιλείᾳ διεδέξατο τὸ πωροσ Ρωμαίους ἔχθρας, ἐκ ὧν ἐχέστος ἐπέκειν, ὄψε μικροτήκα καὶ μορθηταίησις, ἐκ ὧ παθῶν τε πηλοδοπαίων καὶ νοσημάτων ἐνότων, ἐσφάτῃ δὲ ἠφουλαργυρία. λέγεται δὲ μηδὲ γήσιος Φίωα, λαβὼν δὲ αὐτὸν ἠστυοικεῖσθα τῷ Φιλίππῳ νεογνόν, ἀκασρίας υἱὸς Ἀρηλικῆς, Γναθαίας Γωῶμα, τεκνύσης, καὶ λαβὼν ὑποβαλομένη. ἐξ ὧ καὶ μάρισα δοκεῖ τὸ Δημήτριον φοβηθεῖς ἀποκτεῖναι, μὴ γήσιον ἔχων ὁ οἶκος ἀχάδοχον, ἀποκαλύψῃ τὴν ἐκείνου νοθείαν. ἐ μὲν ἀλλὰ καὶ πωρ ὡν ἀθρητής καὶ λαπφός, ὑποράμης τῷ πωροσμάτων ἀναφροθέμνος πωρος τὸν πολέμον ἐση, καὶ διηρείσασθαι πολὺν χροῖον, ἠγεμόνας τε Ρωμαίων ὑποαλικῆς καὶ στρατεύματα καὶ πόλους μεγάλους ἀποτεψάμενος, οἴων δὲ κακότησας. Πόπλιον τε γὰρ Δικίνιον ἐμβαλόντα πωροσ τὸν εἰς Μακεδονίαν, βεψάμενος ἱππομαχία, διχάλιους πελάκασίους ἀνδρας ἀγαθοὺς ἀπέκτεψε, καὶ ζαντας ἀλλοὺς ἐξακασίους ἐλαβε. τῆ τε ναυσ ἀθμου πωρῶν Δρεῶν ὀρμουθῶς, ἀπωροσδοκῆτον ὀπιπλοω θεμνος, εἴκοσι μὲν αὐτοφύροις ὀκλακρίσας ἐχειρώσασθαι, τὰς δὲ ἄλλας οἴτου γεμουσας κατέδυσεν. ἐκράτησε δὲ καὶ πενθηκῆς τέσσαρα, καὶ μάχην ἐπολέμησεν τὸ δάττερον, ἐκ ἧ τῷ ὑποαλικῶν Ὀσίλιον ἀπεκρούσασθαι, καὶ βιαζόμενον καὶ τὰς Ἐλιμίας, λάθρα δὲ ὄψε Θεσσαλίας ἐμβαλόντα πωροκαλέμενος εἰς μάχην, ἐφόβησεν. πᾶρρηρον δὲ τὸ πολέμου στρατεία ὀπι Δαρδανεύς θεμνος, ὡς δὴ τῆς Ρωμαίους ὑπορορῶν καὶ χολάζων, μυριοὺς τῶν βαρβάρων κατέκοψεν, καὶ λείαν ἠλάσασθαι πολλῶν. ὑπεκίθη δὲ καὶ Γαλατίας τοῖς πωρῶν τὸν Ἰσθμὸν ἀκρημῶσις, οἱ Βασάρια καλοδοῦνται, στρατον ἱπποτίων καὶ μάχων. Ἰλμυριοὺς τε ἀφ' Ἐφῆσῃ τῆ βασιλέως παρκαλέσθαι συνεψάφασθαι τῶ πολέμου. καὶ λόγος κατέχεν ὡς τῷ βαρβάρων μισθῶ πεπύσμενων ὑπο αὐτῶν, ἀφ' τῆς κατὰ Γαλατίας πωρῶν τὸν Ἀδριανὸν ἐμβαλόντες τὴν Ἰταλίαν. ταῦτα τοῖς Ρωμαίους πτωθνομένοις, ἐδόκη τὰς τῷ στρατηγῶν χείρας καὶ πωροσ γελίας εἶασθαι τὰς αὐτοῖς, καλὴν ὀπι τὴν ἠγεμονίαν ἀνδρα νοῦν ἐχοῖσα, καὶ πωροσ

γα δυναμείων, οἱ πόρτες αὐτὸν ὑπακοδοσασθαι καλοδοῦντι τῷ δῆμῳ πωρος τὴν ὑπατείαν ἐπειθον. ὁ δὲ κατ' ἄρχας μὲν ἐδρῶ πῆτο πωρος τοῖς πολλοῖς, καὶ δίκληνε τὴν φιλοδομίαν αὐτῷ καὶ τὴν σπουδίαν, ὡς μὴ δέομενος τῶν ἄρχων.

φοιτώντων ἢ καθ' ἡμέραν ὅτι θύρας, καὶ παροικουμένων
αὐτὸν εἰς ἀγορὰν, καὶ καθεστώτων, ἐπειδὴ καὶ φανεῖς δι-
θύς εἰς τοὺς μέθοδοι τῆς ὑπατείας, ἔδοξε οὐκ ἀρχὴν δι-
φόρμος, ἀλλὰ νίκην καὶ κράτος πολέμου κημίζων, καὶ δι-
δοὺς τοῖς πολίταις καθεσθῆναι εἰς τὸ πεδίον. μὲν τὸ αὐτῆς ἐλ-
πίδος καὶ παροικίας ἐδέξατο πάντες αὐτὸν, καὶ κατέστησαν
ὑπατὸν τὸ δόξασαν, οὐκ ἔασαντες κληρονομία, καὶ ἁ-
παρ εἰσὶν καὶ τῶν ἐπαρχῶν, ἀλλ' οὐκ ἔσκειν ἀφιστά-
μνοι τῶ Μακεδονικῷ πολέμῳ τῆς ἡγεμονίας. λέγεται δὲ
αὐτὸν, ὡς ἀνηγορεύθη καὶ τῶ Περσέως στρατηγὸς τὸ δὲ δὴ-
μου πρῶτος, οἷα δὲ παροικίαν λαμβάνει, οὐκ ἔσκειν τὸ θυ-
γάτειον τῆς Τερπῆαν δεδακρυμένῳ, ἐπιπαθῆναι οὐσαί. ἀ-
παρ τὸν αὐτῶν αὐτῶν, ἐρωτᾷν ἐφ' ὅτῳ λευόπτηται τῶν ἢ,
"ὡς ἐλαλοῦσαι καὶ ἀφιλῆσαι, οὐ γὰρ οἶδα (εἶπεν) ὡ πα-
"τερὸς ἡμῶν ὁ Περσὸς τέθνηκεν; λέγουσαν κωιδίον στυγ-
"φον, οὕτω παροικίαν λαμβάνει. καὶ τὸν Αἰμίλιον, Ἀγαθὴν τύ-
"χη (φάναι) ὡ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν. ταῦτα μὲν οὖν
Κικέρων ὁ ῥήτωρ εἰς τοὺς παρὰ Μακεδονίας ἐφόρηκεν. εἰς ὅτων δὲ
τῶ ὑπατείας λαβόντων, οἷα ἀπομολογῆσαι ἡνὰ χάριν, καὶ
παροικίαν φιλοφρονῶς τὸν δῆμον ἀπὸ τῆς βήματος, Αἰ-
μίλιος εἰς οὐκ κλησῆαι ἀναγαγὼν τοὺς πολίτας, τῶ μὲν παρο-
τέραν ὑπατεία μετελθεῖν ἔφη αὐτὸς ἀρχὴς δεόρμος, τῶ
ἢ δόξασαν, ἐκείνων στρατηγὸν δεορμόν. δι' ὃ μηδεμίαν αὐ-
τοῖς χάριν ἔχεν· ἀλλ' εἰ νομίζουσι δι' ἐτέρου βέλιον ἔξεν τὰ
καὶ τὸν πόλεμον, ἐξίσασθαι τῆς ἡγεμονίας· εἰ ἢ πιστεύουσι
αὐτῶ, μὴ παροικίαν μετὰ ἀπομολογῆσαι, ἀλλ' ὑποσχεθῆναι
σιωπῆ τὰ δέοντα παρὸς τὸν πόλεμον, ὡς εἰ ἀρχὸν καὶ ἀρχὴν
ζητῶσιν, ἐπιμαλκὸν ἢ ἡνὸν καθεσθῆναι εἰς τὰς ἐρατείας ἐ-
σομένους. ἀπὸ τούτων τῶ λόγων, πολλῶν μὲν ἀπὸ παρὸς αὐ-
τὸν ἐπεποίησεν τοῖς πολίταις, μετὰ τὸν ἢ παροικίαν τὸ
μέλλοιτος· ἠδὲ μὲν ἀπὸ τῶν ὅτι τοὺς κρακύνοντας πα-
ρελθόντες, εἰλοῦτο παρρησίαν ἔχοντα καὶ φρόνημα ἐρατη-
γόν. οὕτως ὅτι τὰ κρατεῖν καὶ μέγιστος εἶναι τῶ ἄλλων, ἀρετῆς
καὶ τῶ καλῶ δόξασαν ὁ Ρωμαίων δῆμος. Αἰμίλιον ἢ Παύλον
ὡς ἐξώρμησεν ὅτι ἐρατείαν, πλοῦ μὲν ὄτυχίαν καὶ ῥασώ-
νη κησασθαι πορείας καὶ δαίμονα τίθηναι, σιωπῆ καὶ μετὰ
ἀσφαλείας εἰς τὸ ἐρατὸ πεδίον κησασθαι· τῶ ἢ πολέμου καὶ
τῆς ἐρατείας αὐτῶ, ὅ μὲν τὸ λῆμν οὐκ ὄτυνη, ὅ ἢ βουλῶ-
μασι κησῶς, ὅ ἢ φίλων ἐκ θυμῶν ὑπηρεσίαις, ὅ δὲ
τὰ παρὸς τὰ δεινὰ παρρηίαν καὶ κησασθαι λογισμοῖς ἀρετῶ-
σιν, ὅρων ἀρετῶν κησῶν, οὐκ ἔχω τῆς λεγομένη πῶ
ἀνδρὸς ὄτυχίαν λαμβάνειν ἀποδοῦναι καὶ ἀρετῶν ἔργον
οἷα ἐτέρων ἐρατηγῶν. εἰ μὴ τις ἀρετῶν τῶ Περσέως φιλαργυ-
εἶαν Αἰμίλιον τῶ ἀγαθῶ καὶ τὰ παρὸς κησῶν κησῶν
ἀσασθαι φησὶν, ἢ λαμβάνει καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ἀρε-
τέναι τὰς ἐλπίσι τὰ Μακεδόνων ἀνέρεται καὶ κατέβαλε, παρὸς
ἀρετῶν ἀποδελιάσασθαι. ἦσαν μὲν γὰρ αὐτῶ δεινῶν Βα-
σάρται, μύριοι μὲν ἵπταις, μύριοι ἢ παρὸς ἀρετῶν, μισοφό-
ροι πάντες, ἀνδρες οὐ γεωργεῖν εἰδότες, ἢ πλῆθιν, ἢ ἀπὸ ποι-
μῶν ζῆν ἠνέμοντες, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ μίαν τέχνην μελετῶ-
τες, ἀεὶ μάχεσθαι καὶ κησῶν τῶ ἀνηπαθημένων. ὡς ἢ πα-
ρὸς τῶ Μινδικῶ καθεσθῆναι ἀρετῶν ἀρετῶν ἐπεμύνησθαι
τοῖς παρὸς τῶ βασιλέως, ἀνδρες ὑψηλοὶ μὲν τὰ σώματα, ἢ
θαυμαστοὶ ἢ τὰς μελέτας, μετὰ τὸν ἢ λαμβάνει τὰς
κατὰ τῶ πολέμων ἀπὸ τῶν, θάρσος παρῆσαν τοῖς Μακεδόσι, καὶ δόξαν ὡς τῶ Ρωμαίων οὐκ ἠσπασθῶνται,

A Verum quum quotidie assidui essent ad ianuam eius, atq; in forum cum euocarent increparentq; paruit. Qui simul vt in cœtu cãdidatorũ consularium apparuit, nõ consulatũ visus est accepturus, sed victoriam & bellilactũ successũ adferre. Quũ hoc populo dedisset, vt in campum descenderet, omnes eum ingenti cum spe & alacritate acceperunt, creaueruntq; iterum consulẽ, nec sortiri, vt affolet in aliis prouinciis, permiserunt, sed exemplo prouinciam ei Macedoniam decreuerũt. Dicitur quum dux designatus aduersus Persen esset, à toto populo deductus domum honorifice, filiolam Tertiam, admodum puellã, offendisse plorãtem, eam appellasse, & quid tristis esset, quãsisse. Illam eũ complexã & deosculatam dixisse, Nescis, pater, Persen nostrum perisse? catellum domesticum eius nominis significans. Paulus autem respõdisse, Bene habet, accipio filia omen. Hoc Cicero orator in libris De diuinatione prodidit. Moris erat vt qui consalutatus consul esset, quasi aliquam gratiam referret populo, eumq; pro rostris benigne appellaret: at Paulus aduocata concione, priorem ait se consulatũ, quod honores quæreret, petisse, alterum, quod illi quærerent imperatorem. quare nullam se ipsis habere gratiam, sed si per alium existiment rectius ipsos bellum exequuturos, cedere se prouincia: sin autẽ id sibi credãt, ne muneri imperatorio ingerãt se, rumores ne serãt, & debitum manus præstent in bello, obedienter: nam si imperatori animũ inducant imperare, multo quam nunc magis ridiculos in expeditionibus fore. Hac oratione magnã sui reuerentiam ciuibus, magnã futuri expectationem impressit gratulantib. cunctis quod præteritis blandis, ducem elegissent libertate dicendi & grauitate præditum. Ita quo rerũ potiretur & omnium euaderet maximus, virtuti & honesto populus Romanus seruebatur. Porro quod Paulus Æmilius, postquam ad bellum est profectus, secunda nauigatione & facili vsus itinere expedite & secure peruenerit in castra, felicitati eius assigno: at quũ bellum & imperium eius partim acri audacia videã, partim bono consilio, partim amicorum enixa opera, partim præsentis in periculis animo & certis rationib. administratum, non habeo celebratẽ eius felicitati præclarum & insigne opus, vt ceterorũ ducum, tribuere. Nisi sane rebus gestis Pauli dicas secundam fuisse fortunam Persei sordes, quæ splendidas & magnificas Macedonum vires spe ad bellum arrectas euerterunt, & prostrauerũt pecuniaz amore torpescetes. Siquidem suppetias ei Bastarnæ veniebant decem millia equitum, par numerus peditum qui iungebãt cursum equis, & inuicem prolapsorum equitum vacuos capiebant equos, omnes mercede militiam sequentes, qui nec agriculturam nec nauiculariam nosent, nec pecore pascendo vitam tolerare, verum vnum opus, vnam meditarentur artem, perpetuo præliari & vincere acie hostes. Hi postquã in Medica vnis castris fuerũt cum Macedonibus commisti, proceris corporibus viri, mirabili exercitatione, grandiloqui, & mirifice aduersus hostes minaces, confirmauerunt Macedonas, opinionemq; præbuerunt iis, fore vt exhorrescerent nec tolerarent Romani conspectum eorum,

vel horrendam & trucem iactationem. Ad eum modum quum Perseus suorum pectora acuisset, & tanta inflasset spe, simul vt postulati ab eo sunt milleni in duces aurei, ad tantam auri summam vertigine hebescens, & dementia præ fordibus captus, renuntiavit repudiavitq; hanc societatem, tanquam dispensator non hostis esset populi Romani, & exactam impensæ esset rationem relaturus iis cum quibus bellum gerebat, quum præceptores, quid faciendum ipsi esset, haberet eos quibus præter alium apparatus centum milia militum erant parata & præsto quum vsus postularer. Hic verò qui cum tantis viribus & cum tanto colucltabatur bello, cuius tam essent ingentes accessorii in milites sumptus, metiebatur & obfignabat aurum, veritus, sicut alienum, attingere. Atq; hæc faciebat is qui non Lydis prognatus nec Phœnicibus esset, sed Alexandri & Philippi vendicaret ex propinquitate virtutem, qui, quod imperium pecunia non pecuniam imperio venalem duce- rent, rerum sunt potiti: dicebant enim vires expugnare Græciæ non Philippum, sed Philippi aurum. Alexander, quum expeditionem in Indos suscepisset, graues autem & impeditos videret præda Persica Macedonas, primus flammam subdidit regis plaustri, inde cæteros induxit vt se imitari, ad bellum agiles & expediti pergerent. Perseus vero aurum sibi, liberis & regno suffundens, noluit paucis seruari, sed cum multis abductus pecuniosus captius ob oculos ponere voluit populo Romano quam multis in vsum eorum comparisset seposuissetq;. Neq; Gallos modo remisit delusos, verum etiam Illyriorum regem Genthium ad belli societatem spe trecentorum talentorum pellexit, pecuniamque legatis eius annumeravit & signare permisit iis. Vbi credidit tenere se quæ poposcerat Genthium, nefandum peregit & atrox facinus. Legatos Romanos, qui missi ad se erant, apprehensos coniecit in custodiam. Ibi nihil iam pecunia ratus ad concitandum in Romanos Genthium opus esse, sed contraxisse eum maximas necessitates ad hostilitatem, & in bellum se per iniuriam tantam demisisse, miserum trecentis illis talentis defraudavit, nec curæ ei fuit quod paucis diebus à L. Anicio, qui cum exercitu in eum fuit missus, cum liberis & coniuge, veluti ex nido, suffolleretur regno. Aduersus hunc Paulus aduersariū veniens, illum flocci pependit, apparatus non contempsit. Equitum erant ei quatuor millia, pedites phalangitæ non multo minus quadraginta millia. Ille ad mare sedens sub Olympo locis impenetrabilibus, quæ vndique præfidiis ab ipso & propugnaculis ligneis erant septa, securus agebat, attriturum se tempore, & sumptibus confulem ratus. Enim verò hic animo in omne consilium intentus, & omnem mouens lapidem, quum milites ex priore licentia moræ cerneret impatientes, verbisque multa quid factum oportuisset, quasi duces forent, inaniter iactantes, increpuit eos, edixitq; ne se torquerent, nec quicquam curarent nisi vt corpus & atma sua quisque præstaret expedita, gladioque more Romano vteretur, vbi signum datum ab imperatore esset:

δείας ὅ τῆς παρόθεν τὸν στρατὸν ὄραν δυσαναχέουῦπα, καὶ λόγῳ πολλὰ διαπρατηροῦντα τῶν ἀποστάτων, ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ παρήγειλε μηδὲν πολυπραγμοῦναι, μηδὲ φρονήσῃν, ἀλλ' ἢ τὸ σῶμα θεῶν καὶ τὴν πανοπλίαν ἕκαστον, ὅπως σφερῶν παρέξῃ, καὶ χρῆσεται Ῥωμαϊκῶς τῆ μαχαίρα, τὸν κατὰ παρὰδόντος τῆ στρατηγού.

A ἄλλ' ἐκπλαγῆσθμένων τὴν ὄψιν αὐτῶν καὶ τὴν κίνησιν ἐκφυλὸν οὐσαν καὶ διεσπασσῶσαν. οὕτω διακίς τοῖς ἀποστάτοις ὁ Περσὸς, καὶ τοῦτων ἐμπλήσας ἐλπίδων, αἰτούμενος καθ' ἕκαστον ἡγεμόνα χιλίους, πρὸς τὸν γένετον τῶν χερσίου πλῆθος ἰλιθιάσας καὶ τῶν φρονήσας, ὑπὸ μικρολογίας ἀπέπατο καὶ παρήγειλε τὴν σύμμαχον, ὡς αὐτοῖς κρονοῦν, οὐ πολὺν Ῥωμαίοις, καὶ λογισμὸν ἀποδύσων ἀκροῦ τῆς εἰς τὸν πόλεμον διαπόνης οἷς ἐπολέμῃ, καὶ διδασκάλους εἶχεν ἑκείνοις οἱ ἄλλης τῶν ἀποστάτων, τῶν δέκα μυριάδων ἦσαν ἡγεσιμένοι καὶ παρὰ ὅσῃ τὰς χερσίας. ὁ δὲ πρὸς διώματιν αἰτάρων τηλικαύτην καὶ πόλεμον, οὐ τοσοῦτον ἢ τῶν ἀποστάτων, διεμέτρη καὶ παρεσημάνετο τῶν χερσίου, ἀφασαται δεδίως ὡς αὐτὸν ἀλλοτείων. καὶ ταῦτ' ἐπαρτήεν οὐ Λυδῶν, οὐδὲ Φοινίκων γεγεῖως, ἀλλὰ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου κατὰ συγκρίσειαν στρατηγίας μεταποιούμενος, οἱ τὰ τὰ παρὰ γὰρ τῶν χερσίων ἀνητὰ, μὴ τὰ χερσίων τῶν ἀποστάτων ἡγεῖσθαι, πρῶτων ἐκράτησαν. ἰρρέθη γοῦν ὅτι τὰς πόλεις ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων οὐ Φίλιππος, ἀλλὰ τὸ Φιλίππου χερσίον. Ἀλέξανδρος δὲ τῆς ἐπ' Ἰνδοῖς στρατίας ἀποτόμενος, καὶ βαρῶν ὄραν καὶ διδοκῶν ἤδη τὸν Περσικὸν ἐφελεχόμενος πλοῦτον τοῖς Μακεδόνας, παρὰ τὰς ἐπέστησε τὰς βασιλικὰς ἀμαξίας, εἶτα τοῖς ἄλλοις ἐπέστησε ταῦτο ποιήσαντας, ἐλάφους ἀναζεύξαι πρὸς τὸν πόλεμον, ὡς αὐτὸν λευκῶν. Περσὸς δὲ τὸν χερσίον, αὐτὸς αὐτὸν καὶ τέκνων καὶ βασιλείας καταχόμενος, οὐκ ἠθέλησεν δι' ὀλίγων σωθῆναι χερσίων, ἀλλὰ μετὰ πολλὰν κριμασίαν ὁ πλούσιος ἀχμαλώτης, ὅπως εἶδασθαι Ῥωμαίοις ὅσα φεισάμενος ἐτήρησεν αὐτοῖς. οὐ γὰρ μόνον ἀπέπεμψε τοῖς Γαλάταις φεισάμενος, ἀλλὰ καὶ Γένηον ἐπέστησε.

D ρας τὸν Ἰλλυριὸν ὅτι τριακασίους Γαλάταις συνεφάσασθαι τῶν πόλεμον, τὰ μὲν χερσίων τοῖς παρ' αὐτῶν πεμφθεῖσιν παρῶν ἦσαν ἡγεσιμένα, καὶ κατασημάνασαι παρέσθαι ὡς ὅ τῶν ἀποστάτων εἶχεν ἢ ἦτησεν ὁ Γένιος, ἔργον ἀσθεῖς καὶ δεινὸν ἔδρασεν, (παρὰ τὸν γὰρ ἐλθόντας Ῥωμαίων πρὸς αὐτὸν συνελάβε καὶ κατεδήσεν) ἡγεῖσθαι ὁ Περσὸς οὐδὲν ἐπιδείδασθαι τῶν χερσίων τὴν ἐκπολέμωσιν, ἀλλὰ τὰς Γενηίου παραδεδωκότος ἔδρας ἐπέσθαι, καὶ δια τηλικαύτης ἀδικίας ἐμπεδωκότος ἑαυτὸν εἰς τὸν πόλεμον, ἀπεστήρησε τὸν κακὸν ἀίμονα τῶν τριακασίων Γαλάτων, καὶ παρὰ τὸν ὀλίγον χερσίων, μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, ὡς ἀπονεοπισίας, στρατηγίας τῆς βασιλείας, ὑπὸ Λυκίου Ανικίτου στρατηγῆς πεμφθέντος ἐπ' αὐτὸν μετὰ διώματος. ὅτι τοσοῦτον ἀνίπαλον ἐλθὼν ὁ Αἰμίλιος, αὐτὸν μὲν κατεφρονῆ, τὴν δὲ ὑπὸ αὐτῶν τῶν ἀποστάτων καὶ διώματιν ἐθαύμαζε. ἦσαν γὰρ ἰππεῖς μὲν τετρακίχλιοι, πεζοὶ δὲ εἰς φάλαγγα, περὶ τριακισμυρίων οὐ πολλοῖς ἀποδόντες, ἰδρυμένος ὁ πρὸ τῆς θαλάσσης, τῶν δὲ τὴν Ὀλυμπικὴν ὑπὸ τῆς ὄρειαν ὀπιχρῶν, οὐδαμῶθεν παρασχωρῶν ἐχόντων, καὶ πρῶτον ὑπ' αὐτῶν ἀποστάτων ἐρυμασι καὶ πορτειχίσμασι ξυλίνοις, πολλὰ ἄδεια ἦσαν, ἀποτεῦσθαι χερσίων καὶ χρημάτων δα.

F πρὸν τὸν Αἰμίλιον ἡγεῖσθαι. ὁ δὲ τῆ γνώμη μὲν ἢ σφερῶν, ὅτι πρὸ βούλευμα καὶ πᾶσαι φεισάμενος πείσαν. ὡς αὐτὸν

Palmer.

πᾶς ἡνικελευσας ἐκέλευσε φυλακᾶς ἀδελφῶν Φυλάτῃν,
 ὡς μᾶλλον παροξίζοντας καὶ ἀμαχουμένους πρὸς τὸν ὕ-
 πνον, αἱ ἀμύλλασαι τοῖς πολεμίοις μὴ δύνωνται παροξί-
 ζας. ἐνοχλουμένων ὃ τῷ ἀδελφῶν μάλιστα πρὸς τὴν
 ποτοῦ χρείαν, (ὃ γὰρ ὀλίγον καὶ ποτὴν ὅτι δύνει, καὶ σικελί-
 βελο παρ' αὐτῶν ἢ θάλατταν) ὁρᾶν ὃ Αἰμίλιος μέγα καὶ
 κατηρεφές δένδρεσιν ὅρας τὸν Ὀλυμπον ὅτι κείδρον, καὶ
 τεκμαίρομαι τῆ χλωρότητι τῆς ὕλης, ναμάτων ἔχον ἄρ-
 χας, ἀπὸ βάθους ὑποφωσμένων, ἀναπνοᾶς αὐτῶν καὶ φρέα-
 τὰ πολλὰ πρὸς τὴν ὑπὸ ἄρῃ ὄρυθε. τὰ δὲ ὄντως ἐπίμ-
 πλατο ῥυμάτων καθαράν, ὅτι σικελιδόντων ὀλίγη καὶ φο-
 ρὰ τῆς θλιβομένης πρὸς τὸ κενούμυρον. καὶ τοῖς ἴνους οὐ φασι
 ὑδάτων ἐπίμυρον κεκρυμμένων πηγᾶς ἐναποκείσθαι τοῖς
 τόποις ἐξ ὧν ῥέουσιν, οὐδὲ ἀποκάλυψιν ὅσδε ῥῆξιν ἐξ
 ἐκβολῶν αὐτῶν, ἀλλὰ ἡμεσιν καὶ σύρασιν, ἐξ αὐτῶν τῆς ὕ-
 λης ἐξυγραίνονται. ἐξυγραίνονται ὃ πυκνότητι καὶ ψυ-
 χροτάτη τῆς ἰσχυροῦς ἀναθυμιάσιν, ὅταν ἐκ βάθου κελυ-
 βήσῃ ῥυμάτι καὶ ἡμεσιν. καθαροὶ γὰρ οἱ μαστοὶ τῶν γυναικῶν,
 οὐχ ἄσπερ ἀγχεῖα πλήρες εἰσὶν ὑπερρέοντος ἐπίμυρον γάλα-
 κτος, ἀλλὰ μετεβάλλοντες τὴν ἔσφραξιν ἐναυτοῖς, ἐργάζον-
 ται γάλα, καὶ διηθοῦσιν· οὕτως οἱ περὶ ψυχῆ καὶ παιδακώ-
 δης τόποι τῆς γῆς, ὑδαρῶν ὅσα ἔχουσιν καλυπτόμενοι, ὅσδε
 κελύπεις, ῥυμάτια καὶ βάθη ποταμῶν ὑποστῶν ἐξ ἐπίμυρον
 καὶ ὑποκειμένης ἀφίεντας ἀρχῆς, ὃ ὃ πνεῦμα καὶ τὸν ἀέ-
 ρα, τὰ πῆξιν καὶ κελυπνοῦν, ἀποθλίβοντες εἰς ὕδαρ ῥέ-
 ποιοι. τὰ γὰρ ὄρυθον τῶν χωρίων, μᾶλλον αἰαδῶν
 καὶ ἀναδᾶς πρὸς τὴν τοιαύτην φιλίαν, (ὡς περὶ οἱ μα-
 στοὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὸν θηλασμόν) αὐτοῦ ἰσχυροῦ καὶ μα-
 λάτῃ τῶν ἀναθυμιάσιν· ὅσα δὲ ἀρχὰς τῆς γῆς συμ-
 πέφρακται, τυφλά πρὸς ἡμεσιν ὑδάτων ἔστιν, ὅσα ἔχον-
 τα τῶν ἐργαζομένων ὃ ὑγρὸν κίνησιν. οἱ ὃ τῶν λεγόν-
 τες, ὅτι χρεῖν δεδώκεσιν τοῖς ἀπορητικῶν, ὡς ὅσδε ὃ αἴ-
 μα πῶς ζωοῖς ἐνεστίν, ἀλλὰ ἡμεσιν πρὸς τὰ τε αὐμάτια,
 πνύματα ἴνους, ἢ σαρκῶν μετεβολῆ, ῥύσιν ἀσφραστα-
 μῶν καὶ σωτήριον. ἐλέγχονται ὃ τοῖς πρὸς τοῖς ὑπονό-
 μοις καὶ τὰς μεταλλείας ἀπολυτῶσιν εἰς βάθη ποταμῶν, οὐ
 κατ' ὀλίγον συλλεγμένοις (ὡς περὶ εἰκός ἐστιν, εἰ ἡμεσιν
 ἐκ τῆς ἀσφραξῆς κινουμένης τῆς γῆς λαμβάνουσι) ἀλλ'
 ἀδελφοῖς ἀναχομένοις. ὁρᾶν ὃ καὶ πέτρας πληγῆ ῥαχί-
 σης ἐξεπῆδησε ῥέυμα λάβρον ὕδατος, εἶτα ἐπέλιπεν.
 τῶν δὲ πρὸς τούτων. ὃ δὲ Αἰμίλιος ἡμέρας μὲν ἴνας
 ἠρέμει, καὶ φασι, μήποτε τηλικούτων ἐξελθόντων ἐγγὺς
 οὕτω σικελιδόντων, ἡσυχίας ἡμέρας τοσαύτων. ἐπεὶ δὲ
 κινῶν ἀπορῶν καὶ πειρώμενος, ἐπιωθάνετο μίαι εἰσβολῶν
 ἐπίμονον ἀφουροῦν ἀπολείπεισθαι, τῶν δὲ Ἐρραβίας πα-
 ρὰ τὸ Πύθιον καὶ τῶν πύθων, τὰ μὴ φυλάτῃσθαι τὸν τό-
 πον, ἐλπίσας μᾶλλον ἢ δὲ ἰὺ ὅσα ἐφυλάτῃε, δις χωρίαν
 καὶ βαχύτητα δέσας, ἐβουλόετο. πρῶτος δὲ τὸ παρόν-
 των ὃ Νασικᾶς ὅτι κελυφόμενος Σκηπίων, γαμβρὸς Ἀ-
 φειθμοῦ Σκηπίωνος, ὕστερον δὲ μέγιστον ἐκ τῆς συγκλήτου
 διουρητῆς, ὑπεδέξατο τῆς κυκλώσεως ἡγεμῶν ἡμέρας.
 δῶτερος ὃ Φάβιος Μάξιμος, ὃ πρεσβυτάτος τῶν Αἰμι-
 λίου παίδων, ἐπιμετρήσιον, αἰετὴ πρὸς τὸν κενούμυρον· ἠδὲ οὐκ ὁ Αἰμίλιος, δίδωσιν αὐτοῖς οὐχ ὅσους Γολύβιος εἴ-
 ρηκεν, ἀλλ' ὅσους αὐτὸς ὃ Νασικᾶς λαβεῖν φησι, γεγενησὶ πρὸς τῶν πρῶτων τούτων ἑπιστόλιον πρὸς ἵνα τῶν
 βασιλέων. οἱ μὲν ἐκ τῶν τάξεως Ἰταλικῶν, πειράλιοι ὃ πλῆθος ἦσαν, ὃ δὲ ἄωνυμον κέρως, εἰς πειταχιλίους.

A nocturnas stationes sine lancea agerent, quo ma-
 gis essent intenti & resisterent somno, quod in-
 gruentibus hostibus non valerent resistere. Quia
 verò infestabatur potus penuria exercitus potif-
 simum (exiguus enim & praeus scaturiebat & stil-
 labat iuxta mare haustus) videns Paulus excelsum
 & nemorosum montem imminentem Olympum,
 ac coniciens sylvarum virore habere eum laticum
 scaturigines, quae in imo clam fluerent, lacus iis &
 puteos frequentes aperuit in latere montis, qui
 mox riuus puris affluentibus impleti sunt, tractu &
 impetu eius quod adstrictum ante fuerat ad va-
 cuum delato. Quavis sint qui negent aquae para-
 ta fontes in locis vnde emanant reconditos esse,
 neque in emanando detegi & erumpere, verum ge-
 nerari & procreari tunc liquecente materia. Li-
 quefcere autem densitate & frigore humidum va-
 pore, quum in alto adstrictus redditur fluidus.
 Vt foeminarum vbera non vtrium modo plena
 sunt affluentis praesentis lactis, sed conuertendo
 intra se humore efficiunt lac, percolantque: ita al-
 gentia & fontibus scaturientia terrae loca thesauros
 (vt aiunt) non continent aquae, neque sinus qui
 riuos & vim tantorum fluminum ex prompto &
 expedito effundant capite, sed aurum & aera pre-
 mendo, spissandoque exprimentes vertunt in a-
 quam: vnde quae aperiuntur loca ex ea titillatio-
 ne scaturint potius & resudant, sicut mulierum
 mammae ex suctu, in humorem vertentia & fun-
 dentia vaporem. Quae verò iacet illaborata tellus
 & obstipata, ea caeca gignendis aquis est, quod au-
 tore humoris deficiatur motione. Atqui haec qui
 iactitant occasione dederunt adstruendi scepticis, ne
 sanguinem quidem inesse in animantibus, sed ex
 vulnere gigni spiritu vel carne per mutationem
 fluescere & colliquefcere. Caeterum reuincunt
 hos illi qui occurrunt in imis cuniculis & metallis
 fluuii: haud paulatim collecti, quod oportuerat si
 natales accipiant ex terra in praesenti agitata, i-
 mo prorumpentes confertim. Saepe etiam mon-
 tibus vel saxo, quum caederetur, rupto riuus aquae
 exiliit largus, inde substitit. Verum de his satis.
 Paulus per aliquot dies quieuit, negantque tan-
 tam vnquam exercituum tam ingentium in pro-
 pinquum collatis castris auditam quietem. Quum
 omnia moueret & tentaret, neque praeter vnum,
 qui non esset praesidiis insecus, superesse audiret
 transitum per Perrhaebiam secundum Pythium
 atque eam rupem, quia incustoditus hic erat lo-
 cus, magis sperans, quam propter quas stationem
 non habebat timens salebras & asperitatem, po-
 suit rem in concilio deliberandam. Eorum qui
 in concilio erant primus Scipio cognomento
 Nafica, Scipionis Africanigenae, cuius fuit post-
 ea autoritas in senatu maxima, professus est du-
 cem se fore ambitus, secundus Fabius Maximus
 Pauli Aemilii filiorum maximus, admodum ado-
 lescens, alacris exurrexit. Igitur laetus Paulus attri-
 buit iis non quot Polybius tradidit, sed quot ipse
 se accepisse Nafica ait, qui epistolium de his gestis
 ad regem quendam scripsit. Ex cohortibus Ita-
 licensibus extraordinarii milites erant tria mil-
 lia numero, sinistrum cornu ad quinque millia.

Præter hos acceptus Nafica centum viginti equi-
tibus, & quos Harpalus miserat mixtos Thracas
& Cretenses ducentos versus mare intendit iter,
& iuxta Heracleam castra metatus est, velut cir-
cumnavigaturus classe, & castra hostium circum-
uenturus. Verum cœnatis militibus, quum iam te-
nebræ essent, exposuit ducibus quid pararet, ac di-
uersam à mari viam ingressus, cōsedit sub Pythoo,
militibusq; vt quietem caperēt edixit. Eo loco O-
lympus supra decē stadia assurgit: quod ille qui i-
ta dimensus est, hoc epigrammatae ostendit,

Afano Pythij vertex sublimis Olympi

Mensuram stadii decies sustollit in altum, &

Sextantis, perpendicularo vt dimensio facta est,

At pedibus quatuor est tamen illa minor.

Filius Eumeli mensuram prodidit istam

Xenagoras, at tu rex bone faustus ades.

Tametsi nec montis altitudinem ferant geome-
tra, nec profunditatem maris decem stadia exce-
dere. Xenagoram non obiter, sed via & ratione
atque instrumentis inisse apparet mensuram. Ibi
Nafica pernoctauit. At Perseo consulem cernen-
ti non se mouere, nec reputanti quod in manibus
erat, transfuga Cretensis in itinere elapsus, circui-
tionem indicauit Romanorum. Ille pauefactus,
castra non mouit, sed mercenariorum militum
decem millia, Macedonum duo duce Milone mi-
sit, imperans vt maturaret & occuparet saltum.
Hos, vt ait Polybius, adhuc sopitos adorti sunt Ro-
mani, Nafica ancipitem in vertice dimicationem
& periculum extitisse, se etiam Thracem condu-
ctitium congressum secum traiecto hasta pectore
interemisse, deiectisque hostibus & Milone tur-
piter in tunica abiectis armis fugiente, tuto sequi-
tum se, simulque deduxisse agmen. Eo casu trepi-
dans Perseus & languescēs spe, propere retro mo-
uit exercitū. Verumtamen aut subsistere neces-
se habebat pro Pydna & aleam experiri Martis,
aut dissipato exercitu circumlatum per vrbes ex-
cipere bellum, quod semel domi receptum, nisi
magna cæde & multo sanguine haud poterat e-
mitteri. Cæterum qui suggererant amici copia-
rum numero ibidem eum esse superiorem, ac for-
tissime Macedonas pro coniugibus & liberis sub
oculis regis in discrimen offerentis se dimicatu-
ros, ita animatus, castris positus, parauit se ad præ-
lium, regionem speculatus est, præfecturasque dis-
tribuit, quasi ex itinere Romanos inuasurus. Lo-
cus campum habebat phalangi planiciem aqua-
bilem requirenti opportunum, & continentes
complures colles leui armaturæ & ferentariis
ad receptum & circumcursandum commodos.
Per medium amnes AEsōn & Leucus labentes,
quanuis tenui alueo ea tempestate, quod esset
præceps iam æstas: aliquid videbantur negotii
tamen præbituri Romanis. At Paulus, vbi se con-
iunxit Naficæ, incessit quadrato agmine in hostes.
Vt illorum aciem & numerum contemplatus est,
stupefactus substitit, cœpitque aliquid secum a-
gitare animo. Nobilissimi iuuenes qui pugnare
gestiebant, adeuntes consulem, orauerunt eum
ne extraheret rem, ac præ cæteris Nafica Olym-
pico elatus successu.

τῶν Νασικῶν, κατέβαγε σωτετραγμένους ὅτι τὴν πολέμοιοι. ὡς δὲ εἶδε τὴν ἀσπίδα αὐτῶν, καὶ ὁ πλῆθος θαν-
μάσας ἐπέσπεσε τὴν πορείαν, αὐτὸς ἑαυτὸν συλλογισθῆναι οἰδὲν ἡγεμονικὴν νεανίσκων παρρησιόμοι μάλιστα
παρελαύνοντες, ἐδέοντο μὴ μὴν, καὶ μάλιστα πύτων ὁ Νασικῶν, τῆ ἀπὸ τὸν Ὀλύμπου ἄτυχία τεταρροκῶν.

A Τούτοις παρλαβὼν ὁ Νασικῶν ἰππεῖς ἕκατὸν εἴκοσι, καὶ τῶν
παρ' Ἀρπάλο Θεακῶν καὶ Κρητῶν ἀναμεμιγμένων Δρακ-
αίοις, ἐξώρμησε τῆ ἑσπέρου θάλασσαν ὁδῶν, καὶ κατετραπέδω-
σε τὸν ὄρειον Ἡρακλεῶν, ὡς δὲ τῆς ναυσὶ μέλλων ἐκπε-
πλεῖν καὶ κυκλοδοῦν τὸν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἐδεί-
πνησαν οἱ στρατιῶται, καὶ σκότος ἐγένετο, τοῖς ἡγεμόσι Φερίσας
ὁ ἀληθής, ἦγε δὲ νεκτὸς τὴν ἐπιπέδον θάλασσης καὶ
καταλύσας αἰέταυε τὴν στρατιάν ὑπὸ τῷ Πύθῳ. ἐνταῦ-
θα τῶ Ὀλύμπῳ ὄψος αἰατείνῃ πλέον ἢ δέκα σταδίους· ση-
μαίνεταί ὅτι πηγάμματα τὸ μέδρησαιτος, ἕτως,

B Οὐλύμπῳ κερυφῆς ὅτι Πύθῳ Ἀπόλλωνος

Γερόν, ὄψος ἔχει (πρὸς τὴν κατέτον δὲ ἐμέδρητη)

Πλήρη μὲν δεκάδα σταδίων μίαν, αὐτὰρ ἐπ' αὐτῆς,

Πλέθει τετραπέδω λήπορμον μεγέθη.

Εὐμήλῃ δέ μιν ὕψος ἐθήκατο μέτρα κελύβης,

Ξηναγόρης. οὐδὲ ἀναξχαρε, καὶ ἀδὰ δίδυ.

καίτοι λέγουσιν οἱ γεωμετρικῶν μὴτε ὄρεσι ὄψος, μὴτε βάθος
τῆς θάλασσης ἀσπίδα δὲ δέκα σταδίους. ὁ μὲν ποὶ Ξηναγό-
ρης οὐ παρέργως, ἀλλὰ μετῶν καὶ δὲ ὀργαίων εἰληφέναι δο-
κεῖ τὴν μέτροσιν. ὁ μὲν οὖν Νασικῶν ἐνταῦθα διεκτέρευ-
σεν. τῶν Περσῶν τὸ Αἰμίλιον ἀτρεμόντα καὶ χῶρον ὀρώ-
ντι, καὶ μὴ λογισμένῳ τῷ γινόμενον, ἀποδράς ἐκ τῶ ὄρει Κρήσ
αὐτόμολος, ἦκε μιλύων τὴν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ὅσων

C τῶν Περσῶν τὸ Αἰμίλιον ἀτρεμόντα καὶ χῶρον ὀρώ-
ντι, καὶ μὴ λογισμένῳ τῷ γινόμενον, ἀποδράς ἐκ τῶ ὄρει Κρήσ
αὐτόμολος, ἦκε μιλύων τὴν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ὅσων
τῶν Περσῶν, ὁ μὲν στρατόπεδον ἐκ ἐκίνησεν, μυεῖοις ὁμι-
ατοφόροις ξένοις καὶ διχαλίους Μακεδόνας Μίλωνι τῶν
δοῦν, ἐξ ἀπέσφλεν, τῶν ἀσπίδα ἀσπίδος τῶν καὶ κατὰ
λαβῆν τῶν ἀσπίδος. Τούτοις ὁ μὲν Πολύβιος φησὶν, ἐπὶ
κρημμένους ὅτι πεσὶν τοῖς Ῥωμαίοις· ὁ δὲ Νασικῶν ὅσων ἀ-
γῶνα ἀπὸ τοῖς ἀκροῖς ἡμέρας καὶ κίνδυνον αὐτῶν ὅσων μι-
ατοφόρον εἰς χεῖρας σιυδραμίτα, τῶν ἕως δὲ τῶν τῶν

D πατάξας κατὰ λαβῆν· ἐκβιασθέντων ὅτι τῶν πολεμίων, καὶ τῶν
Μίλωνος ἀγῶνα φθῆναι αἰδῶ τῶ ὀπλων μονοχίτωνος, ἀ-
σφαλῶς ἀκροῦσθην, ἀμα κατὰ βιάζων εἰς τὴν χῶρον ὅ
ἐρετῶμα. Τούτων ὅτι Περσῶν παρρησιόμοι, καὶ τῶν
αἰαζῶν, ἦγε ὀπίσω, ἀπὸ φόρος γερωνῶν, καὶ συλλεχυ-
μένος τῶν ἐλπίσιν. αὐτὸ δὲ ὅμως πρὸ τῆς Πύδης ὑπομέ-
νοντα περὶ ἀσπίδος ἀγῶνα ἀναγκασθῆναι, ἢ τῶν ἀσπίδος ἀσπί-
δων τῶν πόλεις δὲ χεῖρα τῶν πόλεμον, ἐπεὶ τῶν ἀπὸ
ἐμβέβηκε τῆ χῶρα, δὲ πολλοὺ φόρου καὶ νεκρῶν ἐκπεσὶν
μὴ διυάμνον. πλήρη μὲν οὖν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀσπίδος, πο-
ρρησιόμοι ὅτι πολλῶν ὑπαρχῶν, ἀμυνομένοις ἀπὸ τῶν ἀσπίδος
ζωακῶν, ἐφορῶν τῶν ἀσπίδος τῶ βασιλέως, καὶ τῶν ἀσπίδος
νέων. ἐκ τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος οἱ φίλοι τῶ Περσῶν· καὶ βαλ-
λέμνος ἀσπίδος ἀσπίδος, σιυεπῆτερο πρὸς μάχην, καὶ τῶν ἀσπίδος
εἰα κατεσχεπῆτο, καὶ διήρη τῶ ἡγεμονίας, ὡς δὲ τῶν ἀσπίδος
δου τοῖς Ῥωμαίοις ἀπρησιόμοι. ὁ δὲ τόπος καὶ πεδίων ἡ τῶ
φάλαγγ βάσεως ὅτι πεδίου καὶ χεῖρων ὀμαλῶν δεομένη, καὶ
λόφοι σιυεχῆς, ἄλλος ἄλλου, τοῖς γυμνητοῖσι καὶ ψι-
λοῖσι ἀσπίδος καὶ ἀσπίδος ἔχοντες. ἀπὸ μέσου ὅτι πρὸ
μοῖ ῥέοντες Αἰῶν καὶ Λεύκῳ, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

E τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

F τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος, οὐ μάλῃ βαθεῖς τότε, (τῶν ἀσπίδος
τῶν ἀσπίδος φθίνοντες) ἐδόχθη ἵνα δυσεργίαν ὅμως τοῖς
Ῥωμαίοις παρέξιν. ὁ δὲ Αἰμίλιος, ὡς εἰς τῶν ἀσπίδος ἀσπίδος

" ο δ' Αιμίλιος μετ' ἄλλων, εἶγε τὴν σὴν (εἶπεν) ἡλικίαν εἰ-
 " χον· αἱ δ' ἄλλα με νίκῃ διδάσκουσι τὰ τ' ἠπινόμενον ἀμύ-
 " τήματα, καλύουσιν δὲ ὁδοὺ μάχην ἡγεσθαι πρὸς Φάλα-
 " γασιν τετραγυμνὴν ἢ δὴ καὶ σιωπῶσαν. ἐκ τούτου τὰ μὲν
 πρῶτα καὶ κατὰ φανῆ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐκέλευσεν εἰς
 ἀπείρας κατιστάμενα ποίην γῆμα πρὸς ἀπέξω, τοὺς δ' ἀπὸ
 οὐρῆς στραφέντας ἐν χώρᾳ χάρσκα βαλέσθαι καὶ στρα-
 πεδῶν. οὕτω δ' ἔτι σιωπῶν τοὺς τελευταίους καὶ ὑπαγω-
 γῶν ἐξελιπομένων, ἔλαθε τὴν πρὸς ἀπέξω ἀναλύσασ, καὶ
 κατὰ σῆσας ἀπορύτους εἰς τὸν χάρσκα πύλας. ἐπεὶ δ' ἔνυξ γε-
 γνή, καὶ μὲν δειπνὸν ἐβάπιδε πρὸς ὑπνον καὶ ἀνάπαυσιν, ἀί-
 φιδιον ἢ πλῆθην πλήρης οὖσα καὶ μετέωρος ἐμελαίνετο· καὶ τὸ
 φῶτος ἀπολιπόντος αὐτῶν, χροῶς ἀμείψασθαι πύλας, ἢ
 φανῆσθαι. τῷ δ' Ῥωμαίων, ὡς πρὸς βῆσιν γενεομισμένον, χαλκῶ
 τε πατάγρις αἰακαλιμῶν δ' φῶς αὐτῆς, καὶ πύρα πολλὰ
 δαλοῖς καὶ δασὶν ἀεχόντων πρὸς τ' ἔρανον, ὁ δὲ ὁμοιον ἔ-
 πεισθησάν οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ φείκη καὶ θάμβος δ' ἐστὶ
 πεδὸν κατεῖχεν, καὶ λόγος ἡσύχη δὲ πολλὰν ἐχώρη, βασι-
 λέως δ' ἄσπασμα σημαίνον ἐκλάψιν. οὐδ' Αἰμίλιος ὁ δὲ μὲν
 αἰήκτος οὐδ' ἀπέφρασε πύρα πασι τῶν ἐκλάψιν αἰεμα-
 λιδῶν, αἱ τὴν σελήνην περὶ φερεμῶν εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς
 ἐμβάλλουσιν τετραγυμνῶν ἀεὶ ὁδοῖς, καὶ ἀποκρύπτουσιν, ἀχρε-
 ῖς παρελθῶσα τ' ἐπὶ σκότου χῶρα, πάλιν ἐπιλάμψη πρὸς
 τ' ἥλιον. οὐ μὲν ἀλλὰ τὰ γαῖα πολὺ νέμει, καὶ φιλοθύτης ὦν
 καὶ μαδικῆς, ὡς εἶδε πρῶτον τ' σελήνην ἀποκαθαρεμῶν,
 εἶδε καὶ μόρσις αὐτῆ κατέθυσεν. ἀμα δ' ἡμέρα τῶν Ἑρακλῆ
 βουθυτῶν, ὅτε ἐκαλλιέρῃ μέχρ' εἰκοσι τὰ τ' πρῶτα καὶ εἰ-
 κροῦ παρῆν τὰ σημεῖα, καὶ νίκην ἀμεινομένοις ἔφραξε. δι-
 ξάμενος οὖν καὶ βοῶν ἐκατὸν καὶ ἀγῶνος ἱεροῦ τὰ γαῖα, πρὸς
 ἐπαξέ δὲ χροῶν τοὺς ἡγεμόσι τὸν στρατὸν εἰς μάχην, αὐ-
 τὸς δ' ἔτι ἀπὸ κλισίῃ καὶ περὶ φερεμῶν ἀναμένων τὸ φῶτος ὁ-
 πῶς μὴ κατὰ πρῶτον μαχόμενοις ἀβῆς ἔωθεν ὁ ἥλιος
 ἀπιλάμπει, παρῆγε τὸν χροῶν ἐν τῇ σκίῃ καὶ ἐξ ὀρθῶν
 ἀναπεπλημένῃ πρὸς τὸ πεδῶν καὶ τὴν στρατοπέδῶν τῶν
 πολεμίων. πρὸ δ' εἰλίω, οἱ μὲν αὐτὸ φασὶ τὸ Αἰμιλίου
 τεχνάσσοτος, ἐκ τῶν πολεμίων ἡγεσθαι τὴν ἐπιχείρησιν
 ἀγαλινὸν ἵππων ἐξελάσσοτος, ἐμβαλῶν ἀβῆς τοὺς Ῥω-
 μαίοις, καὶ τὸν ἀρχὴν μάχης διωκόμενον παρεσχεῖν· οἱ
 δ' Ῥωμαίων ὑποστυγίων χορτάσσοτα παρεσχεμίζοντων
 ἀπὸ πρῶτα Θρακῶν, ὡν Ἀλέξανδρος ἡγεῖτο. πρὸς δ' οὕτοις
 ἐκφρομῶν ὄξαν ἐπὶ χροῶν Λιγυῶν ἡγεσθαι. παρεσχη-
 θούτων δ' πλείονων ἐκατέρωσι, οὕτω σιωπῶσαν τὴν
 μάχην ἀμφοτέρων. ὁ μὲν οὖν Αἰμίλιος, ὡς πρὸς κυβερνή-
 τῆς, τὰ παρῆντι σάλω καὶ κινήματι τῶν στρατοπέδων τεκ-
 μαρῶν δὲ μέγθος τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος, ἐκ τῆς σκι-
 ῆς πρῶτον, καὶ τὰ πύρα τῶν ὀπλιτῶν ἐπιπῶν παρε-
 σχεμίζοντων. ὁ δ' Ἰασικῶν δὲ ἱπποσάμῶν πρὸς τοὺς ἀκρο-
 βολιζομένους, ὅρα πύρα ὅτι οὕτω τοὺς πολεμίους ἐν χρο-
 σὶν ὄντας. πρῶτοι δ' οἱ Θρακῆς ἐχώρη, ὡν μάλιστα
 φησὶν ἐκπλαγῆναι τὴν ὄψιν, ἀδρῆς ὑψηλοὺ τὰ σώματα,
 λακῶ καὶ περὶ λάμπου διυρεῶ, καὶ περὶ κημίδων ὀπλι-
 σμῶ, μέλανας ὑπερδεδυμένοι χιτῶνας, ὅρας δ' Ῥο-
 μαίας βαρυσόφους ἀπὸ τῶν δόξων ὡσπὶν ἐπισειόντες. πρῶ-
 τὰ δὲ τοὺς Θρακῶν οἱ μαρτύροισι παρεσβεβαλλον, ὡν
 σκῆμα τε πύρα παρῆν καὶ μεμυγῶν Πάγονες ἦσαν. ἐπὶ δὲ τοῦτοις ἀγῶμα τείρον οἱ Λογάδες αὐτῶν Μα-
 κεδόνων, ἀρετῆ καὶ ἡλικία δ' καθαρώτατον, ἀσχεπῶντες ἐπιχρῶσις ὀπλοῖς καὶ νεουργοῖς φοινίκῃσιν.

A Cui Paulus arridens, Sane quidē, inquit, si tua sim
 atate, sed multæ me victoriæ, quæ victorū me do-
 cuerunt offensa, ex itinere vetant cum instructa
 iam phalange & composita manus conferere. In-
 de frontem exercitus sui per cohortes speciem iu-
 bet efficere aciei & postremos cduertere se ad val-
 lum ibidem iaciendum & castra munienda. Ita si-
 lentio subductis qui proximi extremos stabant, &
 orbem voluentibus, aciem imprudentibus hosti-
 bus explicavit, & in castra sine tumultu omnes
 duxit. Quum iam nocte à cena corpora somno &
 quieti dare vellent, ecce luna pleno orbe & subli-
B mis obscurata est, fugiēteq; lumine in varios ver-
 tit colores, dum condita est. Hic quum Romani
 de more æris crepitu lumen eius reuocarent, fre-
 quentesq; flammæ tædis facibusq; ad cælum por-
 rigerent, longe diuersa egerunt Macedones, quo-
 rum castra horror stuporq; tenuit, rumorq; sensim
 est per castra vulgatus, portendere hoc regni oc-
 casum. Paulus verò, qui tyro non erat neq; rudis
 inæqualitatum eclipticarum, quæ stas circulis
 vmbra terræ condant & inopacent lunæ orbem,
 dum offuscantem præteruecta regionē iterum à
 sole illustretur, oppido religiosus tamen deditusq;
C diis placandis & auguriorum peritus, ut primum
 renitescere cōspexit lunā, immolauit ei vndecim
 iuencas. Luce prima quū sacrificaret Herculi ho-
 stis viginti non litauit. Tandem prima & vige-
 sima læta exta fuerunt, victoriāq; defendentibus
 se, non laceffentibus hostem, spondere. Igitur
 centum bobus & ludis deo votis, imperat legatis
 ut instruant aciem. Ipse tantisper moratus dum sol
 vergeret in occasum circumactus, ne lumen so-
 lis, quod erat suis ex aduerso, matutino tempore
 oculos eorum perstringeret: sedensque in taber-
 naculo suo, quod campus & hostium castra spe-
 ctabat, terebat tēpus. Inclinato in vesperū die, ab i-
D pso Paulo quidam autores sunt, quo hostes pu-
 gnā primū lacefferent, struente, equum fuisse
 detracto fræno expulsū, & nonnullos Roma-
 nos ad eum retrahendum emissos, atque hinc,
 dum hi persequuntur equum, contractum certā-
 men. Alii Thracas quibus præerat Alexander, in
 apportantia pabulum Romanorum iumenta im-
 petum dedisse, aduersus hos septingentos Ligu-
 res acriter excurrisse, atque quum plures utriusque
 subsidio venirent, ita commissum prælium. Con-
E sul ex præfenti fluctu & motu exercituum, ut gu-
 bernator molem prospiciens instantis conflictus,
 prodiit ex tentorio, legionesque adiit & adhorta-
 tus est. Nasica autem qui prouectus erat ad excur-
 siones, totum hostium exercitum cernit pugnam
 capeffentem. Primam aciem tenebant Thraces,
 quorum dicit maxime terribilem aspectum fuisse,
 viri corporibus eminentibus. His erant candi-
 cantia & resplendentia scuta ocreisque tecti & sa-
 ga induti nigra, directas frameas ferro graues à
 dextris humeris intentabant. Iuxta Thracas inter-
 calati erant mercenarii milites: quorum erat
 varia armatura, erantque his mixti Præones.
 Hos tertia acies sequebatur, delecti Macedo-
F nes virtute & flore iuuentutis præcipuo, auratis
 armis & nouis amiculis micantes puniceis,

Pone quos instructos phalanges chalcaspidum emicantes ex castris splendore ferri & artis fulgore campum clamore strepituq; cohortantium montes compleuere. Tanta autem ferocitate & pernicitate sese intulerunt ut qui occubuerunt primi, duobus stadiis ceciderint ab Romanis castris. Quum infestæ incurrisserint legiones Macedonum, aderat consul, eosq; offendit extremas hastas in scuta Romanorum adigentes, quos cōtingere Romani cominus nō poterant gladiis. Vbi iam reliquos quoque Macedonas detractis ex humero parmis, atq; hastis vno signo inclinatis legionarios excipientes, roburq; vidit cōfertæ aciei & asperitatem frontis hastis horrētis, stupore & terrore corruptus est: q̄ spectaculū nunquam esset contēplatus horribilius, ac postmodū illius metus sui & speciei meminit subinde. At in præfētia aciem celsō & lato ore obequitauit sine galea & lorica. At rex Macedonū (vt Polybius tradit) commisso prælio, in oppidum Pydnā se magna ignauia subduxit per causam sacrificii Hereuli faciendi, trepida à trepidis non recipienti sacra, nec vota admittenti nefanda. Neq; enim fas est vt qui nō iaculatur, destinatum feriat, neq; qui locum non tenuit, is ferat palmam: neq; vt habeat socors successum, neq; vt sit malus beatus. Sed Pauli precibus volēs propitiufq; annuit deus, quippe petebat victoriam belli & palmam hastam tenens, pugnantq; orē implorabat dei. Verū Posidonius quidam, qui æqualem temporū illorū esse se & illis gestis refert interfuisse, in libris Historiarū quos de Perseo scripsit cōplures, timiditate negat vel sacrificium causatū discessisse, sed pridie quam pugnaretur crux eius ab equo fuisse calce percussam. In prælio, quanuis haberet incommodē & vetarēt amici, equum viatorium imperasse admoueri sibi, atq; ita vestū phalāgi se immiscuisse inermē. Quum autem magna vis hinc inde volitaret missilium, paltum ferreum in eum decidisset, nec cuspide attingisse tamen, sed obliquum præterlapsū dextro latere esse, ac libramento tunicam eius discedisse carnemq; perstrinxisse cæca vibice, cuius diu vestigium manserit. Hanc pro Perseo adfert Posidonius defensionem. Porro Romani quum hastis occurrentes non valerent phalangem impellere, Salius qui Pelignos ducebat, signum cohortis suæ raptum torfit in hostes: quo quum Peligni (nefas est enim & piaculum Italis signum suum deserere) inferrent se atrox vltro citroq; ex eo conflictu illata & accepta clades est. Siquidem hastas hi gladiis elidere & repellere scutis enitebantur, atque ipsis manibus prensantes eas traicere. Illi infestas hastas ambabus tenentes manibus, & in quos incidebant, hos cum ipsis armis trāsverberantes, quia nec scutum nec lorica resistere violentiæ valebat hastæ, in caput corpora statuebant Pelignorum & Marruciorum qui temere & furore beluino in vulnera, & apertum ruebant discrimen. Ita cōtrucidatis antesignanis, impulsi sunt qui proxime stabant, subfidiani. Nondū quidem fugam capiebant, referebant pedē tamen ad montem, quē Olocrū vocant. Quod cernens consul (vt est autor Posidonius)

A οἱ κελισαμένους εἰς πῆξιν, αἱ τῶν χαλκασπίδων ἐπὶ κρατέλλουσαι φάλαγγες ἐκ τῆς χάρακος, ἐπέπλησαν αὐγῆς σιδήρου ὑλαμπηδόνος χαλκῆς ὁ πεδίον, κραυγῆς ἢ καὶ θορύβου τῶν ἀκελευμένων τ' ὀρῆνῶν. ἔπειτα ἡ φρασείως καὶ μὲν τὰ χεῖρας ἐπῆσαν, ὥστε τοῖς περὶ τοὺς νεκροὺς ἀπὸ δυνεῖν σταδίων τοῦ Ρωμαίου χάρακος κατὰ πεσῖν. γιγνομένης ἡ τῆς ἐφόδου, παρὶν ὁ Αἰμίλιος, καὶ κατελάμβανεν ἡδὴ τοὺς ἐν τοῖς ἀγῆμασι Μακεδόνας, ἀκρας τὰς σαρείσας περὶ σπερρηχέως τοῖς θυρεοῖς τῶν Ρωμαίων, καὶ μὴ περὶ σπεριμένοις εἰς ἐφικτὸν αὐτῶν τὰς μαχάρας. ἐπεὶ ἡ καὶ τῶν ἄλλων Μακεδόνων τὰς τε

B πέλας ἔξ ὤμου περὶ σασαίτων, καὶ τὰς σαρείσας ἀφ' ἐνός σιυθῆματος κλιθείσας ὑποσάπτων τοῖς θυρεοφόροις εἶδε, τὴν τε ῥώμην τῆς σιυασπισμοῦ καὶ τὴν βαρύνειαν τῆς περὶ σολῆς, ἐπληξίς αὐτὸν ἔχεν καὶ δέος, ὡς εἶδεν ἰδόντα πῶποτε θεάμα φοβερώτερον καὶ πολλὰ κίς ὑστερὶν ἐμύμητο τῆς πάθους ἐκείνου καὶ τῆς ὀφείας. τότε ἡ περὶ τοὺς μαχόμενοις ἐπιδραμόντων ἰλεω καὶ φαιδρὸν αὐτὸν, ἀδὲ κρανοὺς καὶ θώρακος ἴσπερ παρήλαυνεν. ὁ ἡ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς (ὡς φησὶ Πολύβιος) τῆς μάχης ἀρχὴν λαμβανέσσης ἀποδελιάσας, εἰς πόλιν ἀφισπάσατο, σκηψάμενος Ἡρακλῆς θυῆν, ἀφ' ἧς τῶν ἀφ' ἧς μὴ δεχόμενος, μηδὲ δὲ χάς ἀεμί τοῖς ἐπιτελοῦντι. θεμιτὸν γὰρ εἶναι, ἔτε τὸν μὴ βάλλοντα κατευσχεῖν, οὔτε τὸν μὴ μένοντα κρατεῖν, οὔδ' ὅλως τὸν ἀπερακτὸν ἀπεραγῆν, ἔτε τὸν κακὸν διδάσκειν. ἀλλὰ τὰς Αἰμιλίου παρὶν δὲ χάς ὁ θεός· ὄλετο γὰρ κρατος πολέμου καὶ νίκην δόρυ κρατῶν, καὶ μαχόμενος παρεκάλει σύμμαχον τῆς θεόν. οὐ μὲν ἀλλὰ Προσδωνίους, ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις καὶ τὰς περὶ ἔσει γενομένην λέγων, ἰσοείδου δὲ γεγεφώς περὶ Περσείως ἐν πλείοσι βυβλίοις, φησὶν αὐτὸν οὐχ ὑπὸ δειλίας, εἶδεν τὴν θυσιὰν ποιησά-

D μῆρον αἰτίας, ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τῆς περὶ τῆς μάχης τυχεῖν λελακτισμένοι ὑφ' ἵππου ὁ σκέλος. ἐν ἡ τῆς μάχης, καὶ ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε δυνάμεις, καὶ καλυόμενον ὑπὸ τῶν φίλων, ἵππων αὐτῶν κελύσσει τῶν φορέων περὶ σασαγῆν καὶ περὶ σασαίτων συμμίσσαι πῆξιν τῆς φάλαγγος ἀθωρακιστον. φερεμένων δὲ περὶ σασαίτων ἐκατέρωθεν βελῶν, παλτὸν ἐμπεσῖν ἐλοσίδηρον αὐτῶν, καὶ τῆς μὲν ἀκμῆς μὴ λήγειν, ἀλλὰ πλάγιον τῶν τῶν ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε πλάγιον τῶν ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε. ῥύμη ἡ τῆς παρῶν, τὸν τε χιτῶνα ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε, καὶ τὴν σάρκα φοινίξαι τυφλῶ μάλοπι πολὺν χρόνον ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε

E τὴν τύπον. τὰτα μὲν οὖν ὁ Προσδωνίος ὑπὸ τῆς Περσείως ἀπολογεῖται. τῆς ἡ Ρωμαίων, ὡς αἰτέσθαι τῆς φάλαγγος μὴ διωαμένον βιάζεσθαι, Σάλιος ὁ τῶν Παλιανῶν ἡγούμενος ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε τῶν ὑφ' αὐτὸν, εἰς τοὺς πολεμίους ἐρρίψεν. τῶν ἡ Παλιανῶν (ἐγὰρ εἶναι ἰπαλοῖς θεμιτὸν οὐδ' ὅσπον εἶχε ἀλιπεῖν σημεῖον) ἐπιδραμόντων περὶ σασαίτων τῶν τόπον, ἔργα δὲ καὶ πᾶσι παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τῶν συμπεσόντων. οἱ μὲν γὰρ ἐκκρούειν τε τοῖς ἐξίφειν τὰς σαρείσας ἐπειράωντο, καὶ πῆξιν τοῖς θυρεοῖς, καὶ τὰς χερσὶν αὐταῖς ἀνιλαμβανόμενοι τῶν ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε. οἱ ἡ τὴν περὶ σασαίτων κρα-

F τινάμενοι δι' ἀμφοτέρων, καὶ τοῖς περὶ σασαίτων αὐτοῖς ὅπλοις διελαύνοντες, οὔτε θυρεοῦ ἐχρῆσθε οὔτε θώρακος τὴν βίαν τῆς σαρείσας, ἀερρίπτοι ὑπὸ κεφαλῶν τὰ σάματα, τῶν Παλιανῶν καὶ Ρακινῶν κατ' ἐπὶ ἀλογισμὸν ἀλλὰ θυμῶν θεμιτῶν περὶ σασαίτων πληγὰς καὶ περὶ σασαίτων ὄρουμένων θάνατον. οὔτω ἡ τῶν ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε ἀφ' ἧς ἐχρῆσθε, ἀεὶ ἐπῆσαν οἱ κατόπιν αὐτῶν ἐπιτελεσθέντες καὶ φυγῆ μὲν εἶναι, ἀναχώρησις ἡ περὶ σασαίτων ὁ καλεόμενος Ολόκρον, ὡς τε καὶ τῶν Αἰμιλίων ἰδόντα φησὶν ὁ Προσδωνίος,

καταρρήξασθαι τὸν χιτῶνα, τούτων μὲν ἐκιδόντων, τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων διαβεπομένων τὴν φάλαγγα παροδο-
 λῶς ἐκέρχουσαι, ἀλλ' ὡς ἄρ' ἡρακαμάτι τὰ πυκνώμα-
 τι τῶν σαειῶν ὑπὸ βιάζουσαι πρῶτον ἀπερσομαχόν. ἐ-
 πεί δὲ τῶν τε γυρίων αἰωμάλων ὄντων, καὶ διατὸ μήκρος τ'
 παρὰ τῆς οὐ φυλακίσεως ἄρα ἔργα τὸν σιναασπμόν,
 κατείδε τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων κλάσας τε πολλὰς καὶ
 διασπασίματ' ἀλαμβαίσαν, (ὡς εἶχες ἐν μεγάλοις ἐρα-
 τοῖς καὶ ποικίλαις ὀρμαῖς τῶν μαχομένων) τοῖς μὲν ἐκθλιβο-
 μένῳ μίρεσι, τοῖς δ' ἄρα ἐπιπίπτον, ὅτι ὡν ὄξέως καὶ δια-
 ράντας ἀπείρας, ἐκέλευεν εἰς τὰ διαλείμματ' ἀπὸ κειώ-
 μάτ' αὐτῆς τῶν πολεμίων πᾶσι παρὲν πῶλον καὶ συμ-
 πλεκμένοις, μὴ μίαι παρὲς ἀπὸ τῆς ἀλλὰ πολλὰς καὶ με-
 μιγμέναις τῶν μέσος τὰς μάχας ἴπεσθαι. ταῦτα τῶν μὲν Αἰ-
 μιλίου τῶν ἡγεμόνας, τῶν δ' ἡγεμόνων τοῖς τραυώτα, διδασχί-
 των, ὡς παρὸν ὑπέδυσαν καὶ διεσπον εἰσὼν τὸ ὄπλων. τοῖς μὲν
 ἐκπλαγίαις τῶν γυμνὰ παρὸσφερμοῖ, τῶν δ' αὖτ' αὖτ' ἐδρω-
 μάς ἀπολαμβάνοντες, ἢ μὲν ἰχίαι καὶ ὁ κοινὸν ἔργον ἀφ' ἑ-
 ἀπολάφ, τῶν φάλαγγος ἀπαρρηγυμένης. ἐν τῶν καὶ ἕνα καὶ
 κατ' ὀλίγας συσάσειν, οἱ Μακεδόνες μικροῖς μὲν ἐγχε-
 δίοις φερεῖς καὶ ποδὴρῶς θυρεοῖς ἵκοντες, ἐλαφροῖς δ' ἐπελτα-
 εῖοις παρὲς τὰς ἐκείνων μαχάρας, (ὡς ὑπὸ βάρεσι καὶ κα-
 ταφορῶς διατὸ πρῶτος ὄπλου χωρέσας ὅτι τὰ σώματα) κα-
 κῶς αἰτέροντες, ἐβάρυντο. καὶ τούτοις τῶν μέγας ἰὸν ἀγῶν ἔειπα
 δὴ καὶ Μάρκος ὁ Κάτωιος υἱός, Αἰμιλίου τῶν γαμβρῶς, πᾶ-
 σαι ἀλλήλων ὅτι δὲ κινύμενος, ἀπέβαλε τὸ ξίφος. οἱ δ' ἰνα-
 νίας εἰτα θραμμένος πλείστοις παρὸ δύμασι, καὶ μεγάλῳ πα-
 τεῖ μεγάλῳ δρετῆς ἀποδείξας ὀφείλων, οὐ βιωτὸν ἡγ-
 σάμενος εἶ) παρὸσφερμῶ σκόλον αὐτῶ ζῶντος τοῖς πολεμίοις,
 ἐπέδραμε τῶν μάχῳ, εἰπὴν αὐτῶ φιλῶν καὶ σιωπῆ κατείδεν,
 φερέων δ' συμπεσοῖ αὐτῶ, καὶ δεινὸς βοήθειν. οἱ δ' πολλ-
 οὶ καὶ ἀγαθοὶ ἡρόδομοι, καὶ διασχόντες ὀρμῆ μίαι τῶν ἄλλοις
 παρὸ αὐτὸν ὑψηρόμερον, ἐμβαλλοῖ τοῖς ἐκείνοις. μεγά-
 λα δ' ἀγῶνι καὶ φόνῳ πολλῶ καὶ βάρμασιν ὡσαύτως ἐκχώ-
 ρας, καὶ τὸ πόνερον καὶ γυμνὸν καὶ ἀσχόντες, ὅτι ζήτησιν ἐ-
 βάρυντο τῶν ξίφοις. ὡς δ' ἴσους ἐν πολλοῖς ὄπλοις καὶ σώ-
 μασι νεκρῶν κεκρυμμένον ἀβάρησιν, παρὸσφερμῶ ἡρόδομοι καὶ
 παμαίσιαντες, ἐπὶ λαμπαρῶσιν ἐκείνοις τοῖς σιωπῆσιν
 ἐπὶ τῶν πολεμίων. καὶ τέλος οἱ τριγίλιοι λογάδες ἐν τῶν
 μόνοντες καὶ μαχομένοις, κατεκίπησαν ἀπὸ τῆς τῶν ἄλ-
 λων φερόντων πολέσιν ὁ φόνος, ὡς τε δὲ μὲν πεδίον καὶ τῶν
 ὑπὸ βριαν καὶ ἀπεπλήσθαι νεκρῶν, τῶν δ' Ἀθηνῶν πῶσμοδ
 δ' ἔρεμα τοῖς Ῥωμαίοις τῆ μὲν τῶν μάχῳ ἡμέρα διελ-
 θεῖν ἐπὶ μεμιγμένον αἶματι. λέγονται γὰρ ὑπὸ δισμυεῖοις
 περὶ ἀχιλλίοις ἀποθανεῖν. τῶν δ' Ῥωμαίων ἔπεσον, ὡς μὲν
 Γασφάριος φησὶν, ἑκατὸν, ὡς δὲ Νασικῶς, ὀγδοήκοντα.
 καὶ κείσιν μὲν ὄξυ τῶν μέγιστος ἀγῶν εἶπ' ἔσχεν. ἐνάτης γὰρ
 ὥρας δρετῆς ἀμφοῖ μάχασθαι, παρὸ δεκάτης ἐκίχησαν. τῶν
 δὲ λοιπομένων τῆς ἡμέρας χησομένοι παρὸ τῶν δὴ ὄξιν, καὶ
 μέχει σαδίων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι διαξάντες, ἑσπέρας ἡδὴ
 βαθείας ἀπέτε ἀποντο. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ θεράποντες
 ὑπὸ λαμπάδων ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν, μὲν χηρῶν καὶ βοῆς ἀπὸ τῶν
 ὅτι τὰς σκίνας, φωνὴ λαμπομένης, καὶ κεκοσμημένης χιτ-
 τῶν καὶ ἀφῆς φεραῖοις. αὐτὸν δὲ τὸν φερατῆρῶν μέγας πείθος εἶχεν. δεῖν γὰρ ὑπὸ αὐτῶ φερατῶν ὀκνητῶν, ὁ νεώ-
 τερος αὐδαμοῦ φερατῶν ἰὸν, οἱ ἐφίλει τε μάχισα, καὶ πλείστον εἰς δρετῆν φερατῶν παρὸσφερμῶ τῶν ἀδελφῶν εἶπ' ἔσχε.

A concidit paludamentum suum, quod partim proni
 in fugam essent, partim caeteri Romani nunquam
 patentem declinatet phalangem, sed quod hastarum
 strue instar valli ingrueret unde quaq; into-
 lerabilem. Quia vero loco inaequali non teruabat
 ob longitudine sua acies cofertā testudine, aduer-
 titque Paulus multis locis interruptā Macedonū
 phalangem esse ac multa aperuisse interualla, ut
 fieri in magnis exercitibus solet, variis pugnantū
 impressionibus hinc impulsam hinc instantem,
 prope aduolans dissolutis ordinib. imperat, qua
 data interualla essent, & hiabat hostium acies, ut
 B insinuarent se & pugnarent, non vno loco cū cun-
 ctis, verum cateruatim multa praelia & confusa fe-
 rent. Ea vbi Paulus duces, duces docuerunt mi-
 lites, ut primum subierunt & penetrauerunt ordi-
 nes illorum, hinc in nuda latera Macedonū incur-
 rentes, illinc à tergo eos circumuenientes, vis & o-
 pus commune diuisa phalage est dissolutū. Quū
 vero pede collato, vir cum viro, & manipularim
 pugnarent, minutis ensibus Macedones firma fo-
 dientes & praelonga scuta, leuib; autem parmis
 non satis illorum gladios, qui pondere atq; ictus
 impetu per omnia tegumenta penetrabāt ad cor-
 pora, sustinentes auertuntur. Hoc loco acriter di-
 micatum est. Vbi Marcus Catonis filius, consulis
 C gener, dum fortissime pugnat, amittit gladiū, qui,
 ut adolescens plurimis imbutus praecipis, & in-
 genti patri ingentis virtutis specimina debens, vi-
 tam sibi acerbam putauit si spolia sua viuentis per-
 mitteret hostibus. Itaq; inserit se in ordines pu-
 gnantium, ac sicubi amicum aut familiarem cer-
 nit, exponit casum suum, opemq; petit. Qui multi
 fortisq; cursu vnoq; ardore via per alios facta in-
 currunt illo duce in hostes, atq; his magno certa-
 mine multaq; caede & vulneribus impulsis, locum
 desertum & nudum occupant, & ad vestigandum
 sese conferunt gladium. Quem ut tandem in ma-
 gno armorum & cadauerum aceruo repererunt
 D abditum, exultabundi ouantesque longe validius
 ordinibus hostium, vbi adhuc integri sint, in-
 cumbunt. Postremo tria millia delectorum qui
 in acie perstabant & dimicabant, occisione sunt
 trucidati, caeterorum in fugam effusorum ingens
 data strages. Campus & colles cadaueribus op-
 pleti, Leuci fluuii, quem transierunt postridie
 quam pugnatum esset Romani, vnde sanguine et-
 iamnum infecta fuerunt. nam super viginti-
 quinque millia dicuntur cecidisse. Ex Romanis
 E desiderati, ut tradit Posidonius, centum, ut Nasica,
 octoginta. Hae vsque adeo cruenta pugna bre-
 uissime decreuit, nona hora quum affectassent
 praelium, ante decimam profligauerunt hostem.
 Quod supererat diei in confectandis hostibus
 consumpto, quum ad quindecim millia passuum
 insequuti eos essent, iam nocte receperunt se. Ad
 caeteros ferui occurrentes ad faces cum gaudio &
 plausu in tentoria luminibus fulgentia, hede-
 raque exornata & lauro reducerunt. At ipsum
 imperatorem ingens sollicitabat luctus. nam
 ex duobus eius filiis qui militabant sub ipso,
 nusquam apparebat minor, quem praecipue
 F habebat charum, & inter fratres animaduere-
 tebat indole ad virtutem esse praecellentissima,

animosum autem & gloriae avidum, quamvis admodum adolescentem, omnino putabat perisse rudem ad ista, permixtum in pugna cum hostibus. Exanimationem & incrorem eius totus sensit exercitus, atque inter cenandum exilierunt ac cum fascibus discurrerunt, multi ad praetorium, multi pro vallo, ut inter eos qui primi ceciderant, inuestigarent adolescentem. Mœstitia castra, vociferatio campos tenebat Scipionem in clamantium: mox enim à prima ætate omnibus virtutibus ad imperandum & rempublicam gerendam instructus fuit à natura ut nullus alius equalium & temperatus. Serius tandem iam prope deploratus ab insequendo cum duobus aut tribus sodalibus rediit receti hostium cruore oppletus, sicut generosus catulus pro voluptate nimium victoria ablatus. Hic ille est Scipio qui postmodum Carthaginē & Numantiam excidit, ac qui suæ memoriæ Romanorum longe virtute primus plurimum habuit autoritatis. Ceterum huius decoris consuli fortuna, in aliud tempus reiiciens invidiam, tunc solidum gaudium dedit victoriæ. At Perseus à Pydna Pellam profugit. Equitatus eius pene integer evasit ex pugna: pedites verò quum assequuntur equites essent, eosque tanquam imbelles & proditores insectantes ex equis deturbarent, ac vulnera iis infligerent, metu Perseus tumultus, equum via deflexit, & ne noscetur, detractam chlamydem præ se posuit, tenuitque manibus diadema. Iam quo cum amicis in itinere colloqueretur, ad pedes digressus, traxit equum manu. Illorum alius calceum simulans solum adstringere, alius adquare equum, alius sistere, à tergo relictus, & paulatim dilapsi sunt, quod non tam hostes quam illius formidarent saevitiam: quippe miseris perculsus, in omnes quærebat à se causam avertere cladis. Postquam Pellam nocte ingressus, Eudam & Eudem ærario præfectos, qui ei præsto fuerunt, partim eum de superioribus peccatis increpantes, & intempestiva libertate admonentes, consiliaque suggerentes, infensus ambos pugione confodit: nemo hæsit apud eum extra Cretensem Euandium, Archidamum Ætolum, & Neonem Bœotium. Ex militibus sequuti eum sunt Cretenses, non quod diligenter eum, sed quod thesauro eius, velut fauo, affixi essent. Magnum enim thesaurum trahebat secum depromptisque ex eo scyphos & crateras, aliaque aurea & argentea vasa Creten-sibus diripienda ad quinquaginta talentorum pretium. Quum verò Amphipolim primum pervenisset, inde Alepsum, remisso paulatim timore, in natiuum & vetustissimum relapsus morbum, sordens, lamentatus apud amicos est ex Magni Alexandri aureis vasis quedam se Creten-sibus imprudentem obicisse, precatusque supplex & lacrymabundus illos qui hæc haberent ea ut sibi permutarent pecunia. Ac qui hominem probe nosset, hos non fefellit cretizare cum Creten-sibus, qui verò fidem ei habuerunt atque reddiderunt, elusi sunt. Neque enim soluit his argentum, sed quaestu triginta talentorum ab amicis facta, quæ brevi post capturi hostes erant, cum his nauigavit Samothracam, atque ad templum Castoris & Pollucis supplex confugit.

ὄπισθεν αὐτῷ ἐλάθει χρητίζων πρὸς Κρήτας· οἱ δὲ πειθαίτετες καὶ ἀποδόντες, ἀπεφερόθησαν. οὐ γὰρ ἀπέδωκεν τὰ γύμνια, ἀλλὰ τειχάκινα τάλαντα κερδάντας ἀπὸ τῶν φίλων, ἃ μικρὸν ἔφερον ἐμελλον οἱ πολέμοι ληΐσασθαι μετ' αὐτῶν διέπλευσε εἰς Σαμοθράκιον, καὶ ἀφ' ἧν ἦν τοῖς Διοσκούροις ἰκέσθαι.

A θυμοειδῆ καὶ φιλότιμον ὄντα τὴν ψυχὴν, ἐπὶ αἰτήματα τῶν ἡλικίων, πρῶτάπασι ἀπολωλέναι κατεδόξαζεν, ὡς ἀπείρας ἀναμνηστέα τοῖς πολέμοις μαχομένοις. ἀποθυμῶν δ' αὐτῷ καὶ παρὰ τοῦτο, ἤθετο πρὸς τὸ στρατόπεδον, καὶ μεταξὺ δειπνούντες ἀεπιήδων, καὶ διέπεινον μὲν λαμπάδων, πολλοὶ μὲν ὅτι τὴν σκηνὴν τῆς Αἰμιλίου, πολλοὶ δ' ὡς τῆς χάρακος ἐν τοῖς πρώτοις νεκροῖς ζητούντες. κατ' ἤθετα δὲ τὸ στρατόπεδον καὶ κραυγὴ τὸ πεδίον κατετίχεν ἀνακαλουμένων τὸν Σκηπίωνα. πᾶσι γὰρ ἀγαθὸς ἦν ὁ θεὸς ὃς ἐρχόμενος πρὸς ἡγεμονίαν καὶ πολιτείαν, ὡς ἄλλος B ὁμοῦ τῶν συγγενῶν κεκαρμένος ὁ ἦτος. οὐ γὰρ οὐκ ἦδη ἔφθον ἀπεγνωσμένος, ἐκ τῆς διώξεως πρὸς ἡμᾶς μὲν δὴ οὐκ ἔτι εἶπαρον, ἀλλὰ καὶ πολέμων ἀνάπλευς, ὡς ἄρ' οὐκ ἔτι ἡγεμονίαν, ὅφ' ἠδὲ τῆς ἀκρατῆς τῆς ἰκῆσι μετ' ἐπιεικείας. αὐτὸς ἐστὶν Σκηπίων ὁ τοῖς ἰκνομένοις Καρχηδόνα καὶ Νομαντίαν κατεσκάψας, καὶ πολὺν πρῶτος ἀρετῆ τῶν τότε Ρωμαίων ἡγεμόνος, καὶ διωκτῆς μέγιστος. Αἰμιλίω μὲν οὖν τὴν τῆς καλοῦσθαι νέμεσιν εἰς ἕτερον ἢ τύχην κατὰ τὸν ἑσθλοῦ, τότε πρῶτον τὴν ἡδονὴν ἀπέδιδου τῆς ἰκῆς· Περσὶς δ' οὐκ ἔτι μὲν ἐκ Πυθίας εἰς Γέλλαν ἀπεχώρησεν, τῶν ἰππέων δ' ἐπεικῶς πρῶτον ἀπὸ τῆς μάχης ἀφαιστωσμένων. ἐπεὶ δ' ἐκαταλαμβάνοντες οἱ πεζοὶ τοὺς ἵππους, ὡς αἰαίδροις καὶ πρὸς δὲ δὲ λωιδωρόντες, ἀπὸ τῶν ἵππων ὄπισθεν καὶ πληγὰς ἐδίδοσαν, δείσας τὸν ἵππον, ἐκ τῆς ὁδοῦ παρέκκλινε τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, ὡς μὴ ἀφαιστωσῆναι, παρὰ τῆς ὁδοῦ, ἔθετο πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ δῆγμα ἀφαιστωσῆναι εἶχεν· ὡς δ' καὶ πρὸς ἀφαιστωσῆναι τοὺς ἐταίρους ἀμαβαδίζων, κατὰ τῆς ἐφείλετο τὸν ἵππον. τῷ δὲ ὁμοῦ τῶν ἰππέων πρὸς αὐτὸν, ὁ δ' ἵππον ἀρδῶν, ὁ δ' ἵππον χεῖρῶν, ἑσθλοῦ πολεμίου καὶ μικρὸν ἀπέδιδου C ὄφρα σκην, οὐχ οὕτω τοῖς πολέμοις, ὡς τὴν ἐκείνου χαλεπότητα δεδοκίματες. πεταρμένος γὰρ ὡς τῶν κακῶν, εἰς πρῶτον ἐξήκει βεβαιῶν αὐτῷ τὴν αἰτίαν τῆς ἡτῆς. ἐπεὶ δ' οὐκ ἔτι Πέλλαν εἰσελθὼν, Εὐκλῶν καὶ Εὐδαμον, τοὺς ὅτι τῆς νομισματός, ἀπληθίσαις αὐτὰ, καὶ τὰ μὲν ἐγκαταλείποντας ἀεὶ τῶν γενομένων, τὰ δ' ἐπαρρησιαζόμενοι ἀκρίτως καὶ συμβουλεύοντας, ὄφρα εἰς ἀπέκτεινεν αὐτὸς τὰς ἐπιφιδίω παίων ἀμφοτέρους· ὁμοῦ παρέρμενεν αὐτὰ παρὲς Εὐαίδρου τε τῆς Κρητῆς, καὶ Ἀρχεδαμου τῆς Αἰτωλοῦ, καὶ τοῦ Βοιωτοῦ Νέωνος. τῶν δ' ἐσθλοῦ ἐπικρατοῦ E θῆσαν οἱ Κρητῆς οὐ δι' ὄνομα, ἀλλὰ τοῖς χεῖμασι, ὡς ἄρ' κρείοις μέλιτται, πρὸς λιπαρόντες. παρὰ πολλὰ γὰρ ἐπήγετο, καὶ πρὸς οὐκ ἔτι αὐτῶν ἀφαιστωσῆναι τοῖς Κρητῶν ἐκπώματα καὶ κρατῆρας καὶ τὴν ἄλλαν ἐν δρυῶν καὶ χροσφῶ κατὰ σκηνῶν, εἰς πενήτην κατὰ τῶν λόγων. ἡγεμόνος δ' ἐν Ἀμφιπόλει πρῶτον, εἶτ' ἐκείθεν ἐν Ἀλφειῶν, καὶ τῆς φέου μικρὸν ἑσθλοῦ, εἰς τὸ συγγενῆ καὶ πρὸς αὐτὸν αὐτῶν νοσημάτων, τὴν μικρολογίαν, αὐτῆς ὑπενηθῆς, ὡδύρατο πρὸς τοὺς φίλους ὡς τῶν Ἀλεξάνδρου τῆς μεγάλου χροσμάτων ἕνα τοῖς Κρησὶ διερίφως ὑπὸ ἀγνοίας· καὶ παρεκάλει τοὺς ἔχοντας, ἀπὸ τῶν καὶ δακρύων, ἀμείψασθαι πρὸς νόμισμα. τοῖς μὲν οὖν

Γαλήφω Palmer.

αει μὲν οὖν λέγονται φιλοβασιλεία Μακεδόνες, τότε δ' ὡς
 εἰρήσῃ κελασμένῃ, πόρτων ἅμα συμπεσόντων, ἐχθρί-
 ζοντες αὐτοὺς τὰ Αἰμιλία, δύο ἡμέρας ὅλης κύριον αὐτὸν
 κατέστησε Μακεδοῖας, καὶ δοκεῖ τὸτο μὲν πρῶτον τοῖς ἄτυ-
 χία λυγρὰς παρὰ τῆς ἐκείνας γεγονέναι φάσκειν. ἐπὶ δ' ἔτι
 ὁ παρὰ τὴν θυσίαν σύμψωμα δαμμόνιον ἔσθ' Αἰμιλιό-
 λης θυόντος τῶ Αἰμιλίου, καὶ τῶν ἱερῶν ἐπιτηγμένων, κεραυὸς
 εἰσκήψας εἰς τὸν βωμὸν ἐπέφλεξε καὶ συλκώθησε τὴν ἰε-
 ρουργίαν. Ἐπὶ δ' ἄλλῃ δ' ἡρότι πρῶτως καὶ τύχη τὰ τῆς Φή-
 μης. ἔτι μὲν γὰρ ἡμέρας τετάρτην νενικηκίω Περσὶ παρὰ Πύ-
 δνας, ἐπὶ δ' τῆ Ρώμῃ τῶ δῆμου θεορῶντος ἰππικῶν ἀγῶνας,
 δὲ αἰφνης ἐπέπεσε λόγος εἰς δ' ἄρσπον τῶ θεορῶν μέερος, ὡς
 Αἰμιλίου μεγάλη μάχη νενικηκίω Περσῶν καὶ ἀπρέφοιτο
 σύμπασαν Μακεδονίαν. ἐκ δ' οὗτου, ἄλλ' τῆς Φήμης ἀ-
 ναχωμένῃς εἰς δ' πλῆθος δὲ ἐλαμψε χάρα μὲν κέρτου καὶ
 βοῆς, τὴν ἡμέραν ἐκείνῃ καὶ ἄρσπον τὴν πόλιν. εἶτα ὡς
 ὁ λόγος οὐκ εἶχεν εἰς ἄρχῆν ἀελεθεῖν βέβαιον, ἀλλ' ἐπὶ πᾶ-
 σιν ὁμοίως ἐφαίνετο πλαιώμῃς, τότε μὲν ἐσκέδαθη καὶ διερ-
 ρύη τὰ τῆς Φήμης. ὁλόγος δ' ἔπειτα ἡμέρας πυθόμενοι σα-
 φῶς, ἐθαύμαζον τὴν παρὰ δραμοδοῦ ἀγγελίαν, ὡς ἐπὶ τῶ
 ψεύδῃ δ' ἀληθῆς εἶχεν. λέγεται δ' ἔτι τῆς ἐπὶ Σάρα παρὰ
 μῶ μάχης Ἰταλιωτῶν ἀνήμερον ἐν Πελοποννησῶ λόγον
 ἡμέρας, καὶ Πλαταῖσι τῆς ἐν Μυκάλῃ παρὰ Μήδους.
 ἔτι δ' Ρωμαῖοι Ταρκυνίους μὲν Λατίνων ἐπιερατῶσαν τῶ
 εἰκησαν, αὐτὰρ ἄλλοι φερόντες ὡφθησαν ἀπὸ τοῦ ερατοῦ
 μικρὸν ἔπειτα ἀνδρες δύο καλοὶ καὶ μεγάλοι, (τῶτους εἶπα-
 σαν εἶ) Διοσκῶρις) ὁ δ' εἰτυχῶν παρὰ τοῦ αἰθῆς κατ' ἀρ-
 ρῶν παρὰ τῆς κρήνης ἀναψύχουσι τοῖς ἰπποῖς ἰδρῶτι πολλῶ
 παρὰ ῥεομῶν, ἐθαύμαζε τὸν παρὰ τῆς νίκης λόγον. εἶθ' οἱ μὲν
 ὅτι ψαύσαι λέγονται τῆς ὑπῆνης αὐτῶ τῶν χερσῶν ἀβέμα
 μειδιῶντες ἢ δ' ὄψους ἐκ μελαίνης τειχῶς εἰς πυρραῖ με-
 τβαλοῦσα, τὰ μὲν λόγῳ πιστῆ, τὰ δ' ἀνδρὶ παρὰ χερσῶν ὅτι-
 κλησιν τὸν Αἰνὸβαρον, ἔσθ' ὅστιν χαλκῶ πῶρον. πᾶσι δ' οὗ-
 τοις δ' καὶ ἡμᾶς ἡρόμενον πιστῆ παρὰ ρῶν. ὅτε γὰρ Αἰνῶνιος
 ἀπέστη Δομετῶν, καὶ πόλις πόλεμος ἀπὸ Γερμανίας παρὰ
 εδοκῆτο τῆς Ρώμης παρὰ τοῦ μῆος, ἀφνω καὶ αὐτῶματος
 ὁ δῆμος δὲ αὐτῶ φήμῃ ἀνέδωκε νίκης, καὶ τὴν Ρώμῃ
 ἐπέδραμε λόγος αὐτὸν τε τὸν Αἰνῶνιον ἀνῆρῶσαι, καὶ τῶ σὺ
 αὐτῶ ερατῶματος ἡπῆμένου μηδὲν μέερος λελῆσθαι. ὅ-
 σαύτῃ δ' λαμπαρότητα καὶ ῥύμῃ ἢ πιστῆ ἔχεν, ὡς τε καὶ
 θυσαι τῶ ἐν τέλει πολλοῖς. ζήτουμένου δ' τῶ παρὰ τοῦ φε-
 σατος, ὡς ὁδοῖς ἔσθ' ἀλλ' ὁ λόγος ἄλλων δὲ ἄλλου διωχ-
 μένος ἀνέφθαγε, καὶ τέλος καὶ ἄλλοις, ὡς παρὰ εἰς πέλαγος ἀ-
 χμῆς, τὸν ἀπειρον ὄχλον, ἐφαίνε μηδεμίαν ἀρχῆν ἔχον
 βέβαιον, αὐτῆ μὲν ἢ φήμη ἄλλ' τῆς πόλεως ἐξέρρη ἢ πο-
 ρβομένου δ' τῶ Δομετῶν μὲν δυνάμεως ὅτι τὸ πόλεμον,
 ἔδῃ καὶ ὁδοῖ ἀγγελία καὶ γράμματῶ φερόντῶ τὴν νί-
 κῃ ἀπῆντησεν. ἢ δ' αὐτῶ τοῦ κατὰ ῥῶματος ἡμέρας καὶ
 τὸ φήμης ἐγίνετο, ὅτι πλέον ἢ δις μῆσις ερατοῖς τὸ πότων
 διεσώτων. ταῦτα μὲν ὁδοῖς ἀγνοεῖ τὸ καὶ ἡμᾶς. Γνωσῶ δ'
 Οκτάβιος ὁ σὺ ἀρχὸν Αἰμιλίῳ παρὰ σορμιστῶ μῆος τῆ Σα-
 μοθράκη, τὸ μὲν ἀσουλῆν παρὰ ρῶν τῶ Περσῶ δ' ἄ τῶς θεοῖς, ἐκπλουτῶ καὶ φυγῆς εἶργῃ. ἐμὲν ἀλλὰ λαοῖ τῶν πῶς
 ὁ Περσῶς Οεαίδῃ ἕνα Κρήτα λέμβον ἔχοντα συμπίσας μὲν χερσῶν ἀναλαβῆν αὐτὸν. ὁ δ' κρητισμῶ χερ-
 σῶ μῆος, τὰ μὲν χερσῶ μῆος νικτωρ ἀνέλαβεν, ἐκείνον δ' τὸ νικτὸς ἡκῆν καλῶσας ὅτι τὸ παρὰ τῶ Δημητῶν λιμένα

A At Macedones, qui semper regum suorum habiti fuerant amantes, tunc sicut cum fulcimento rupto omnibus vna corrudentibus, permittentes sese Paulo duobus diebus totius Macedoniae copotem eum fecere. Quod ad stipulari videtur illis qui secunda fortunae assignant eas res gestas Pauli. Insuper factum fuit quod accidit sacrificio Amphipoli. Sacrificante consule & sacra auspicato, fulmen in aram delapsum combussit vnaque; perpetravit sacrificium. Omnem vero excedit fauorem deorum & firmitatem fame miraculum. Quarto die quam superatus ad Pydnam est Perseus, quum Romae ludos circenses populus spectaret, murmur repente primam partem theatri peruasit, Paulum ingenti praelio Persea superasse, totamque Macedonia in ditionem redigere, mox quum apud vulgus increbuisse hic rumor, mixta cum plausu clamoreque laetitia, quae totum illum diem occuparet urbe, exorta est. Inde ut nullum certum habuit fama auctore, & apud omnes iuxta vaga fuit, euauit in praesens & dissipata est. Qua paucis diebus post certo allata, miraculi loco fuit praecurrens nuntius, qui in falso complexus verum fuerat. Ferunt etiam praelii ad Sagram amne ab Italis commissi eodem die famam in Peloponnesum delatam, & Plataeas illius apud Mycalen contra Medos. Victoriam de Tarchiniis, qui, sociis Latinis, arma mouerant, duo viri eximia & eminenti specie visi sunt, qui breui post recentes a castris nuntiarunt. Hos Tynidaridas fratres coniecerunt fuisse. Qui primus eos appellauit pro fonte in foro reficientes equos, qui multo sudore manabant, mirabatur victoriae nuntium. Mox ferunt eos arridentes atrectasse manibus illius barbam, quam confestim in rufam ex nigra versam, fidem nuntio ac viro Aenobarbe dedisse cognomen. Hisce omnibus quod aetate nostra factum est adstruit fidem. Quum ab Domitiano Antonius desciuisset, atque ingens bellum in expectatione esset a Germania, urbe consternata repente, & sine auctore populus ex sese famam distulit victoriae, ac sermo Romam peruagatus est interfectum esse Antonium, exercitusque eius strati nullam partem superesse. Fuit autem tam certa fides & flagrans, ut magna pars magistratum sacrificaret. Quum vero auctor rumoris quaeretur, nec extaret ullus, sed ab alio ad alium reiectus refugeret sermo, & demersum denique in multitudinem immensam velut in vastum pelagus ex nulla certa processisse origine apparuit, haec quidem fama prope effluxit urbe. Ceterum educenti legiones ad bellum Domitiano, nuntius & literae iam in itinere victoriam significantes occurrere. Huius trophaei & fame vnus fuit dies, locis plus duo millia quingenta milliarum distantibus. Id neminem nostro auro fugit. Porro Cn. Octavius, qui vna cum Paulo bellum administrabat, classe Samothracam appulsa, Persen religione deorum reliquit in uiolaum, mari tamen & effugio praclusit. At Perseus clam Oroandem quendam Cretensem qui lembum habebat induxit ut se cum pecunia sustolleret. Ille arte Cretica usus, recepit pecuniam, illum quum nocte venire ad portum Demetrium

B
 C
 D
 E
 F

cum liberis & seruitiis necessariis iussisset, statim primis tenebris soluit. Miserabilis Perseus erat, qui ex angusta fenestra per mutū se puerosq; & cōiugem demisit, laborum & erroris rudes. Altissimum etiam suspirium misit, vbi quidam qui in alto vela facientem conspicatus fuerat Oroandem, id in littore vaganti renuntiauit. nam lux appetebat. Ita omni spe destitutus, confugit ad murum, non iam tectus. verum praeuenit tamen cum vxore Romanos. Liberos ipse tradidit in manus Ioni, qui pridem fuerat ei in deliciis, tum verò proditor eius, in causa potissimum fuit cur iste homo compelleretur, vt fera captis natis, in manus venire & B permittere corpus iis qui illos tenebant. Maximā fidem habebat Nasicæ, quem accersebat: quum is non adesset, questus suam fortunam respiciensq; necessitatem, dedit se Octauiō. Tum enim verò prodidit potissimum vitio se laborare fœdiore quā auaritia, vitæ cupiditate, quā id quod fortuna vnum afflētis non adimit, spoliavit seipse miseratione. Siquidem quum duci petisset ad consulem, confurgens consul vt magno viro deorum ira & asperitate fortunæ prolapsō, cum amicis ad lacrymas effusus, processit obuiam. At ille turpissimum spectaculum præbuit ac se ad pedes Pauli summittens, & genua eius appetens, voces degeneres & preces emisit, quas non tulit neque auribus admisit Paulus, sed intuitus eum vultu tristi & offenso, Quid miser, inquit, maximo crimine liberas fortunam, qui hæc admittis: quare non immerito oppressus videre calamitate, neque hac sed pristina indignus fortuna fuisse? Quid verò non præbendo te generosum nec dignum populo Romano aduersarium, victoriam maculas meam & palmam eleuas? Virtus magnam conciliat vel apud hostes reuerentiam afflētis: ignauia apud Romanos est etiam faultis rebus profus contempta. Sustulit tamen eum, dextramque porrexit, & curam eius mandauit Tuberoni. Hinc filios, generos, & ex primoribus præcipue iuuenes in prætorium introduxit. Diu ibi tacitus cum omnium admiratione confedit. Hinc de fortuna exorsus & de rebus humanis differere, Decetne, inquit, secundo fortunæ cursu, homo quum sis, exultare & attollere animos, vbi gentem vel urbem vel regnum debellaueris? an potius hanc fortis vicissitudinem animo subicere, quæ exemplum bellum gerenti communis imbecillitatis ob oculos ponens, nihil vt stabile & cōstans docet esse reputādū. Quod est enim mortalibus fiducia tempus, quum quo tempore superaueris alios, tum maxime expauescere fortunā compellaris, & lætitia elato tantam acerbiteratē circulantē & propositi alias aliis fati incuriat consideratio? An verò quū Alexandri, qui ad summam potentiam euectus fuit, maximumque obtinuit imperium, vnus momento horæ concidentem successionem ante oculos ponatis, simulque quū tot modo legionibus peditum, & tot millibus equitum succinctos reges videatis quotidiana cibaria & potum ex hostilibus manibus accipere, censetis res humanas vlla fultas firmitate in futurum durante fortunæ? Non abiecta vos iuuenes inani ista ferocitate atque iactantia victoria,

ρῶντες ἐκ τῶν πολεμίων χειρῶν ἐφήμερα στήτια καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, οἶεσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἔχειν ἰνά βεβαίωσθαι τῆς τύχης ἀσφαλή πρὸς τὸν χρόνον; οὐ καθ' ἡμᾶς οἱ νέοι ὁ καιὸν φράγμα τῆτο καὶ γαστήριμα τῆς νίκης,

Α μὲ τῶν τέκνων καὶ θεραπέας ἀναγκάσας, ἀθῆς ἀπ' ἐσπέρας ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ Περσὸς οἰκτρὰ μὲν ἔπαχε, δὲ τῆς θυελλῆος τῶν δὲ τείχος ἐκμηρῶν αὐτὸν, καὶ παιδία καὶ γυναῖκα, πόνων καὶ πλάτης ἀπείρων· οἰκῆσθαι δὲ φεναχιὸν ἀφῆκεν, ὥσπερ αὐτῶν πλακωμένων παρὰ τὸν ἀγιάλον, ἠδὲ πελάγιον τὸν Ὀρσαίδιου θέοντα καλιδῶν ἐφρασεν. Ἐπέλαμπε γὰρ ἡμέρα, καὶ πάσης ἐλπίδος ἔρημος, ὑπεχώρησεν φυγῆ πρὸς τὸ πείρος, οὐ λαθὼν μὲν, ὑποφθασάσθαι τοῖς Ῥωμαίοις μετὰ τῆς γυναῖκος. τὰ δὲ παιδία συλλαβὼν αὐτὸς ἴων ἐνεχείρισεν, ὃς πάλαι μὲν ἐρωμῶνος ἢ τῆ Περσείως, τότε δὲ περὶ τῆς θυελλῆος, αἴτῃαν παρέχε τὴν μάλισσα σωματικῆς τῶν αἰδεσπῶν ὡς θρεῖον, ἀλισχῶν τῶν τέκνων, εἰς χεῖρας ἔλθειν. καὶ τῶν ἀδούτων δὲ σῶμα τοῖς ἐκείνων κρατοῖσιν. ἔτι δὲ μὲν οὖν μάλισσα τῶν Νασικᾶ, κάκῃσιν ἐκάλε μὴ παρόντος δὲ κατακλαύσας τὴν τύχην, καὶ τὴν ἀνάγκην ἀποσκεψάμενος, ἔδωκεν αὐτὸν ὑποχείριον τῶν Γναίων, τότε μάλισσα ποιήσας Φαιερόν ὅτι τῆς φυλαργυρίας ἢ αὐτῶν πικρὸν ἀγῆνέσθην, ἢ Φιλοφυχία, δι' ἡμῶν μόνον ἢ τῆς τύχης τῶν ἐπιλακῶν ὅτι ἀφαιρεῖται, τὸν ἔλεον, ἀπερᾶ ἔρησεν ἑαυτοῦ. δεητὴς γὰρ ἀρῆσαι πρὸς τὸν Αἰμίλιον, ὁ μὲν ὡς ἀνδρὶ μεγάλῳ, πεπρωκῆσθαι πλάμα νεμεσητὸν καὶ δυστυχῆς, ἔξασας ὑπὸ τῶν φίλων δεδακρυμένον. ὁ δὲ ἀγῆσιν ἡγάμα πρὸς τῶν αὐτῶν ὅτι σῶμα, καὶ γνάτων ὀρεξάμενος, ἀεὶ ἀλλεῖο Φωνιάς ἀγῆνέσθην καὶ δεήσεις, ἀσ' οὐχ ὑπέμεινεν οὐδὲ ἠκούσεν ὁ Αἰμίλιος, ἀλλὰ πρὸς τῶν αὐτῶν ἀλγῶν καὶ λευπημῶν τῶν πρὸς τῶν, Τί τῆς τύχης (εἶπεν) ὁ ἀλαίπυρος ὁ μέγιστον ἀφαιρεῖ τῶν ἐγκλημάτων, τὰ τῶν πρὸς τῶν ἀφ' ὧν δόξεις οὐ παρ' ἀξίαν ἀτυχεῖν, ὅσπερ τῆ ἰὸν ἀλλὰ τῆ πάλαι δαίμονος ἀνάξιος γερονεῖαι; τί δέ μου καθ' ἡμᾶς τὴν ἰκνύ, καὶ ὁ κατ' ἰθὺμα ποιεῖς μικρόν, ἔτι δὲ ἀκύνῳ σταν- δὲ οὐ γῆραιον ὅσπερ τῶν Ῥωμαίων ἀταραχισθῆν; ἔξασ- τῆ ποι δὲ δυστυχῶσι μεγάλῳ ἔχει μοῖραν ἀδούτων καὶ παρὰ πο- λεμίοις· δαίλια δὲ Ῥωμαίοις, καὶ ἀποτμῆ, πῶν τῆ ἀπῶ- τατον. οὐ μὲν ἀλλὰ τῶν μὲν ἀναστήσας ἢ δόξισσάμενος, Τουβέρωνι παρέδωκεν· αὐτὸς δὲ τοῖς παιδάσιν καὶ τοῖς γαμ- βροῖς, καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμονικῶν μάλισσα τοῖς νεώτεροις ἔ- σω τῆς σκίωθῆς ἔτι πρὸς τῶν, πολὺν χρόνον ἢ πρὸς αὐ- τῶν σὺν τῆσιν ἀγῆσθην, ὥσπερ θαυμάζειν ἀπῶντας. ὀρησθας δὲ πρὸς τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνδεσπῶνων ἀγαλλῆσθαι πρὸς τῶν γμάτων, ἔξασθαι (εἶπεν) ἀξίον, ὅτι πρὸς τῆσιν παρῶντας, ἀν- δεσπῶν ὄντα δρασιώσθαι καὶ μέγα φρονεῖν, ἔξασθαι ἢ πό- λιν ἢ βασιλείαν καθ' ἡμᾶς ἀγῆσθην, ἢ τὴν μέγα βολίω τῶν- τῶν τῆς τύχης, ἢ παρὰ δὲ τῆσιν τῶν πολεμιοῦν τῶν κοινῆς ἀδε- νείας πρὸς τῆσιν, παιδῶν μὲν ὡς μόνιμοι καὶ βέβαιον ἔχει- νοεῖσθαι. ποῖος γὰρ ἀνδεσπῶν τῆσιν γὰρ ῥεῖν καρῶν, ὅταν ὁ κα- τῆν ἔπῶν, μάλισσα δεδοικῆσθαι τὴν τύχην ἀναγκάσθην, καὶ τῶν χροῖν τῶν δεσφῶν ἐπάγη τῶν τῶν τῆσιν ἀδε- μῶν καὶ πρὸς τῶν ἄλλοις εἰρησθῆσθαι λογ- σμῶς; ἢ τὴν Ἀλέξανδρου ἀγαλλῆσθην, ὅσπερ πλείστον ἠρ- θῆ δυνάμεως, καὶ μέγιστον ἔχεν κρατῶν, ὡσπερ μίας μοῖρας πε- σοῦσθαι ὑπὸ πόδας γῆραιον, καὶ τοῖς δὲ μυσίασι περὶ τῶν καὶ χηλῶσιν ἰππέων τῶν τῶν ὀπλοφοροῦσθῶν βασιλεῖς ὁ-

παπεινοὶ καὶ ἀπλήζετε, πρὸς δὲ μέλλον ἀεὶ κεραιδοκρού-
 τε, εἰς ὃ, πικρασκύλη τέλος ἐκάστω τῆς παρούσης
 β' παρρησίας ὁ δαίμων νέμεσιν; τοιαῦτα φασὶ πολλὰ Δι-
 λεθέντα τὸν Αἰμίλιον, ἀποπέμψαι τοὺς νέους, δὲ μάλα δὲ
 καύχημα καὶ τὴν ὕβριν, ὡς ἀφ' ἑαυτῶν τὰ λόγια κέσθοντι,
 κεχρησμένοι. ἐκ τούτου τὴν μὲν στρατὴν πρὸς ἀνά-
 παυσιν, αὐτὸν δὲ πρὸς ἴαν τῆς Ἑλλάδος ἔβησε, καὶ Δι-
 γαλιῶν ἐνδοξὸν ἄμα καὶ φιλόδοξον ὄπτιων γὰρ ἀνελάμ-
 βατε τοὺς δῆμοις, καὶ τὰ πολιτεύματα κέρισατο, καὶ δω-
 ρεὰς ἐδίδου, ταῖς μὲν οἶτον ἐκ τῆ βασιλικῆς, ταῖς δὲ ἑλαμον.
 Ἰσοπότον γὰρ Ὀρεθίου φασὶν ἀποκείμενον, ὡς τε τοὺς λαμ-
 βάνοι, καὶ δεομένους ὀπιλιπεῖν πρὸς τὸν ἠκετομαλω-
 δίου δὲ πλήθος τῶν Ὀρεθίωντων. ἐν δὲ Δελφοῖσι δὴν κίονα
 μέγδον τετράγωνον ἐκ λίθων λευκῶν σιωηρημοσύνον, ἐφ'
 ἧ Περιώης ἠμελλε χρυσῶς ἀνδρίας ἴστασαι, πρὸς τῆς
 τοῦ αὐτοῦ τελέουσι. τοὺς γὰρ ἠπηνέμοις τοὺς νικῶσιν ἐξίστασαι
 χροῖας προσήκειν. ἐν δὲ Ὀλυμπία τῆτο δὲ ὁ πολυδρῦλ-
 λητον ἐκείνο ἀναφθέρξασαι φασὶν, ὡς τὸν Ὀμήρου Δία
 Φιδίας ἀποπλάσασαι τῶν δέκα παρέρθεων ἐκ Ρώμης ἀ-
 φικρῶν, Μακεδόσι μὲν ἀπέδωκε τὴν χροῖαν καὶ τὰς πό-
 λης ἐλθέσθας οἰκεῖν καὶ αὐτόνομαι, ἐκαστὸν δὲ τάλαντα Ρώ-
 μῶσις ὑποτελεῖν, ἔπλεον ἢ διπλάσιον τοὺς βασιλεύσιν εἰ-
 σέφθρον. ἴσας δὲ πρὸς τοὺς ἀγῶνων καὶ θυσίας ὀπιτελῶν
 τοῖς θεοῖς, ἐστίασθαι καὶ δεῖπνα πρὸς ὕψος, χορηγία μὲν ἐκ τῶν
 βασιλικῶν ἀφθόνως χροῖαμος, τῶν δὲ καὶ χροῖαμος καὶ κα-
 τακλίσθαι καὶ δεξιῶσθαι, καὶ τὴν πρὸς ἑκάστον αὐτῶν κατ'
 ἀξίαν τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης ἀδῶσιν ἕτως ἀκριβῆ καὶ
 πεφρονησμένον ἐνδὲ κινύμενος, ὡς τε συμμέζειν τοὺς Ἑλ-
 λῶνας εἰ μὴδὲ τὴν παρὰ τὴν ἀμοιβὴν ἀπολείπει σπουδῆς,
 ἀλλὰ τηλικαῦτα πρὸς τῶν αἰῶν πρὸς ἀγῶνα, καὶ τοῖς μι-
 κροῖς δὲ πρὸς ἀποδίδωσιν. ὁ δὲ καὶ τοῖς ἔχθρον, ὅτι πολ-
 λῶν παρέρθεων καὶ λαμπερῶν, ὅτι ἴδιον αὐτὸς ἴω
 ἀπόλαυσμα καὶ ἴσας τοῖς παρέρθεσι. καὶ πρὸς τοὺς συμ-
 μέζοντας τὸ ὀπιτελῶν, ἔλεθρον, τῆς αὐτῆς εἰς ψυχῆς, πα-
 ρατάξωσ τε πρὸς τῆν καλῶς, καὶ συμποσίαι τὴν μὲν, ὅ-
 πως φοβερῶσ τῆς πολέμοις, ὅτι, ὡς ὁ χαλεπὸσ τὸν ἠ
 τοῖς σπουδῶσιν. ὁ δὲ ἴδιον αὐτῶ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ
 τὴν μεγαλοψυχία ἐπῆνοιο οἱ ἀνδρῶσ, πολὺ μὲν δὲ
 γέιοι, πολὺ δὲ χροῖαμος ἐκ τῶν βασιλικῶν ἠδρῶσ μὲν οὐδὲ
 ἴδειν ἐβελήσαντος, ἀλλὰ τοῖς ἰσάμοις εἰς τὸ δημόσιον πρὸς
 δόλοσ μὲν τὰ βιβλία τῆ βασιλέωσ φιλοχρηματοῦσιν τοῖς
 ἠέσιν ἐπέβησεν ἐξελείσασ, καὶ ἀφθέρθεσ δὲ εἰς τὴν μά-
 χης, Αἰλίω Τουβέρωνι τῶ γαμβρῶ φιάλλω ἔδωκε πέντε
 λιτρῶν ὀκλίω. οὗτὸσ ὅσιν Τουβέρων ὄν ἐφῆλδον μὲν συγχεῖν
 οἱ κείν ἐκκαδέκατον, ἀπὸ γηδίου μικρῶ ἀφθέρθεων ἀ-
 πῶστων. καὶ πρὸς τὸν ἀργυρον ἐκείνον φασὶν εἰς τὸν Αἰλίω
 οἶκον εἰσελθεῖν, ὡσ δὲ τῆς καὶ ἠμῆς εἰσαγόμενον τὸν δὲ
 ἄλλον χροῖαμος οὐτ' αὐτοῖς οὐτε γωαῖχας δὲ γυμῶν χροῖαμος
 ἠ χρυσοῦ. διωκημένων δὲ πῶστων αὐτῶ καλῶς, ἀσασά-
 μῶσ τοῖς Ἑλλῶνας, καὶ πρὸς καλέσασ τοῖς Μακεδόνας
 μεμῆσασ τῆς δεδομένησ ὡσ Ρώμῶν ἐλευθερίας, σῶ-
 ζοῦσασ αὐτῶ δι' εὐνομίας καὶ ὁμομίας, ἀνέξασθεν ὅτι τὴν
 ἠ πῶστων, ἔχον δόγμα σὺκλήτου τοῖς συμμέμα χροῖαμος
 αὐτῶ τὴν πρὸς Περιώα μῆχλω φρασίωσ ἀπὸ τῶν ἐκεί πόλεων ἀφελῶσ
 βουλόμῶσ ἠ πῶστων ἄμα καὶ μῆ-
 δένοσ πρὸς ἀποδίδωσ ἀλλ' ἐξῆλθῶσ ὀπιτελῶσ, πολέωσ ἀνδρῶσ δέκα,

A summissi reprimetis vos, ad consequentia sem-
 per respicientes, in quem cuique exitum fors pre-
 sentis invidiam prosperitatis vertet? Multa in hac
 sententiam ferunt concionatum Paulum iuvenes
 dimississe, probe, tanquam freno, oratione illa ia-
 ctationem & procacitatem incidente eruditos.
 Inde quū exercitum in hyberna deduxisset, cōuer-
 tit se ad visendam Græciam, atq; ad oblectationē
 honorificam simul atq; humanam. Adiit enim po-
 pulos, eosq; refocillavit, in lituta dedit, ac dona cō-
 tulit, aliis frumentum ex horreis regis, oleum aliis.
 Tantam enim eorum quæ recondita fuerant vim
 B memorant inuentam, ut prius qui acciperent & de-
 siderarent deessent, quam numerus exhauriretur
 eorum quæ fuerunt reperta. Delphis columnam
 ingentem quum videret quadratam albo concin-
 natam marmore, quæ destinata Persei statuae au-
 rea erat, ei imperavit imponi suam: victos enim
 victoribus decedere loco par esse. Olympiæ vul-
 gatam illud fertur dixisse, Phidiam Homeri Iouem
 effinxisse. Postquam decem legati Roma ad-
 uenerunt, Macedonas liberos esse iussit colentes
 vrbes suas agrosq; vtentes legibus suis, centum ta-
 lentia tributi populo Romano ferrent, quum plus
 C altero tanto pependissent regibus. Spectacula in-
 de variorum ludorum & victimas diis exhibuit, e-
 pulas conuiuiaq; præbuit: in quæ sumptum quidē
 large suppeditabat commeatus regius. Ordinē ve-
 rō, digestiones, loca, exceptiones, & quantum cu-
 iusq; dignitati deferre honoris & comitatus debe-
 ret, ita exacte atq; accurate ostendit se callere, vt
 stuperent Græci, quod ne quæ per ludum quidem
 agebat, tractaret solute, sed vir rebus tantis distri-
 ctus, hisce quoq; minutis decorum adhiberet. Ac
 qui oblectabant hæc quoq; eum quod in tanto ap-
 paratu & splendore suauissimum esset ipse oblecta-
 D mentum & spectaculum conuiuus. Ac defixis in-
 dustrix suæ admiratione, eiusdem mentis dixit ef-
 se aciem ordinare recte & conuiuium, hoc, vt quā
 gratissimum inuitatis, illam, vt quam horrendissi-
 ma hostibus esset. Nec minus quam reliquas vir-
 tutes liberalitatem eius, & animi magnitudinem
 prædicabant homines, quod vim ingentem auri,
 ingentem argenti ex regis coactam thesauris ne
 adspicere quidem sustinuerit, sed quæ storibus, vt
 in ararium deferrent, permisit. Libros regios
 tantum studiosis literarum concessit filiis. In do-
 nis dandis ob egregiam operam in pugna naua-
 tam AElío Tuberoni genero phialam donauit
 E quinque pondo. Tubero hic est, quem sexium de-
 cimum demonstraui cum propinquis habi-
 tauisse, quum ex paruo rusculo se tuerētur omnes.
 Illud autem argentū in domū AEliorum aiunt pri-
 mum immigrasse à virtute & honore illatum: an-
 tea neq; ipsos neq; vxores eorum aurum vel argen-
 tum affectasse. Vbi iam rite cuncta dispensauit, sa-
 lutatis Græcis, & admonitis Macedonibus vt da-
 ta ab Romanis libertatis memores, eam discipli-
 na legum atq; concordia tuerētur, mouit in Epirū.
 Senatusconsulto mandatū ei erat vt militib., quo-
 rum opera in pugna vsus fuerat aduersus Persea,
 prædam illius regionis oppidorū concederet. Er-
 go, vt omnib simul præter expectationem ingru-
 F ret, euocauit ex singulis oppidis denos principes,

quibus denuntiavit, ut quod auri & argenti in priuato & sacris aedibus esset, stata die proferrent in publicum. Adiunxit singulis praetextu quaerendi, & accipiendi auri, velut ad hoc ipsum, praesidium militum & centurionem. Instante die vno simul atque eodem momento discurrerunt ad diripiendos hostes. Ita vna hora centum quinquaginta millia captum humanorum in seruitutem abrepta, LXX. oppida direpta fuere. Ex tanta clade atque exitio singulis militibus non plus vndeni denarii dati. Omnes autem mortales exhorruerunt belli exitum, in adeo exiguum singulorum emolumentum & compendium tota vna discripta gente. Hoc Paulus edito maxime praeter ingenium benignum suum & placidum, ex tempore Oricum descendit: inde legiones deportauit in Italiam, atque regia naue, quam sexdecim versus remorum agebant, Macedonicis ornata spoliis, puniceisque & purpureis textilibus, aduerso Tyberiamne est subuectus, completis ripis obuiam lento nauis cursui effusa ciuium frequentia, ut quodammodo triumphalem pompam praelibaret populus Romanus. At milites, qui regiis opibus oculos cupiditatis adiecerant, vbi spei non responderunt praemia, clam exarserunt inde & infensi fuerunt Paulo, propalam autem conquerentes, durum eum fuisse sibi & imperiosum ducem, erant negligenter ad futuri ad procurandum ei triumphum. Quod odoratus Sergius Galba, Pauli inimicus, qui tribunus militum sub eo fuerat, non dubitauit suadere non esse ei decernendum triumphum. Hic quum militari turba multa suggestisset in imperatorem probra, & iam conceptam eorum iram magis etiam stimulauisset, postulauit a tribunis plebis, ut, quoniam hora esset iam octaua diei, neque id satis temporis foret accusationi, in posterum diem diffunderet. Quum tribuni dicere eum si quid vellet iuberent, prolixam exorsus & variarum calumniarum plenam orationem, diem dicendo exemit, ac tribuni iam tenebris dimiserunt concionem. Milites vero concurrerunt ad Galbam ferociore redditi, ac coitione inter se facta, Capitolium diluculo infederunt. eodem enim concionem indixerant tribuni. Postquam diluxit, missio in suffragia populo, praerogatiua tribus triumphum antiquauit. Quare ad alios delata, atque a senatu intellecta, plebs ob Pauli ignominiam ingenti percita dolore irritos edebat clamores, principesque senatus, indignum facinus esse vociferantes, concitabant sese mutuo ut reprimere licentiam & audaciam militarem, quae, nisi iretur obuiam, ne Paulum Aemilium triumphali laurea dispoliarent, in omnem eruptione improbitatem & vim essent: ac summota turba in Capitolium frequentes scanderunt. Ibi postulerunt a tribunis ne perferri permitterent suffragia, dum ad populum quae visa essent dixissent. Omnibus suffragia sustinentibus, factoque silentio, conscendens suggestum vir consularis, qui tres & viginis hostes ex prouocatione interemerat, M. Seruilius, Quantus Imperator, inquit, Paulus Aemilium fuerit nunc maximè cognosco, quum videam qui ad o seditiones & improbos milites in castris

A καὶ παρῶταξεν αὐτοῖς, ὅσας ἀργυρὸς ἔστι καὶ χρυσὸς ἐν οἰκίαις καὶ ἱεροῖς, ἡμέρᾳ ῥητῇ καταφέρειν. ἐκάστους δὲ συνέπεμψεν, ὡς ἐπὶ αὐτὸ δὴ τὸτο, φρουρὰν ἐραλίω τῆς, καὶ ταξίαρχον, παρῶποιον μὲν ζητεῖν καὶ παρῶλαμβαίνειν ὁ χρυσιον. ἐτάσης δὲ τὴν ἡμέραν ἐφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἅμα καὶ ἱερῶσαντες, ἐβράβοντο παρῶς καταδρομῶν καὶ ἀφερπαγῶν τῆς πολεμίων ὡς τε ὅρα μιᾷ περὶ καὶ δεκά ἀδελφῶν ἐξ ἀδραποδιθῶναι μυριάδας, ἐβδρηκῶν δὲ πόλεις πορθηθῆναι. ἡμέραν δὲ ἐκ ποταμῆς φρουρῆς καὶ παρῶλαδρίας ἐκαστὸν ἐραλίω τῶν δόσιν οὐ μείζον ἐνδεκά δραχμῶν. φείδεται δὲ παρῶν ἀδελφῶν τῶν πολέμου τέλει, εἰ μικρόν οὐτῶ δὲ καὶ ἕκαστον λῆμμα καὶ κέρδος ἔδνοις ὄλου κατακερμαλισθέντος. Αἰμίλιος μὲν οὖν τὸτο παρῶξας μάλιστα παρῶ τῶν αὐτῶ φύσιν, ἐπιπέκῃ καὶ χρῆσῃ ἠοῦσαν, εἰς ὠλεὶν κατέβη. κακίτην εἰς Ἰταλίαν μὲν τῆς δυναμέων παρῶξας, ἀπέπλει τὸν Θύβειον ποταμὸν, ἐπι τῆς βασιλικῆς ἐκκαδεκῆρης κατεσκευασμένης εἰς κόσμον ὅπλοις ἀχμαλώτοις, καὶ φοινικίσιν καὶ πορφυραῖς, * ὡς καὶ παρῶν γυρῶν ἐξῶθεν, * ὡς τε * ὄντια θριαμβικῆς πομπῆς παρῶ πολυεὶν τοῖς Ῥωμαίοις, τὰς ῥοθίαν ἀγάλῃ ὑπάρχοντι τῶν ναδὶ ἀντι-

C παρῶξας. οἱ δὲ ἐραλίω τοῖς βασιλικῆς χεῖμασιν ἐποφθαλμισθέντες, ὡς ἐχέσαν ἡξίω ἔτυχι, ἀργίζοντο μὲν ἀδήλωτος ἀπὸ τῶτο, καὶ χαλεπῶς εἶχον παρῶ τοῦ Αἰμίλιου, ἀπῶν μὲν δὲ φατερός ἐπιβαρὶς ἦνοιτο καὶ δεασθικός αὐτοῖς ἀρχῶν, οὐ πῶν παρῶξας ἐπι τῶν ὑπῶ τῶ θριαμβου σπουδῶν ἀπῶ τῆσαν. ἀποθῶμος δὲ τὸτο Σέρβιος Γάλλας, ἐχρῶς Αἰμίλιου, γεννῶς δὲ τῆς ὑπὲρ αὐτὸν χλιαρῶν, ἐτάρῃσεν ἀναφαιδὸν εἰπεῖν ὡς οὐ δότεον εἶη τὸν θριαμβον. ἐναῖς δὲ πολλὰς τὰ παρῶξας πλήθῃ ἀγβολὰς καὶ τῶ παρῶξας, καὶ τῶ ὄσαν ὀργῶν ἐπι μᾶλλον ἀξερῆσας, ἠ-

D τῶτο παρῶ τῆς δημῶν ἀλλῶ ἡμέραν. ἐκείνῃ γὰρ οὐκ ἐξερῆν τῆ κατηρησία τέταρτος ἐπι λοιπὰς ὄσας ἐχρῶσαν. τῆ δὲ δημῶν λέγειν αὐτὸν εἰπι βούλεται κελθόντων, ἀξερῆμος μακρῶ καὶ βλασφημίας ἐχρῆπι παρῶξας πᾶς χρῶσαι λόγῳ, τὸν χρῶσιον ἀπῶ τῆς ἡμέρας καὶ ἡμοδῶν σέτοις, οἱ μὲν δὴ μῶχοι τῶ ἐκκλησίαν ἀπῶξας, παρῶς δὲ τὸν Γάλλας οἱ ἐραλίωται συνέδραμον θρασυτέροι γεννῶτες καὶ συκροτήσαντες αὐτοῖς, παρῶ τὸν ὀρθον αὐτῆς καταλαμβάνονται ὁ Καπετώλιον. ἐκεί γὰρ οἱ δὴ μῶχοι τῶ ἐκκλησίαν ἐμελλον ἀξείν. ἀμα δὲ ἡμέρα τῆς ψηφου

E δοθείσης, ἠτε παρῶ τῆ φυλῆ τὸν θριαμβον ἀπεψηφίζετο, καὶ τῶ παρῶξας ἀξερῆσι εἰς τὸν ἄλλον τόπον καὶ τῶ συνκλήθον κατῆναι καὶ ὁ μὲν πλῆθος ὑπῶρα λῶν τὰ παρῶξας λακίξας τὸν Αἰμίλιον, ἐσ φωνῶς ὑπῶ ἀπαρῶξας. οἱ δὲ γνωεμῶτα τῆς ἀποβουλής, δεινὸν εἶη ὁ γνῶμῶν βοδῶντες, ἀλλῶλοις παρεκάλου ἐπιλαβεῖσθαι τῆς τῆς ἐραλίω τῆς ἀπελγίας καὶ θρασυτέτος, ἐπι πῶν ἀφίξομῶν ἀνομον ἐργον καὶ βίανον, εἰ μηδὲν ἐπιποδῶν αὐτοῖς ἦνοιτο, Γάλλον Αἰμίλιον ἀφελῶσαι τῆς ἐπιπικῶν ὑμῶν. ὡσᾶ μῶχοι δὲ τὸν ὄχλον, καὶ ἀαδῶντες ἀδελφοί, τοῖς δημῶχοις ἐλεγον ἐπιχεῖν τῶ ψηφοφορία, ἀχρῆς ἀν διέλθωσιν ἀβούλονται παρῶς ὁ πλῆθος. ἐπιχόντων δὲ πῶτων, καὶ

ἡμοδῶν σιωπῆς, ἀελθῶν ἀπῶ ὑπαπικῆς καὶ πολεμίου εἶχρῆσι καὶ τρεῖς ἐκ παρῶξας ἀπῶξας, Μάρκος Σέρβιος, Αἰμίλιον μὲν ἔφη Πάλλον, ἡλικος ἀποκροτῶν ἦνοιτο, ὁ νῦν μάλιστα γνωσείν, ὅραν ὄσας ἀπεθείας γῶν καὶ κακίας παρῶξας χεῖμασιν, οὕτω καλῶς κατῶξας καὶ μεγάλας παρῶξας.

" θαυμάζον ὃ τὸν δῆμον, εἰ ποῖς ἀπ' Ἰλλυριῶν καὶ Λιβύων ἀ-
 " γαλλόμυθος θριάμβους, αὐτὰ φησὶν, τῶν Μακεδόνων βασι-
 " λέα ζῶντα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Φιλίππου δόξαι ὅτι-
 " δεῖν ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίων ὄπλοις ἀγρομένιον ἀχμαλώτων.
 " πῶς γὰρ οὐ δῆλον εἶπεν, εἰ φήμης πρὸς νίκης ἀβέβαιον παρ-
 " τερον εἰς τὴν πόλιν ἐμπεσούσης, ἐθύσατε τοῖς θεοῖς, ἀγρομέ-
 " νοι τῶ λόγου τούτου ἁγέως ἀπολαβεῖν τὴν ὄψιν· ἠκούσας ὃ
 " τῶ στρατηγῶ μὲν τῆς ἀληθινῆς νίκης, ἀφαιρῆσθε τὸ μὲν θεῶν
 " τὴν ἡμίλιον, αὐτῶν ὃ τὴν χερσὶν, ὡς φοβούμενοι θεάσασθαι
 " τὸ μέγεθος τῶ καταρωμάτων, ἢ φηδόμενοι τῶ βασιλέως καί-
 " ποι κρείττον ἢ τῶ παρὸς ἐκείνων ἐλέω, μὴ ὅτι παρὸς ἀβέβαιον
 " πορροφόνων λυθιῶν τῶ θριάμβου. ἀλλ' εἰς ἑσάυτιλον (ἐφη)
 " ὁ κακὸς ἐξοισίαν παρὰ γὰρ δι' ὑμῶν, ὥστε πρὸς στρατη-
 " γίας καὶ θριάμβου πολὺ μᾶλλον λέγειν ἀφ' ἑσέως ἀφ' ἑσέως, καὶ τῶ
 " σώματι εἰλβον ὑπὸ λόφτητος καὶ σιαφρατίας, παρὸς ὑμᾶς
 " τοῖς ποσούτοις θαύματα πεπαυθμένους ἀρετῆς καὶ κακίας
 " κείνων στρατηγῶν. ἀμα ὃ τῶ ἐσθῆτος ἀρετῶν ἐξέφηνη καὶ τῶν
 " σέρων ὡτ' ἄλλας ἀπίστοις ὁ πλήθος. εἶπα μὲν ἀφαιρῆσαι, εἶνα
 " τῶ ὅτι ἀφαιρῆσαι ἐν ὄχλῳ γυμνοῦσθαι δοκούντων τῶ σώμα-
 " τος ἀεικάλυψε καὶ παρὸς τῶ Γάλλων ὅτι φρέφας, Σὺ μὲν (ἐ-
 " φη) γέλας ὅτι τούτοις, ἐγὼ ὃ σμυνώομαι παρὸς τοῖς πολί-
 " τας ὑπὸ τούτων γὰρ ἡμέρας καὶ νύκτα συνεχῶς ἐπιπαύ-
 " μῆτος, αὐτῶ ἔρον. ἀλλ' ἀγε λαβὼν αὐτοῖς ὅτι τὴν ψῆφον ἐ-
 " γὰρ ὃ καὶ ἀβέβαιον ἀφαιρῆσαι πᾶσι, καὶ γὰρ ὁμοίως τοῖς κα-
 " κίαις καὶ ἀχαιῖστοις, καὶ δὴ μαχων γὰρ ἄσθαι μᾶλλον ἐν τοῖς πο-
 " λέμοις ἢ στρατηγῶν βουλομένοις. οὕτω φασὶν ὑπὸ τῶ λό-
 " γων τούτων ἀνακρίνω καὶ μετὰ βαλεῖν ὁ στρατιωτικῶν, ὡς
 " τε πάσης τῆς φυλακῆς ὅτι κωροῦσθαι τῶ Αἰμιλίου τῶ θρί-
 " αμβου. πεμφθῆναι δὲ αὐτὸν οὕτω λέγουσιν· ὁ μὲν δῆμος, εἰ ἴε
 " τοῖς ἰππικῶν θεάτρους, ἀκίρκους καὶ δόσον, πρὸς τὴν ἀρ-
 " ρηνικεῖα πηξάμενοι, καὶ τὰλλα τῆς πόλεως μέρη καὶ ἀλα-
 " βόντες, ὡς ἕκαστα παρὸς τῆς πομπῆς ἐπέψιν, ἐπεί το κα-
 " θαρῆς ἐσθῆσι κεκοσμημένοι. πᾶς ὃ γὰρ ἀφαιρῆσαι, καὶ σφά-
 " λων καὶ θυμιαμάτων ἢ πλήρης. ὑπὸ τῶν τε πολλοὶ καὶ
 " βασιδνόμοι τοῖς ἀπᾶκως συρρέουσιν εἰς τὸ μέσον καὶ ἀφαι-
 " ρόντας ἐξείρητες, ἀναπεσθαι μένας τῶ ὁδοῖς καὶ καθαρ-
 " ρῆς παρὸς τῶν. τῆς ὃ πομπῆς εἰς ἡμέρας ἦεν νεμεμημένους, ἢ
 " μὲν παρὸς τῶ, μόνις ἐξαρκέσασθαι τοῖς ἀχμαλώτοις ἀφαιρῆσαι
 " καὶ χρυσῶν καὶ χρυσοῖς ὅτι ζῶντων πεντήκοντα καὶ ἀφαι-
 " κοσίων κομιζόμενοις, τῶ ὅτι ἔχον θεῶν τῶ ὅτι ὑστέρα πα καλλι-
 " σα καὶ πολυτελέσασθαι τῶν Μακεδονικῶν ὄπλων ἐπέμπετο
 " πολλῶς ἀμάξας, αὐτὰ τε μὲν μαρτυρῆσαι χαλκῶ νεοσμηκτῶ
 " καὶ σιδῆρων. τῶ τε ἔσθαι ἐκ τῆς καὶ σιωμαγωγῆς, ὡς αἰ
 " μέλιστα συμπεφορημένοις, χυδῆν καὶ αὐτομάτως ἐφαιρῆσαι
 " πεπονημένα κρεῖται παρὸς ἀσπίσι, καὶ θώρακες ὅτι κνημι-
 " σι, καὶ Κρητικῶν πέλιται, καὶ Θρακία γέρρα, καὶ φάρετα
 " μετὰ ἰππικῶν ἀναμεμιγμέναι χαλιῶν, καὶ ξίφη γυ-
 " μνά ἀφαιρῆσαι τῶν ἀφαιρῆσαι, καὶ σάεισαι τῶ ἀπεπη-
 " γῆς, συμμέθον ἐχόντων χάλασμα τῶ ὄπλων. ὡς τε τῶ
 " παρὸς ἀλλῆλα χρῶσιν ἐν τῶ ἀφαιρῆσαι, τραχὺ καὶ φο-
 " βερὸν ὑπὸ χεῖν, καὶ μὴ δὲ νεικημένων ἀφοβὸν εἶναι τὴν ὄ-
 " ψιν. μὲν ὃ τῶ ὄπλοφόροις ἀμάξας ἀνδρες ἐπεπορῶντο τριτάτοις,
 " ἐπτακοσίους πεντήκοντα τριτάτοις· ὡν ἕκαστος ἀνά πένταρες ἐκείμζον. ἄλλοι ὃ κρεῖττεροι δερμεῶς, καὶ κέ-
 " ρετα, καὶ φιάλας, καὶ κύλικας, δὲ ἀφαιρῆσαι παρὸς θεῶν ἕκαστα, καὶ πρὸς τῶν μετῶν καὶ τῶ πα χύτη-
 " τι τῆς πρείας. τῆς ὃ τρίτης ἡμέρας ἔσθαι μὲν δὲ τῶ ἐπορῶντο σαλπικτῶν, μέλα, οἰ παρὸς τῶν καὶ πομπικῶν,

A Vos miror, Quirites, si triumphis de Illyriis & A-
 fris gloriantes, vobis invidetis regem Macedonū
 viuum Alexandriq; & Philippi gloriam contem-
 plari a vobis Romanis ductam captiuam. Anne ab-
 surdum est vos qui, quum leuis de victoria fama
 infusa ciuitati fuisset, victimas ececidistis vota q; nū-
 cupastis, vt breuileret huiusce rumoris capere o-
 culis spectaculum: nunc postquā imperator verā
 adduxit palmam, fraudare deos immortales suo
 honore, & vos ipsos latitia, quasi vere animi ma-
 gnitudinem rerum præclare gestarum haurire o-
 culis, aut regi parcatis? Et quidem satius esset illius
B miseratione quam inuidia imperatoris abrogari
 triumphum. Atqui eo perripit per vos liuor licē-
 tiæ, vt de imperio & triumpho verba facere homo,
 integro, molli nitenteq; corpore, atq; in vmbra e-
 ducato, audeat apud vos, qui tā multis vulneribus
 de virtute & nequitia imperatorū iudiciū facere
 didicistis. Simul se nudauit, ostenditq; infinitas ci-
 catrices aduerso corpore acceptas. Inde conuer-
 sus: adaperuit quædam quæ ad populum velanda
 erant, atq; ad Galbam respiciens, Tu quidem hæc,
 inquit, derides, ego verò apud ciues gloriōsior iis quæ
 pro his in equo dies noctesq; persedendo accepi.
C Sed age, voca hos ad suffragium, ego omnes affe-
 ctabor, notaboq; improbos & ingratos, eosq; qui
 sibi in bello obsequiū magis quam imperatum
 volunt. Adeo perhibent hac oratione repressam
 & immutatam militare turbam vt omnes tribus
 sciscerent Paulo triumphum. Triumphatū ad hūc
 modum aiunt. Populus in circis & foro tabulata fi-
 xerat, aliisque vrbis partibus vbi conspici poterat
 pompa. Spectauerunt candidis amicti lacernis. Om-
 nes ædes sacre aperte erant, coronatumq; & suf-
 fituum plenæ. Multi apparitores & viatores incō-
 posite confluentes & discurrentes summoueant
 de medio, vias patentes & vacuas præstabant. Tri-
D duum triumphauit. Primo die signa capta, tabulæ
 pictæ, & colossi ducentis quinquaginta vehiculis
 translata, vixque hic dies ei spectaculo satis fuit.
 Secundo die fabrefacta & pulcherrima spolia Ma-
 cedonica multis plaustris transuecta, aere ferro-
 que modo exterso fulgētia. Quæ quum perquam
 artificioso concinnoque essent ordine constru-
 cta, temere & fortuito videbantur congesta, ga-
 leæ impositæ clypeis, loriceæ ocreis, parmæ Creti-
 cæ, Thraciæ tragulæ, & pharetræ equestribus con-
 fusæ franis, strictique gladii ex medio horum e-
E minentes, atq; interiectæ sarissæ. Habebant hæc
 arma conueniens laxamentum, vt multo crepi-
 tu in transferendo stridorem ederent asperum &
 terribilē, ac ne spolia deuictorum quidem adspici
 citra horrorem valerent. Plaustra quibus arma
 portabantur viri ter mille sequuti. Hi nummos
 argenteos septingentis quinquaginta vasis pon-
 do centenum octogenum tulerunt, singula qua-
 terni portarunt. Alii crateras argenteas, cornua,
 phialas, poculaque, vnumquodque eleganter ad
 spectaculum compositum, rara magnitudine &
 crassitudine celaturæ. Tertio die summo mane
 præcesserunt tubicines: modos canebant non
F quales solent in supplicationibus & pompis,

sed quibus classicum canunt quum militem acunt ad praelium Romani. Secundum haec victimas, boues domesticos auratis cornibus, centum viginti, vittis fertisq; redimitos, adolescentes duxerunt splendidis cinctis compri, quos pueri comirabantur aureas & argenteas pateras ferentes. Post eos autum signatum portauerunt in vasa centenum octogenum pondο distributum similiter vt argentum. Vasa fuerunt LXXXIII tribus minus. Hos sequuti qui sacram phialam gestabant, quam Paulus sexcentorum pondο auri distinxerat gemmis. Hinc, qui Antigonidas, Seleucidas, Thericleos, vasaq; aurea, quibus vti in conuiuio Perseus solebat, ostentauerunt, quibus currus Persei successit, cui imposta erant arma eius, & armis diadema. Mox paruo interuallo ducti liberi regis captiui, quos nutritiorum, preceptorum & pedagogorum grex lacrymabundorum comitatus. Hi manus ad spectatores tendebant, puerisq; suggerebant vt orarent & supplicarent populo. Duo filii erant, filia vna, magnitudinem calamitatis suae per atatem non capientes; quo miserabilior ex vicissitudine fortunae simplicitas eorum erat, vt pene Perseus spectantium oculos praterierit. Ita miseratio in infantes Romanorum defixerat aciem, ac multae effusae lacrymae sunt omnibusq; mixtum acerbitate & oblectamento fuit spectaculum: quousq; pratergressi sunt pueri. Eos eorumq; famulitium proxime excepit Perseus pullatus, patriis indutus crepidis, praemiseriarum mole ad omnia stupentis & attoniti mente similis. Pone hos amicorum & necessariorum regis caterua, quorum erat lectu oppressus vultus. Quia vero perpetuo defixam in Persea aciem habebant, lacrymabanturque, opitionem imprimebant spectantibus, illius se lamentari fortunam, de sua sorte minime laborare. Et quidem miserat ad Paulum deprecatum ne in triumpho duceretur. Qui mollitiem hominis & ignauiam haud dubie irridens, In tua id quidem (inquit) & pridem fuit, & nunc manu atque voluntate est positum, significans praue niendum illud de decus fuisse morte, quam declinans miser & spe nescio qua emollitus, suorum pars manubiorum est factus. Sub his coronae aureae quadringentae numero translatae dona ciuitatum Paulo cum legationibus victoriae causa missae. Inde ipse curru magnifice exornato urbem inuectus est, vir vel sine tanta imperii pompa spectatu dignus, toga picta amictus, & lauriratum dextra protendens. Laureatus etiam vniuersus exercitus centuriatim & manipulatim ducis currum prosequutus est, partim carmina, vt in triumphis solet, iocis mixta, partim canulenas victoriales rerumque gestarum laudes canebant in Paulum, quem suspiciebant omnes, & beatum ducebant, nulli inuisum bono: nisi sane quis deus hoc habet muneris, vt de insigni & immodica detrahat felicitate, sortemq; misceat humanam, ne a malis liquida sit & sincera, sed praeclearissime (vt est apud Homerum) agi videatur cum iis quorum habeat fortunae in vtraq; partem conuersionem. Quatuor Paulo filii erant, duo in alias familias per adoptionem (vt supra est dictum) dati, Scipio & Fabius,

ληγεν ὁ τυχεῖν ἀπαρῦτῃν, καὶ μυγνῶναι τὸν ἀνδρόπινον βίον, ὅπως μηδενὶ κακῶν ἀκερατος εἴη καὶ καθαρός, ἀλλὰ καθ' Ὀμηρον, ἀείψα δοκῶσι παρὰ τῆν οἷς αἱ τύχαι ἐστῶν ἐπ' ἀμφοτέρας τῶν παρὰ γνημάτων ἔχουσιν. ἦσαν γὰρ αὐτῷ τέσσαρες υἱοί, δύο μὲν εἰς ἑτέρας ἀπακτισμένοι συλῆρειας, ὡς ἦδη λέλεκται, Σκηπίων καὶ Φάβιος,

A ἄλλ' οἷα μαχομένοις ἐποδύουσι αὐτοῖς Ῥωμαῖοι, παροσσεκελεύοντο. μὲν δ' οὗτοι ἦσαν χρυσόκερα ἑσφία βούς, ἑκατὸν εἴκοσι, μίθρας ἠσκημένοι καὶ ἑμίμασι. οἱ δ' ἀγροντες αὐτοῖς νεανίσκοι, περὶ ζώμασιν ὁπαρῦφοι ἐσαλμῆτοι, παρὸς ἱεροργίαν ἐχώρουν· καὶ παῖδες ἔργουα λοίβεα καὶ χρυσά κημίζοντες. εἶτα μὲν τῶτοι οἱ δ' χρυσοδὸν νόμισμα φέροντες, εἰς ἀγρία τετραλαυαῖα μεμερισμένοι ομοίως τὰ ἔργουα. ὁ δ' πλῆθος ἰὼ τῷ ἀγρίων, ὀγδοήκοντα τετάρων δέοντα. τῶτοι ἐπέβαλλον οἱ τε τῶ ἱερῶν φιάλῶν ἀγροντες, ἠὲ ὁ Αἰμίλιος ἐκ χρυσοδὸν δέκα τετραλάτων ἀγρίων

B κετεσκεύασαν· οἱ τε τὰς ἀπτηνίδας καὶ σελδκίδας καὶ θηεικλείους, καὶ ὅσα παρὶ δειπνον χρυσώματα τῷ Περσέως ἔπιδ' φηρύοντο. οὗτοι ἐπέβαλλε δ' ἔργουα τῷ Περσέως, καὶ τὰ ὄπλα, καὶ δ' ἔργουα τοῖς ὄπλοισι ἐπικείοντο. εἶτα, μικροῦ ἀγαλείματός ὄντος ἦδη, τὰ τέκνα τῷ βασιλέως ἠγροντο δύο, καὶ σὺν αὐτοῖς ἑσφείων καὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεδακρυμένων ὄχλος· αὐτῶν τε τὰς χεῖρας ὀρεγῶν εἰς τοῖς θεατῶν, καὶ τὰ παιδία δαΐσασθαι καὶ λιτανύειν διδασκόντων. ἠὲ δ' ἀρρενα μὲν, δύο, θῆλυ δ', ἓν, οὐ πόρῶν συμφοροδόντα τῷ κακῶν δ' μέγεθος ἔχε τῶν ἡλικίαν· ἦ

C καὶ μάλλον ἐλεεινὰ παρὸς τῶν μεταβολῶν τῆς ἀγαθοποιίας ἠὲ. ὥστε μικροῦ τῶν Περσέως βαδίζον παρορῶντων· οὕτως ἠὲ οἴκου τοῖς ἡπτοῖς παροσσεχόντο τὰς ὄφας οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ δάκρυα πολλοῖς ἐκβάλλειν στωέθη. πᾶσι δ' μεμυγμένην ἀληθῶν καὶ χεῖρῶν τῶν θεῶν εἶ, μέχει οὐ τὰ παιδία παρῆλθεν. αὐτὸς δ' τῷ τέκνων ὁ Περσέως καὶ τῆς παρὶ αὐτὰ θεραπείας κατόπιν ἐπορῶντο, φαῖον μὲν ἰμάτιον ἀμπεχόμενος, καὶ κρηπίδας ἔχων ἐπιχωρείας, ἠὲ δ' μεγέθους τῷ κακῶν πόρῶντα θαμβοδόντι καὶ παρὸς ἀπεπληγμένα μάλα τὸν

D λογισμὸν εἰκοῖς. καὶ τῶτω δ' εἶπετο παρὸς φίλων καὶ σιωπῶν, βεβαρημένον τὰ παρὸς ὅσα πείρη, καὶ τὰ παρὸς Περσέως βλέπον ἀεὶ καὶ δακρυῖν, ἔνοιαν παρὶ αὐτῶν τοῖς θεομῆοις ὅτι τῶ ἐκείνου τύχῳ ὄλοφύρονται, τῶν καὶ εἰς αὐτοῖς ἐλάτιστα φροντίζοντες. καίτοι παρὸς πέμψε τῶν Αἰμιλίων δειρόδμος μὴ πομπῶν δέουα, καὶ παρὸς αὐτοῖς τὸν θρίαμβον. ὁ δ' ἦ ἀναδρίας αὐτῶ καὶ φιλοψυχίας, ὡς εἶπεν, καὶ ἀγαθῶν, Ἀλλὰ τῶτι γ' (εἶπεν) καὶ παρὸς τῶν ἐπ' αὐτῶ καὶ ἠὲ ὅστιν, ἀβούληται. δηλαδὴ τὸν παρὸς ἀγῶνῆς θάνατον, ὃν οὐχ ἠπομείνας ὁ δειλαμος, ἀλλ' ἠὲ ἐλπίδων ἠὲ ἀπομαλακισαίς, ἐγερῶν μέγος τῶν αὐτῶ λαφύρων. ἐφεξῆς δ'

E οὗτοις ἐκομίζοντο χρυσοῖ ἑσφῆνοι τετρακόσιοι δ' πλῆθος, οἷς αἱ πόλεις ἔριξία τῆς νίκης τῶν Αἰμιλίων μὲν παροσσειδῶν ἐπέμψαν. εἶτ' αὐτὸς ἐπέβαλεν, ἔργουα κεχρησμημένα, ἔργουα παρὸς τῶν ἐπιθεσικῶν. αὐτὸ καὶ δέκα ἑσφῆνοις ἐξοσίας ἀξιοθέατος, ἀλουργίδα χρυσόπασον ἀμπεχόμενος, καὶ δάφνης κλάνα τῶν δέξια παροσσειδῶν. ἐδαφνηφόρῃ δ' καὶ σύμπας ὄσρατος, τῶ μὲν ἀρμαλὶ τῶ ἑρατηγῶ καὶ λόχους καὶ τῶν ἐπὶ ἐπόρῶν, ἀδῶν δ', τὰ μὲν, ὡδ' ἀσίνιας παρὸς ἀγαμεμνυμῆας γέλωι, τὰ δ', παμῆνας ἐπιτικίους, καὶ τῶν ἀγαπεπαργῶν ἐπαίνοις εἰς τὸν Αἰμίλιον, παρὸς βλεπῶν ὄντα

F καὶ ζιλωτῶν ἠὲ πόρῶν. ὡδ' εἶ δ' τῶν ἀγαθῶν ἐπίφθορον, πλῶν εἶπὶ δαμόνιον ἄρα τῶν μεγάλων καὶ παρὸς ἑσφῆνων εἶ-

δύο ὃ παῖδες ἐπὶ τῷ ἡλικίᾳ οἷς ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχεν τῆς
 ἑαυτῆ, γενησάσθαι ἕτερος γυναικός. ὡς ὁ μὲν ἡμέρας πέν-
 τε πρὸ τῆς θριαμβούδης τὸν Αἰμίλιον, ἐτελεύτησεν τεσα-
 ρεκαδέκτης, ὃ δὲ δωδεκῆς μὲν τρεῖς ἡμέρας θριαμβού-
 σαῖος ἐπαπέθανεν ὥστε μηδένα ἡμέρας Ῥωμαίων τοῦ
 πάθους ἀνάλητον, ἀλλὰ φεῖσαι τῷ ὠμότητι τῆς τύχης
 ἀπορίας, ὡς οὐκ ἠδέσαστο πένθος ἑσσοῦτον εἰς τῷ οἰκίᾳ ζή-
 λου καὶ γράσας καὶ θυσιῶν γέμουσαν εἰσαύρουσα, καὶ κατὰ μι-
 γήουσα θριάσοις καὶ δάκρυα παῖσιν ἑπιπνικίοις καὶ θριάμι-
 βοις. οὐ μὲν ἀλλ' ὁ Αἰμίλιος, ὀρθῶς λογίζομενος ἀνδρείας
 καὶ παρράλευτότης ἀνδραγαθίας οὐ παρὸς ὄπλα καὶ σείσας
 χρῆσιν εἶναι μόνον, ἀλλὰ παρὸς πᾶσαν ὀμαλῶς τύχης ἀντί-
 στασιν, οὕτως ἡρώσαστο καὶ κατεκρήσθησε τῷ τῶν παρῶντων
 σύγκρασιν, ὥστε τοῖς ἀγαθοῖς τὰ φλαδέρα καὶ τὰ οἰκεία τοῖς
 δημοσίοις ἐναφανισθεῖσα, μὴ καταπνέσασθαι τὸ μέγεθος, μηδὲ
 καθυβείσασθαι τὸ ἀξίωμα τῆς νίκης. τὸν μὲν γε παρῶτερον τῶν
 παίδων ἀποθανόντα γὰρ τῆς, ἀδύς ἐθριαμβούσεν, ὡς λέλε-
 κται. τῆς δὲ ἑτέρου μὲν τῆς θριαμβούδης τελευτήσας, σωμα-
 γαγῶν εἰς ἑκκλησίαν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἐχρήσατο λό-
 γοις ἀδύς οὐ δεομένου παρὰ μυστίας, ἀλλὰ παρὰ μυσθου-
 μένου τοῖς πολίταις δις παθούσας ἐφ' οἷς ἐκείνος ἐδυσύ-
 χησεν. ἔφη γὰρ ὅτι τῶν ἀνδραγαθῶν ὁσὸν ὁσέποτε δει-
 σασ, τῶν δὲ θείων, ὡς ἀπιστότατον καὶ ποικιλώτατον παρὰ γῆμα,
 τῷ τύχῳ αἰεὶ φοβηθεῖς, μάστιγα παρὰ τοῦτον αὐτῆς τὸν πό-
 λεμον, ὡς παρ' πνύματος λαμπεροῦ, τῆς παρὰ ζῆσει παρῶ-
 σης ἀνατελοῖν μεταβολῆν ἕνα καὶ παλῆροισι παρῶς δε-
 χροῦρος. Μία μὲν γὰρ (εἶπεν) ἡμέρα τὸν Ἰόνιον ἀπὸ Βρεντε-
 σίου περῆσας, εἰς Κέρκυραν κατήλθον· πεμπτήσας δὲ ἐ-
 κείθεν εἰς Δελφοῖς παρὰ θεῶν θύσας, ἕτεροις αὐτῆς αὐ πέντε
 τῷ δυνάμιν εἰς Μακεδονίᾳ παρέλαβον, καὶ τὸν εἰωθότα
 σιωτελέσας κατὰ ἁρμόν αὐτῆς, καὶ τῶν παρὰ ζῆσει ἀδύς ἐ-
 ναρξάμενος, εἰ ἡμέρας ἄλλαις πεντεκαδέκα τὸ κάλλιπον
 ἐπέδθηκα τὸν πόλεμον τέλος. ἀπιστῶν δὲ τῆς τύχῃ ἀπὸ τῷ
 ἄσροισιν τῶν παρῶντων, ὡς ἀδύα πολλῆ καὶ κίνδυνος ἔ-
 δεῖς ἕν ἀπὸ τῶν πολεμίων, μάστιγα κατὰ πλοῦν ἐδεδῆεν
 τῷ μεταβολῆν τῆς δάμοις, ἐπ' ἄτυχία τοσοῦτον τρα-
 τὸν νεικηχέστα, καὶ λαφύρα καὶ βασιλεῖς ἀχμαλώτους κα-
 μίζων. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ σωθεῖς παρὸς ὑμᾶς, καὶ τῷ πόλιν
 ἔραν ἀφροσύνης καὶ ζήλου καὶ θυσιῶν γέμουσαν, ἐπὶ τῷ
 τύχῳ δι' ἄσροφίας εἶχον, εἰδὼς οὐδὲν εἰλικρινῆς οὐδὲ ἀε-
 μέστον ἀνδραγαθίας τῶν μεγάλων χροῖσόμενον. καὶ τοῦτον
 οὐ παρῶτερον ἢ ψυχὴν τὸν φόβον, ὡδίνουσα καὶ παρῶσπορῶν
 ἢ τὸ μέλλον ἄσρο τῆς πόλεως, ἀφῆκεν, ἢ τηλικαύτη με-
 παρῶσπῆσασθαι δυστυχία παρὰ τὸν οἶκον, ἡμῶν ἀφῆστων, οἷς ἐ-
 μαι τῶν μόνους ἐλιπόμην ἀφῆσθαι, ἀφῆσας ἐπαλλήλοισι εἰ
 ἡμέρας ἑραῖς μεταχειρισάμενον. ἰδὼν οὖν ἀκίνδυνός εἰμι τὰ
 μέγιστα, καὶ παρὰ καὶ νομίζω τῷ τύχῳ ἡμῖν παρὰ μέ-
 νην ἀελαβῆ καὶ βίβασον. ἰσχυρῶς γὰρ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς κα-
 χεῖς εἰς τῷ τῶν καπορθωμένων ἀποκέρχεται ἡμέσιν, ὡς
 ἀφῆσθαι ἐχούσα παρὰ ἀφῆσθαι τῆς ἀνδραγαθίας ἀδυνείας
 τοῦ θριαμβούδου, τὸν θριαμβούδουσα. πλὴν ὅτι Περ-
 σὰς μὲν ἐχέει καὶ νεικημένος τοῖς παῖδας· Αἰμίλιος δὲ τοῖς αὐτοῦ νεικῶσας ἀπέβαλεν· οὕτω μὲν ἀδύς καὶ με-
 γάλους λόγους τὸν Αἰμίλιον ἕξ ἀπλάστου καὶ ἀληθινῶ φρονηματος εἰ παρὰ δῆμον ἀφῆσθαι λέγεισι. παρὰ
 δὲ Περσῶν, καὶ παρὰ οἰκτερεῖται τῷ μεταβολῆν καὶ μάστιγα βοήσασθαι παρῶσπορῶν, οὐδὲν ἄσρο, πλὴν μετασά-
 σιως εἰ παρὰ καλυμμένου κάρκερε παρὰ αὐτοῖς, εἰς τὸ πον κατὰ ἄσρο καὶ φιλανδραγαθίας ἀφῆσθαι. ὅπου φρονημένος,

A duo etiamnum pueri quos in familia sua retinue-
 rat, ex altera suscepti vxore. Horum alter quatuor-
 decim annos natus, diebus quinque ante triumphū
 eius, alter duodecim annorū triduo deceffit post
 triumphum. Neq; erat quisquam vllus ex populo
 Romano, ad quem non peruenerit huius sensus
 doloris. Omnes s̄auitiam horruerūt fortunæ, quæ
 tantum luctum non sit verita in domum felicitate,
 gaudio festo refertam inuhere, lamētationibusq;
 & fletibus cantilenas cōfundere victoriales ac tri-
 umphos. At verò Paulus recte reputās fortitudine
 & animo hominibus, non contra arma & hastas
 B tantum, verum contra omnes æque fluctus fortu-
 næ opus esse, ita concinne moderatus est tempe-
 rauitq; res præsentēs, vt bonis mala, & domestica
 publicis obruta, magnitudinem ne deprimerent
 neque maiestatem commacularent victoriæ suæ.
 Namq; simulatq; extulit priorem filium, vt dixi-
 mus, triumphauit: ac quum alterius funus trium-
 phum excepisset, concilio populi aduocato, ora-
 tionem habuit conuenientem viro non qui con-
 solatione egeret, sed qui consolaretur eiues infor-
 tunium dolentes suum. Quum ab hominibus, in-
 quit, nihil vnquam timuerim, ex rebus diuinis me
 tuere vt infidissimam & instabilissimam semper
 C fortunam nunquam destiti, præcipue quod hoc
 bello illa fuisset rebus gerendis, sicut secunda au-
 ra, præsto, inclinationem aliquam & procellā ex-
 pectans. Vno die à Brundisio mari Ionio transmis-
 so tenui Corcyrā, inde die quinto sacrificauī Del-
 phis. Alteris quinque ex exercitu in Macedonia ac-
 cepti. Mox lustrato de more exercitu, res gerere ag-
 gressus, diebus aliis quindecim pulcherrimum re-
 bus imposui finem. Ob hunc secundum rerum cur-
 sum fortunam habens suspectam, quia eram secu-
 rus iam & solutus periculo hostili, per pelagus for-
 tis in transportando ex felicitate tanta victore ex-
 D excitu, præda & regibus captiuis, timui vices. Post
 quam verò perueni ad vos saluus, & ciuitatem vi-
 di gaudio, gratulatione, festis agitandis cōfertam,
 quandoquidem nihil fortuna magnis in rebus lar-
 gitur syncerum mortalibus & illibatum, suspecta-
 bam etiamnum eam. Nec ante hunc timorem par-
 turians animus & futurum sollicitudine vr̄bis cir-
 cumspectans deposuit, quam in tantum familiare
 incurri naufragium, optimorumq; filiorum, quos
 mihi reliqueram solos hæredes, continua funera
 festis diebus duxi. Nunc igitur defunctus summis
 E periculis sum, confidoq; & arbitror innoxiam vo-
 bis fortunam atq; stabilem permansuram. Abun-
 de enim ad satisfaciendum suæ ob res lætas inui-
 dia, me meisque est abusa calamitatibus, neque
 habet obscurius humanæ imbecillitatis, exem-
 plum triumphantem, quam eum de quo trium-
 phatum est: nisi quod Perseus liberos habet etiam
 victus, qui eum vicit Paulus suos amisit. Adeo ge-
 nerosam & magnificam orationem Paulus ex a-
 nimo non composito, sed verò dicitur ad popu-
 lum habuisse. Persei vero miseratus conditio-
 nem, quum maxime studeret opitulari ei, ni-
 hil habuit, nisi vt pro carcere, in libera & hu-
 F mana custodia teneretur. In qua dum asseruatur,

fibi ipse (vt plerique tradiderunt) inedia conosciuit mortem. Aliqui ratum fati eius produnt, & inauditum modum: Indignantem aliquam ob causam, & infensos qui eum afferbant milites, quum fatigare & laedere eum re nulla alia valerent, somno eum prohibuisse, quos enixe soporem interpellantes, omni ope eum in perpetuis vigiliis continuisse, dum ita fatiscens expirauerit. Defuncti etiam duo filii eius sunt: tertium Alexandrum egregium artificem in tornando & celando arguto opere referunt fuisse, inde, Romanis litteris & sermone perceptis, scribae operam praebuisse magistratibus, quo in munere habilem & situm repertum. Rebus gestis Pauli Macedonicis beneficium populo longe gratissimum attexunt, tantum pecuniae eum in avararium intulisse, vt deinceps censum pendere desierint vsq; ad Hircaii & Pansa consulatum, qui consules primo Antonii & Caesaris bello fuerunt. Iam hoc habuit praecipuum atque eximium Paulus, vt quum a populo diligeretur & coleretur mirifice, in secula confisteret tamen nobilitatis, neque villo vel dicto vel facto blandiretur populo, verum in republica agenda aggregaret se ad principes & optimates. quod insequentis temporibus Scipioni Africano improperavit Appius. Erant hi ea tempestate primi in ciuitate, & censuram petebant. Stipabant hunc senatus & optimates: (id erat enim institutum Appii auitum, factionem nobilitatis vt tuerentur) ille, cum per se magnus existeret, tum magno populi fruebatur fauore & studio: quem, quum in forum progrediretur, cernens Appius hominibus septum fordidis & libertinis, forensibus, autem & factiosis, ambituq; & clamore per omnia perumpendi artificibus; elata voce, Ingemisce (inquit) Paule AEmili, si sentis apud inferos quod filium tuum AEmilius praeco & Licinius Philonicusq; deducant censorium candidatum. Ceterum Scipio ex beneficiis continuis in populum suis, est beneuolentia eius usus: Paulus vero quaquam in principum factione foret, plebi nihilo tamen minus erat charus quam qui maxime popularis, & assentator multitudinis habebatur. Id declarauerunt quum inter alios honores contulerunt in eum censuram dignitatem, qui magistratus omnium sanctissimus, magnaeque est cum in aliis, tum in regendis moribus auctoritatis. Ius censoribus est turpiter vitientem senatum mouendi & allegendi probatissimum, luxuriosum iuuenem equo adempto notandi. hic censum quoque populi agunt & iustrum condunt. Censura per eum sunt ciuium capita trecenta triginta septem millia cccc lxxi. Principem senatus M. AEmilium Lepidum, qui quartum iam eam dignitatem erat adeptus, dixit: ex minus insignibus tres senatum mouit, patrique moderatione tum hic tum collega eius Marcus Philippus in recognoscendis equitibus vsi sunt. Vbi in hoc magistratu plurima, & que maximi momenti erant composuit, incidit in morbum initio ancipitem, sed tractu temporis innocuum, difficile tamen & pertinacem. Postquam de consilio medicorum nauigauit Eleam oppidum Italiae, atque illic in praediis maritimis multumque tranquillis longo spatio egit, requisit eum populus Romanus, vocesque in theatris crebras emisit velut gestiens & auens eius conspectum.

ως μὲν οἱ πλείστοι γεγράφασιν, ἀπεκαρτίωσεν ἐνίοις τῆς τελευτῆς ἰδίον βίωσιν καὶ παρηλαχθέντων ἐπὶ τὸν ἴσον ὄσον. μεμνημένοι γὰρ πρὸς τὴν ἑμὴν αἰσθητικὴν αὐτῶν τῶν σῶμα φρασεύσας, ὡς ἔπειρον ὄσθεν ἠδυνάσθη λυπεῖν καὶ κακῶν αὐτῶν, ἀεὶ γὰρ τῆς ὑπνῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἀκείβας, οἷσιν αὐτῶν καὶ ἀφοραῖς, καὶ σιωπῆν ἐξηγερέτα πᾶσι μηχανῆς μέχρι τοῦ ἔσθον ἐκ ποιητῆς ἐτελεύτησεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ τῶν παιδῶν τὰ δύο· τὸν ἰτεῖτον, Ἀλέξανδρον, ὁμοῦ μὲν ἐν τῷ ἑσθῶν καὶ λωποφυγῆν ἠνάσθησιν φασίν· ἐκμαρτυρεῖ δὲ τὰ Ῥωμαῖα γράμματα καὶ τὴν ἀφ᾽ ἑλίου κλον, ὑπογεγραμμάτωσιν ἑσθῶν, ὅτι δεξιὸν καὶ χαλεπὸν αὐτῶν τὴν ὑπογεγραμμάτωσιν ἑσθῶν ἠνάσθησιν. τῆς δὲ Μακεδονικῆς πρὸς ἑσθῶν τὸν Αἰμίλιον δημοδικατὰ τὴν πρὸς γεγραμμάτωσιν ἑσθῶν τῆς πολλῶν, ὡς ὅσον τὴν εἰς τὸν δημόσιον τότε χρεμάτων ὑπὸ αὐτῶν τεθέντων, ὡς τε μικρῆτι δεῖσθαι τὸν δῆμον εἰσεργεῖν, ἀρχεῖ τῆς ἰσθῶν καὶ Παισῶν χρεόνων, οἱ αὐτῶν τὸν ἑσθῶν Ἀντωνίου καὶ Καίσαρος πόλεμον ὑπάτησαν. κακῶν δὲ ἰσθῶν καὶ αὐτῶν τῶν Αἰμίλιου, ὅσον ἀσπυδαζόμενον ὑπὸ τῶν δῆμου καὶ ὑμῶν ἠνάσθησιν Διαφροσύνης, ὅτι τῆς ἑσθῶν καὶ μῆναι πρὸς αὐτῶν, καὶ μηδὲν εἰσθῶν μὲν πρὸς αὐτῶν χάριτι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τοῖς πρὸς τοῖς καὶ κερήσιν αὐτῶν σιωπῆν ἐξέσθαι αὐτῶν πολιτείαν. ὁ καὶ χρεόνων ὑπὸ Ἀππίου ὠνεῖσθαι Ἀφεικῶν Σκηπίων. μεγίστη γὰρ ὄντες ἐν τῇ πόλει τότε, τὴν ὑμῶν ἠνάσθησιν μετῆσαν, ὁ μὲν τὴν βουλῆν ἔχων καὶ τοῖς χρεόνων αὐτῶν, (αὐτῶν Ἀππίου ἢ πολιτεία πᾶσαι) ὁ δὲ μέγας μὲν ὠνεῖσθαι, μεγάλη δὲ αὐτῶν τῶν δῆμου χρεόνων καὶ ἀσπυδαζόμενος. ὡς οὖν ἐμβαλόντες εἰς ἀσπυδαζόμενον τῶν Σκηπίωνος κατεῖδεν αὐτῶν πλῆθος ὁ Ἀππίος ἠνάσθησιν ἀσπυδαζόμενος καὶ δεδουλωμένους, ἀσπυδαζόμενος δὲ καὶ δυναμένους ὄχλον σιωπῆν καὶ ἀσπυδαζόμενος καὶ κερήσιν ὑπὸ τῶν πρὸς αὐτῶν βιάσθαι, μέγας βοήσας, ὅσον Παύλου (εἶπεν) Αἰμίλιε, σιωπῆν ὑπὸ γῆς, ἀσπυδαζόμενος ὅσον τῶν ἠνάσθησιν ὁ κέρως καὶ Δικίνιος Φιλόνικος, ὅσον ὑμῶν κατὰ γῆσιν. ἀλλὰ Σκηπίων μὲν, αὐτῶν τὰ πλῆθος τῶν δῆμον, ἠνάσθησιν εἶχεν, Αἰμίλιος δὲ καὶ αὐτῶν ὠνεῖσθαι ὄσον, ὄσον ἠνάσθησιν ὑπὸ τῶν πολλῶν ἠνάσθησιν τῶν βιάσθαι δημοκρατεῖν καὶ πρὸς χάριτι ὄσον τοῖς πολλοῖς δοκούντος. ἐδηλώσαν ὄσον, μὲν τῶν ἄλλων καλῶν καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιώσαντες, ἠνάσθησιν χρεόνων πᾶσιν ἠνάσθησιν, καὶ δυναμένη μέγας πρὸς ὄσον

πρὸς αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἠνάσθησιν εἰς Ἑλέαν τῆς Ἰταλίας, καὶ διέτερον αὐτῶν πλείω χρεόνων ἐν παροῦσι ἀσπυδαζόμενος καὶ πολλῶν ἠνάσθησιν, ἐπὶ τῶν αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φωνῶν πολλῶν ἐν τῶν αὐτῶν, καὶ ἀσπυδαζόμενος, καὶ ἀσπυδαζόμενος ἠνάσθησιν,

turpiter refert & ignominiosè dimissum à Syracusanis fuisse, quòd pecuniæ cupiditatem atq; inexplebilè eius in rebus gerendis essent avaritiam exosi. Quæ verò Phrax Spartiates & Atheniensis Callippus Siciliae obtinendæ spe designauerunt sceleratè & perfidè, multi literis prodiderunt. At qui tandem & quibus freti opibus fuerunt hi tanta qui sperauerunt? Nempe superior exactum Syracusis sequutus est Dionysium, Callippus vnus apud Dionem ex ducibus fuit mercede conductorum militum. At Timoleon ad petentes & rogantes imperator missus Syracusanos, nec potentiam quærens, sed obtinere valens, quam illis acceperat volentibus & dantibus, terminum imperij & potestatis suæ in violentorum posuit excidio dominorum. Hoc in Paulo fit tamen memorabile, quòd tanto regno in ditionè redacto, ne vno quidem teruncio rem reliquerit auctiorem, neque aspexerit vel attigerit pecuniã, quum tamen multa dona & præmia contulerit in alios. Non dico culpandum quòd splendidam domum & prædium acceperit Timoleonem. neque enim ex huiuscemodi occasione accipere turpe, sed non accipere est honestius: & cumulus virtutis, vbi licet, ostendentis non indigere. Quia verò vt corpore rigorem vel æstum facile tolerante, illud quod iuxta ad vices rectè comparatum vtrasque est, habetur robustius: ita animi integra sanitas & vires sunt, quas neq; res secundæ procacitate emolliunt vel liquefaciunt, neq; deiciunt calamitates. Videtur consummator Paulus, qui in duro casu & graui ex filijs luctu, nihilo humilior aut infractor quàm in rebus latis est visus. Timoleon verò, quum præclarum actum in fratre suo perpetrasset, non repressit animi motum ratione, verum pœnitentia & mœrore depressus, concionem & forum viginti annos non sustinuit adspicere. Est verò defugienda turpitudine & timenda: at omnis infamiæ pudor est boni quidem ingenij & simplicis, non tamen excelsi.

A ἀκλεῶς φησὶν καὶ ἀπίμως ἀποπέμψαι Συρακοσίοις, φιλοπλουτίαν αὐτῶν καὶ ἀπλησίαν ἐν τῇ στρατηγίᾳ κατεργασάσθαι. ἂν ὁ Φάραξ ὁ Σπαρτιάτης καὶ Κάλλιππος ὁ Ἀθηναῖος, ἐλπίζοντες εὖ εἶναι Σικελίας, παρενόμισαν καὶ παρεσπόνδησαν, ὑπὸ πολλῶν αἰαγέγραπται, καί τοι ἦνες ἢ πηλίκων κύριοι πῶς αὐτῶν ὄντες, οὗτοι βραῦτα ἤλπισαν, ὧν ὁ μὲν ἐκπεστώχευτα Συρακοσῶν ἐθεράπευε Διονύσιον, Κάλλιππος δ' εἰς τὴν τῶν περὶ Δίωνα ξεναγῶν, ἀλλὰ Τιμολέων αἰτησάμενος καὶ δεηθεὶς πῶς ἀποκρίσται περὶ τῆς Συρακοσίοις, καὶ δυνάμει οὐ ζητεῖν ἀλλ' ἔχειν ὀφείλων, καὶ ἔλαβε βουλομένων καὶ διδόντων, ὡς ἐποίησατο τῆς αὐτῆς στρατηγίας καὶ δεξιῆς τῆς τῆς πῶς αὐτῶν εὐχρότων καταλείπειν. ἐκείνο μὲν τοῦ Αἰμίλιου γαμματόν, ὅτι τηλικαύτω βασιλείᾳ καταστρέψαμενος, εὐδὲ δραχμῆ μείζονα τι οὐσίαν ἐποίησεν. εὐδὲ εἶδεν, εὐδὲ ἦλατο τῶν χρημάτων, καί τοι πολλὰ δοῦς ἐπέρις καὶ δωροδοκίας. οὐ λέγω δ' ὅτι Τιμολέων μεμῶτος ἔστιν. οἰκίαν τε καὶ λιῶ λαβὼν καὶ χειρὶν. οὐ γὰρ ὁ λαβὼν ἐκ βουλομένων αἰσχρὸν, ἀλλὰ ὁ μὴ λαβὼν κέρτην καὶ ἀειδοσία τ' εὐρετής, ἐν οἷς ἔξοισι ὅτι δεικνυμένης ὁ μὴ δεικνυμένη. ἐπεὶ ὡς Κωμῆτος ῥήγος ἢ γάλλπος φέρει δυνάμει, ὁ πρὸς ἀμφοτέρωθεν ὁ πεφυκὸς ὁμοῦ τῶν μεταβολῶν ῥωμαλεώτερον, οὐ τῶν ψυχῆς ἀκρεῖας ἀκρεῖας καὶ ἰσχύς, καὶ οὐτε ὁ δὲ τυχερὸν ἔβρα ἰσχυρὸν καὶ αἰήσιν, οὐτε Συμφορᾷ ἁπαινοῦσιν. φαίνεται τελειότερος ὁ Αἰμίλιος, ἐν χαλεπῇ τύχῃ καὶ πάθῃ μεγάλῃ τῶν περὶ τοὺς παῖδας εὐδὲ τι μικρότερος εὐδὲ ἀσμενότερος ἢ ἀπὸ τῶν ἀτυχημάτων ὁραθεῖς. Τιμολέων δ' ἡμιγᾶ πρὸς τῶν ἀδελφῶν, ἐκ ἀδελφῶν τῶν λογισμῶν πρὸς ὁ πάθος, ἀλλὰ μετὰ τοῖς καὶ λύπη ἁπαινωθεῖς, ἐτῶν εἰρησὶ ὁ βῆμα καὶ τὴν ἀρετὴν ἰδῆν οὐχ ὑπέμεινεν. δὲ ὅτι τὰ αἰετὰ φέρει καὶ ἰδῆσθαι, ὁ δ' πρὸς πᾶσαν ἀδελφίαν βίλας, ὅτι καὶ οὐ μὴ ἦτορ καὶ ἀπλοῦ, μέγιστος δ' οὐκ ἔχοντος.

PLUTARCHI
vitæ comparatæ

PELOPIDAE ET
MARCELLI.

PELOPIDAS.

C A T O maior celebrantibus quibusdam hominè temerariæ & proicte in bello audaciæ, interesse ait, magni virtutem, an vitam vili pēdas. Et rectè dixit. Siquidem miles Antigonis, ferox quidem, sed affecto corpore & habitu, palloris causam regi requirenti, dicitur reconditū morbum detexisse. Verum quū magna cura rex si quod remediū esset, nihil summe opis iussisset medicis p̄termittere, restitutus ita sanitati, strenuus ille nō obiecit deinceps se discrimini, neq; p̄ceps ruit in certamina. Quā conuersionem quū Antigonis exprobraret ei & miraretur, καὶ φιλοκίνδυνος εὐδὲ παλδαῖος ἐν τοῖς ἀγαθῶν. ὥστε καὶ τ' Ἀντιγόνην ἐγκαλεῖν καὶ γαμματίζῃ τὴν μεταβολῆν.

PLUTARCHI
Βίοι παράλληλοι

ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ ΚΑΙ
ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

C Α Τ Ω Ν ὁ πρὸς οὐδὲν πρὸς πῆνας ἐπαμειβόμενος ἀλογίως πῶς ἀβόλον καὶ βολμῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, εὐχέμενος ἔφη ὁ πολλοῦ πᾶσι τ' ἀρετῆν ἀξίαν, καὶ ὁ μὴ πολλῶν ἀξίον ὁ ζῶνομιζῶν ὀρθῶς ἀποφαινόμενος. ὅγ' ἐν παρ' Ἀντιγόνην στρατοδρόμος ἰταμὸς, φάσκει δ' ἔξιν καὶ ὁ Κόμμα διεφθαρῶς, ἐργασθῆναι βασιλέως τ' αἰτίαν τ' ὠχρότητος, ὡμολόγησε πᾶν νόσον τ' ἀπορρήτων. ἐπεὶ δ' φιλοσημηθεῖς ὁ βασιλεὺς πρὸς τῶν ἰατρῶν, εἰάν τις ἢ βοήθηα, μηδὲν ἐλλίπειν τῆς ἀκρεῖας ὅτι μελείας, οὐτε θεραπείας ὁ γυναικὸς ἐκείνος, εὐκείν' ἄλλοι.